

Број: 12-1- /19
Сарајево, 09.08.2019. године

PRIMLJENO: 14-08-2019			
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	Broj priloga
01.02-	50-18-	1469/19	

ПАРЛАМЕНТАРНА СКУПШТИНА БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
Трг Босне и Херцеговине 1
71 000 Сарајево

Предмет: „Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину“ на разматрање и усвајање, *доставља се*

Према Закону о пољопривреди, исхрани и руралном развоју БиХ („Службени гласник БиХ“, број 50/08) Министарство спољне трговине и економских односа БиХ, у сарадњи са Министарством пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске, Министарством пољопривреде, водопривреде и шумарства Федерације БиХ и Одјељењем за пољопривреду Владе Брчко Дистрикта БиХ израђује и доставља Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Савјету министара БиХ на разматрање, а након разматрања Савјета министара БиХ, годишњи извјештај се упућује Парламентарној скупштини БиХ на усвајање.

Савјет министара БиХ је на 175. сједници одржаној 23.07.2019. године, размотрио Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину, и задужио Министарство спољне трговине и економских односа БиХ да предметни извјештај достави Парламентарној скупштини Босне и Херцеговине на усвајање.

У складу са наведеним достављамо вам Годишњи извјештај из области пољопривреде, исхране и руралног развоја Босне и Херцеговине за 2018. годину на разматрање и усвајање.

С поштовањем,

Прилог:

- Као у тексту (српски, босански и хрватски језик),
- ЦД са Извјештајем на српском, босанском и хрватском језику,
- Обавијест о закључку Савјета министара Босне и Херцеговине.

U-314

Broj: 05-07-1-1405-37/19
Sarajevo, 23. 7. 2019. godine

01

06-08-2019

02

03

12

28-234-13/19

MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA BiH
- n/r tajniku Ministarstva -
Musala 9
71000 Sarajevo

12-1
28/08/19

PREDMET: Obavijest o zaključku Vijeća ministara BiH

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 175. sjednici, održanoj 23. 7. 2019. godine, razmotrilo Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu, te u vezi s tim zaključilo:

- usvaja se Izvješće iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za 2018. godinu;
- zadužuje se Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine da Izvješće dostavi Parlamentarnoj skupštini Bosne i Hercegovine na usvajanje.

O zaključku vas informiramo radi njegove provedbe.

S poštovanjem,

DOSTAVLJENO:

- naslovu

- a/a

GENERALNI TAJNIK
VIJEĆA MINISTARA BiH
mr. Robert Vidović

**MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE I EKONOMSKIH ODNOSA
BOSNE I HERCEGOVINE**

**GODIŠNJI IZVJEŠTAJ IZ OBLASTI
POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG
RAZVOJA BOSNE I HERCEGOVINE ZA
2018. GODINU**

Maj, 2019. godine

SADRŽAJ

Lista tabela	3
Lista grafikona	3
Skraćenice	4
Izvori podataka i doprinos u pripremi izvještaja	5
Uvodna riječ	6
1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA	8
1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji	8
1.1.1. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti	9
1.1.2. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda	9
1.2. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda	10
1.3. Površine poljoprivrednog zemljišta (zasijano i neobrađeno) i struktura	12
1.3.1. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi	12
1.4. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava	13
2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA	14
2.1. Biljna proizvodnja	14
2.2. Brojno stanje stoke i peradi	19
2.3. Stočarska proizvodnja	19
2.3.1. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka i proizvodnja mliječnih proizvoda	19
2.3.2. Kapaciteti za proizvodnju jednodnevnih pilića	20
2.3.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda	21
2.3.4. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa	22
3. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJU RIBE (SLATKOVODNA I MORSKA RIBA)	22
4. PODRŠKA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU U BOSNI I HERCEGOVINI	24
4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH	25
4.2. Usporedni pregled podrški sa EU, zemljama regiona i nivo dostignute harmonizacije sa CAP EU	27
4.3. Analiza strukture budžetske podrške po grupama mjera	28
5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA	36
5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda	36
5.2. Geografska struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehambenih proizvoda	38
5.3. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Evropskom unijom	38
5.3.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom	38
5.4. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa CEFTA-om	39
5.4.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Srbijom	40
5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om	40
5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Turskom	41
6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA U 2018. GODINI	42
6.1. Zakonska regulativa	42

6.2.	Implementacija strateškog plana ruralnog razvoja	44
6.3.	Instrument Evropske unije za predpristupnu pomoć 2014-2020 - IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj ¹	44
6.4.	Uspostavljanje IPARD strukture u Bosni i Hercegovini	47
6.5.	Poljoprivredni informacioni sistem i poljoprivredna statistika	48
6.6.	Realizacija aktivnosti definiranih u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla	50
7.	RIBARSTVO	50
7.1.	Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom	50
8.	EVROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SARADNJA	51
8.1.	Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola	51
8.2.	Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)	51
8.3.	Međunarodni sporazumi/Memorandum o saradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja	52
8.4.	Implementacija međunarodnih projekata	53
8.5.	Planiranje i koordinacija donatorske pomoći	54
9.	SIGURNOST HRANE, ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA I ŽIVOTINJA	55
9.1.	Sigurnost hrane	56
9.2.	Zaštita zdravlja bilja	60
9.3.	Veterinarstvo	66
10.	ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA	69
10.1.	Obim i značaj organske proizvodnje	69
10.2.	Zakonodavstvo Evropske unije i plasman organskih proizvoda na evropsko tržište	70
10.3.	Organska proizvodnja u Bosni i Hercegovini	71
11.	MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA ZA 2019. GODINU	73

---

¹ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

Lista tabela

Tabela 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova u ukupnoj BDV za 2016-2017. godinu	8
Tabela 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH	9
Tabela 3. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2018. godini	9
Tabela 4. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2017-2018. godini (KM)	10
Tabela 5. Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2017-2018. godina)	12
Tabela 6. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH 2017-2018. godini (u hektarima)	12
Tabela 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH	14
Tabela 8. Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2017-2018. godina)	15
Tabela 9. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta (2017-2018. godina)	17
Tabela 10. Broj rodnih čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2017-2018. godina)	18
Tabela 11. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH	19
Tabela 12. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (hiljada litara)	19
Tabela 13. Otkup sirovog kravljeg mlijeka (2017. i 2018. godina)	20
Tabela 14. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda (2017. i 2018. godina)	20
Tabela 15. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica (2017-2018. godina)	21
Tabela 16. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH	21
Tabela 17. Proizvodnja jaja, vune i meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko	22
Tabela 18. Klanje stoke i peradi u klanicama (2017-2018. godina)	22
Tabela 19. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)	23
Tabela 20. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)	23
Tabela 21. Poljoprivredni budžeti u BiH (2011-2018) u 000 KM	25
Tabela 22. Poljoprivredni budžeti zemalja regiona u 2018. godini (EUR)	27
Tabela 23. Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)	33
Tabela 24. Pregled kantonalnih izdvajanja u 2018. godini (u KM)	34
Tabela 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednim proizvodima** za period 2017-2018. godina (Milion KM)	36
Tabela 26. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda u BiH (glave CT 1-24) (Milion KM)	37
Tabela 27. Uporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima (Milion KM)	38
Tabela 28. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom (Milion KM)	39
Tabela 29. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Srbijom (Milion KM)	40
Tabela 30. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om (Milion KM)	41
Tabela 31. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Turskom	41
Tabela 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)	71

Lista grafikona

Grafikon 1: Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2010-2018. godine (u milionima KM)	26
Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (u procentima)	26
Grafikon 3: Budžet za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)	27
Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (u milionima KM)	28
Grafikon 5: Mjere direktne podrške proizvodnji u BiH – struktura (u milionima KM)	29
Grafikon 6: Mjere ruralnog razvoja u BiH (u milionima KM)	30
Grafikon 7: Mjere ruralnog razvoja – struktura (u milionima KM)	30
Grafikon 8: Trend mjera direktnih podrški i ruralnog razvoja	31
Grafikon 9: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milionima KM)	31
Grafikon 10: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH - struktura (u milionima KM)	32
Grafikon 11: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve (u %)	33
Grafikon 12: Budžet podrški za poljoprivredu iz kantona u 2018. godini (u milionima KM)	35

Skraćenice

AD	Akcioni dokument
BDV	Bruto dodana vrijednost
AMIS	Agriculture Market Information System
BHAS	Agencija za statistiku BiH
BTSF	Better Training for Safer Food
CAP	Common Agriculture Policy
CC	Cross Compliance
CEFTA	Central European Free Trade Agreement
DIPAK	Državni koordinator za IPA-u
DG NEAR	Directorat of General - European Neighbourhood Policy and Enlargement Negotiations
DG SANTE	Directorat of General for Health and Food Safety
EC	European Commission
ECHA	European Chemicals Agency
EFTA	European Free Trade Agreement
EU	European Union
EU RASFF	The Rapid Alert System for Food and Feed European Union
EFSA	European Food Safety Authority
EPPO	European and Mediterranean Plant Protection Organization
FADN	Farm Accountancy Data Network
FAO GFCM	General Fisheries Commission for the Mediterranean
FARMA	Fostering Agriculture Markets Activity
FBIH	Federacija Bosne i Hercegovine
FMPVŠ	Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva
FZS	Federalni zavod za statistiku
GIS	Geografski informacijski sistem
GIZ	Gesellschaft für Internationale Zusammenarbeit
FVO	Food and Veterinary Office
FZS	Federalni zavod za statistiku
GIZ	Njemačko društvo za međunarodnu saradnju
GMO	Genetski modificirani organizmi
IACS	Integrated Administrative Control System
ILO	International Labour Organization
IFAD	International Fund for Agriculture Development
INFOSAN	The International Food Safety Authorities Network
IPA	Instrument for Pre-Accession Assistance
IPA RD	Instrument for Pre-Accession Assistance for Rural Development
IPM	Integrated Pest Management
JICA	Japan International Cooperation Agency
LPIS	Land Parcel Identification System
MoR	Memorandum o razumijevanju
MPŠV RS	Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske
MRL	Maximum Residue Limit
MSP	Mala i srednja poduzeća
MVTEO BIH	Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH
NTM	Non-tariff Measures
OECD	Organisation for Economic Cooperation and Development
OzPŠVBD	Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikt
RASFF	Rapid Alert System for Food and Feed
RS	Republika Srpska
RZSRS	Zavod za statistiku Republike Srpske
SIDA	Swedish International Development Cooperation Agency
SPD	Sektorski planski dokument
SSP	Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju
SRG	Sektorska radna grupa
TAIEX	Technical Assistance and Information Exchange instrument of the European Commission.
UN FAO	Food and Agriculture Organization of United Nations
TRACES	TradeControl and Expert System
UNDP	United Nations Development Programme
UoST	Ugovor o slobodnoj trgovini
USAID	U.S. Agency for International Development
WHO	World Health Organization

Izvori podataka i doprinos u pripremi izvještaja

Godišnji izvještaj iz oblasti poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja za Bosnu i Hercegovinu za 2018. godinu (Izvještaj) je dvanaesti po redu izvještaj koji je izradilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine u saradnji sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Ministarstvom poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH, i Odjela za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Distrikta Brčko BiH.

Izvještaj predstavlja cjelovit dokument u BiH u kojem je prikazano stanje u poljoprivredno-prehrambenom sektoru i implementirane mjere poljoprivredne politike, nivo novčanih sredstava koja su izdvojena s ciljem podizanja nivoa proizvodnosti i jačanja konkurentnosti domaće poljoprivrede, razvoja poljoprivrede i sela, te očuvanja prirode i racionalnim gazdovanjem prirodnim resursima. U Izvještaju se nastojalo prikazati detaljno stanje u poljoprivrednom sektoru u prethodnoj godini i to sa aspekta proizvodnje, trgovine poljoprivrednim i prerađenim poljoprivrednim proizvodima i implementirane poljoprivredne politike. U dokumentu su predstavljene ekonomski i proizvodni pokazatelji za 2018. godinu u odnosu na prethodnu godinu. U suštini, u dokumentu su predstavljene osnovni pokazatelji makroekonomskog ambijenta, zasijane površine u jesenjoj i proljetnoj sjetvi, obim i struktura u poljoprivrednoj proizvodnji, otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda, vanjskotrgovinska razmjena poljoprivredno prehrambenih proizvoda, te struktura robne razmjene po proizvodima i trgovinskim partnerima. Također, posebno poglavlje je posvećeno aktuelnoj poljoprivrednoj politici, mjerama i podršci namijenjenoj poljoprivredi i ruralnom razvoju.

Godišnji izvještaj kao i izvještaji koji su pripremani i prethodnih godina se u skladu sa članom 23. Zakona o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH zasniva na prethodno dostavljenim izvještajima koje pripremaju nadležni organi entiteta i Distrikta Brčko BiH. Sam sadržaj Izvještaja u velikoj mjeri ovisi prvenstveno od kvaliteta informacija i podataka koje dostave nadležni organi entiteta i Distrikta Brčko BiH. U izradi Izvještaja nastojalo se dati cjelovit pregled stanja na tržištu poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u Bosni Hercegovini, Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko BiH za 2018. godinu. Ozbiljan problem u izradi Izvještaja kao i kvantifikaciji zaključaka u vezi proizvodnje predstavljao je nedostatak tačnih i pouzdanih podataka. Osim toga, i teškoće u prikupljanju podataka i informacija, relevantnost i razlike u pogledu vrste i strukture podataka koje dostavljaju nadležni organi entiteta i Distrikta Brčko BiH još su uvijek značajne. Svi pregledi i analize koje su urađene u Izvještaju su bazirane na zvaničnim statističkim podacima, izuzev dijela koji se odnosi na podrške u poljoprivredi s obzirom na nedostatak podataka iz administrativnih izvora tj. nadležnih ministarstava poljoprivrede entiteta. Iako je Odjel za poljoprivredu Brčko Distrikta dostavio set podataka u vezi proizvodnje, važno je napomenuti da je tokom obrade istih utvrđeno da to nisu reprezentativni podaci i da kao takvi nisu mogli biti u potpunosti koristivi za formiranje zbirno prikazanih vrijednosti.

Poseban dio ovog Izvještaja čini poglavlje evropskih integracija i međunarodne saradnje, realizacija i potpisivanje međunarodnih sporazuma, te implementacija donatorskih podrški, a sve u cilju ubrzanja aktivnosti na ispunjavanju uvjeta za priključenje Evropskoj uniji, te pregled mjera i prioriteta za 2019. godinu.

Dokumenti koji su korišteni u izradi Izvještaja su:

- * Godišnji izvještaj o radu Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske za 2018. godinu (Aneks I);
- * Podaci o poljoprivrednoj proizvodnji i prehrambenoj industriji u Distriktu Brčko za 2018. godinu koje je dostavio Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Distrikta Brčko BiH (Aneks II);
- * Izvještaj o realiziranoj podršci poljoprivredi i ruralnom razvoju u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu, Kancelarije za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju,

- * Informacija o realiziranim aktivnostima u 2018. godini iz nadležnosti Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja;
- * Informacija o realiziranim aktivnostima Kancelarije za veterinarstvo BiH u 2018. godini;
- * Izvještaj o radu Agencije za sigurnost hrane BiH za 2018. godinu,
- * Zvanični izvori podataka nadležnih državnih, entitetskih i tijela Distrikta Brčko BiH.

Uvodna riječ

Početak 2018. godine na prijedlog Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Vijeće ministara BiH je usvojilo Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018.-2021) – Okvirni dokument, a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH, što je jedna od najznačajnijih aktivnosti koja je realizirana u poljoprivrednom sektoru. Usvajanjem ovog dokumenta stvoreni su uvjeti za korištenje pretprikladnih sredstava Evropske unije namijenjenih poljoprivredi i razvoju ruralnih područja u Bosni i Hercegovini. Također, ovim cjelodržavnim dokumentom se uređuje okvir politika za jačanje kapaciteta nadležnih institucija svih nivoa vlasti za progresivno preuzimanje i implementaciju EU propisa. U saradnji sa Direkcijom za evropske integracije, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa je zajedno sa nadležnim institucijama entiteta pripremio Sektorski planski dokument za sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja za period 2018.-2020. godina (SPD) i nacrt Akcionog dokumenta IPA 2018 za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja (AD). SPD je radni dokument koji analizira, procjenjuje i opisuje sektor te predstavlja sveobuhvatni trogodišnji plan i daje osnovu za pripremu AD, dok je AD jednogodišnji dokument koji sadrži detalje i konkretne aktivnosti koji se poduzimaju u cilju ostvarivanja planiranih sektorskih prioriteta.

Poljoprivredno-prehrambeni sektor u BiH se i tokom ove godine susreo sa problemima u trgovini poljoprivrednim proizvodima i rješavanjem spornih trgovinskih pitanja koja su se, između ostalog, odnosila na izvoz jabuka u Rusku Federaciju, izvoz vina u Evropsku uniju, kao i carinskih nameta Kosova* na sve proizvode porijeklom iz BiH. U trgovini voćem i povrćem sa Ruskom Federacijom, Federalna služba za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu „Rosseljhonzadzor“ je početkom godine uvela zabranu na uvoz jabuke iz BiH na rusko tržište, zbog postojanja sumnje u reeksport proizvoda porijeklom iz Evropske unije. S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je urgentno poduzelo sve neophodne aktivnosti u cilju ponovnog uspostavljanja neometanog izvoza jabuke iz Bosne i Hercegovine. Prije svega, nadležne institucije su značajno pooštrile procedure za izdavanje fitosanitarnog sertifikata i sertifikata o bosanskohercegovačkom porijeklu voća i povrća, i nadzor nad proizvodnjom koja je namijenjena izvozu u Rusku Federaciju. Uspostavljanjem i primjenom pooštrenih uvjeta za izdavanje potrebnih sertifikata, kao i uspostavljanje lista proizvođača i izvoznika jabuka, i stalnim praćenjem zaliha proizvodnje jabuke namijenjenih izvozu na rusko tržište, ukinuta je zabrana izvoza jabuka u Rusku Federaciju.

Na otklanjanju prepreka prilikom izvoza vina s oznakom geografskog porijekla i oznakom kvaliteta vina „vrhunsko“ i „kvalitetno“ u Republiku Hrvatsku, kao članicu EU radilo se u kontinuitetu, a sve u cilju zaštite prava korištenja bosanskohercegovačkih proizvođača vina, i to izraza za koje Republika Hrvatska zahtjeva da koristi kao svoje tradicionalne izraze, a koji se također tradicionalno koriste i u Bosni i Hercegovini.

Vlasti u Prištini su prvo početkom godine donijele odluku o uvođenju zaštitne mjere tj. carine na uvoz mlijeka i mliječnih prerađevina iz BiH tokom aprila što je kroz pregovore dvije strane riješeno u korist BH strane te su ukinute uvedene mjere. Međutim, samo nekoliko mjeseci nakon ukidanja prethodne zaštitne mjere, ponovo su uveli još radikalniju mjeru donošenjem Odluke o uvođenju 100% carine i to na uvoz svih roba, uključujući i sve poljoprivredno-prehrambene proizvode.

---

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

Evropska komisija je stavila Bosnu i Hercegovinu na A i B listu zemalja kojima je dozvoljen izvoz svih vrsta mlijeka i mliječnih proizvoda na područje Evropske unije, koja je veoma važna za mljekarsku proizvodnju i koja će povećanjem asortimana proizvoda, zasigurno uticati na povećanje izvoza. Nadležnim institucijama ovo nije bilo lako postići, s obzirom da se radi o proizvodima velikog zdravstvenog rizika, što je u suštini još jedan pokazatelj da preuzimanje EU standarda u Bosni i Hercegovini u oblasti sigurnosti hrane stalno napreduje. Misija Direktorata za zdravlje i hranu, analize i revizije Evropske komisije je prihvatila Akcioni plan izvoza mesa peradi na tržište Evropske unije, a Evropska komisija je završila izmjenu Uredbe komisije EZ br. 798/2008, i čime je Bosna i Hercegovina uvrštena na listu zemalja iz kojih je dozvoljen izvoz mesa i proizvoda od mesa peradi.

Još jedna od pozitivnih dešavanja koja su obilježila ovaj period izvještavanja se odnosi i na uvrštavanje BiH na spisak zemalja kojima je nakon dugogodišnje zabrane, dozvoljen privremeni i trajni izvoz registriranih konja u Evropsku uniju. Ovim je eliminirana prepreka za kretanje životinja u sportske svrhe, a time podstrek za razvoj ekonomije i turizma u Bosni i Hercegovini.

Potpisana je Ministarska deklaracija o budućnosti ribarstva u Mediteranu, čime je Bosna i Hercegovina postala dio zajednice zemalja, snažno opredjeljenih za očuvanje i zaštitu ribljeg fonda. Ribarstvo, predstavlja važan korak u osiguranju održive budućnosti ribljeg fonda Mediterana i zaštiti ekoloških i ekonomskih resursa u regionu. Potpisivanjem i usvajanjem ove Deklaracije, Bosna i Hercegovina je iskazala svoju spremnost i interes za akvakulturu, zaštitu i održivo upravljanje ribarstvom. Potpisivanje ove Deklaracije predstavlja još jedan doprinos u ispunjavanju međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine.

U organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa, Bosna i Hercegovina je bila domaćin 18. Foruma poljoprivredne politike zemalja jugoistočne Evrope (Jahorina, 17. i 18.10.2018). Tema Foruma je bila određivanje pravca razvoja ruralnih sredina i EU perspektive za zemlje jugoistočne Evrope. Forum poljoprivredne politike zemalja jugoistočne Evrope još jednom je poslužio kao međunarodna platforma za dijalog svih zainteresiranih strana i donosioca odluka u institucijama nadležnim za poljoprivredu i razvoj ruralnih područja, posebno o postavkama politika i perspektivama od zajedničkog interesa u oblasti poljoprivrede. Također, na Forumu je razgovarano i o reformi Zajedničke poljoprivredne politike Evropske unije, trendovima Evropske unije u trgovinskoj politici poljoprivrednim i prehrambenim proizvodima i njihovom uticaju na zemlje jugoistočne Evrope. Diskutirano je i o diverzifikaciji kao faktoru za razvoj ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima. Posebno je naglašen izazov za poljoprivredu koji migracija stanovništva i depopulacija seoskih područja ostavlja za sobom.

Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je od Evropske komisije zvanično zatražilo upućivanje misije za odobrenje izvoza crvenog mesa (meso goveda, ovaca i koza) iz BiH na evropsko tržište. Inspektori Direktorata za zdravlje i hranu Evropske komisije u prethodnom periodu izvršili su planirane kontrole i uvjerali se da su stvoreni najvažniji preduvjeti da se, nakon dobijanja dozvole za izvoz u EU proizvoda od ribe, mlijeka, meda, mesa peradi i proizvoda od mesa peradi, voća i povrća, odnosno krompira kao najosjetljivije vrste, Bosni i Hercegovini uskoro odobri i izvoz crvenog mesa i proizvoda životinjskog porijekla. Evropska komisija je prethodno odobrila tzv. Plan praćenja rezidua za "crveno meso" za Bosnu i Hercegovinu, a nadležni organi su u proteklom periodu realizirali brojne aktivnosti na poboljšanju sistema službenih kontrola u segmentu zdravlja životinja i proizvodnje hrane životinjskog porijekla. Ovo je važan trenutak za poljoprivredu i ekonomiju uopće, s obzirom da upućivanje službenog poziva misiji Direktorata Evropske komisije, kao i u prethodnim slučajevima, znači da su završene sve odgovarajuće procedure i da je sistem značajno unapredovao.

Na marginama 7. Samita 16 premijera zemalja centralne i istočne Evrope sa premijerom NR Kine (16+1) u Sofiji, potpisan je Ugovor između Vlade NR Kine i Vijeća ministara BiH o saradnji u području zdravlja životinja i karantina, kojim je BH proizvođačima otvoreno veliko kinesko tržište. Ovim je po prvi put omogućeno da BiH izvozi hranu životinjskog porijekla u Kinu. Sporazumom se, također,

stvaraju preduvjeti za uspostavljanje regionalnog centra za veterinarstvo koji će biti smješten u Bosni i Hercegovini, i koji će biti od velike pomoći u međusobnoj razmjeni poljoprivrednih proizvoda.

Bosna i Hercegovina je u 2018. godini postigla ključni iskorak neophodan za korištenje pretpristupnih fondova Evropske unije za poljoprivrednike. Usvajanje Strateškog plana ruralnog razvoja je otvorilo put za značajno finansiranje BH poljoprivrede iz fondova Evropske unije, i to u iznosu od 30 miliona € u okviru IPA 2018. Od ovog iznosa, oko 20 miliona € namijenjeno je poljoprivrednicima i prerađivačkoj industriji, a 10 miliona € za jačanje kapaciteta nadležnih institucija u oblasti poljoprivrede, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih pitanja i ribarstva.

1. POLJOPRIVREDNI SEKTOR BOSNE I HERCEGOVINE U BROJKAMA

1.1. Značaj poljoprivrednog sektora u ekonomiji

Bruto dodana vrijednost (BDV) poljoprivrede, šumarstva i ribolova u 2017. godini iznosila je 1,8 milijardi KM i čini 6,57 % bruto dodane vrijednosti BH privrede, što je za 8% manje od učešća iz prethodne godine.

Tabela 1. Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva lova i ribolova u ukupnoj BDV za 2016-2017. godinu²

Djelatnost	Bruto dodana vrijednost (000 KM)		Indeks (2017/2016)	Udio u BDV FBiH, RS, BD (%)	
	2016.	2017.		2016.	2017.
Federacija BiH	929.991	846.280	91	5,73	4,96
Republika Srpska	897.523	843.726	94	11,36	10,16
Distrikt Brčko BiH	77.241	67.646	88	14,00	11,50
Ukupno	1.904.729	1.757.652	92	7,49	6,57

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Federalni zavod za statistiku BiH, Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Imajući u vidu smanjenje bruto dodane vrijednosti poljoprivrede u Distriktu Brčko za skoro 12%, Federaciji BiH za 9% i Republici Srpskoj za 6% u poređenju sa ostvarenom bruto dodanom vrijednosti iz prethodne godine, neminovno je smanjena i ukupna bruto dodane vrijednosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u BiH.

Bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH u 2017. godini je iznosila 846.280 miliona KM i smanjena je za 9% u poređenju sa prethodnom godinom. Što se tiče udjela bruto dodane vrijednosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH za 2017. godinu, iznosio je oko 5% i blago je smanjen u poređenju sa prethodnom godinom.

Kada je riječ o Republici Srpskoj bruto dodana vrijednost poljoprivrede, šumarstva i ribolova u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti Republike Srpske u 2017. godini je iznosila 843.726 miliona KM i manja je za 6% u poređenju sa prethodnom godinom kada je iznosila 897.523 miliona KM. Udio sektora poljoprivrede, šumarstva i ribolova u stvaranju ukupne bruto dodane vrijednosti u Republici Srpskoj iznosio je 10%.

Poljoprivredna djelatnost u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine je ostvarila bruto dodanu vrijednost u 2017. godini od 67.646 miliona KM što je u poređenju sa prethodnom godinom manja vrijednost bruto dodane vrijednosti za 9.595 miliona KM ili čak za 12%. Udio poljoprivrednog sektora u ukupnoj ekonomiji Distrikta je značajan i visok, i u 2017. godini je u ukupnoj bruto dodanoj vrijednosti Brčko Distrikta učestvovao sa 11,5%.

² Podaci o BDP za 2018. godinu nisu bili dostupni u periodu pripreme Izvještaja.

1.1.1. Zaposlenost u poljoprivrednoj djelatnosti

Prema podacima Ankete o radnoj snazi za 2018. godinu, koju su sprovele Agencija za statistiku BiH u saradnji sa Republičkim zavodom za statistiku Republike Srpske i Federalnim zavodom za statistiku Federacije Bosne i Hercegovine u poljoprivrednoj djelatnosti je u 2018. godini bilo zaposleno 129.000 osoba što, u ukupnom broju zaposlenih osoba, čini udio od oko 16%. Broj zaposlenih osoba u poljoprivrednoj djelatnosti je u poređenju sa prethodnom godinom manji za 25.000 osoba ili 16%. Omjer zaposlenih muškaraca i žena u 2018. godini je iznosio 62:38 u korist muškaraca. Po prikupljenim podacima, broj zaposlenih muškaraca u poljoprivrednoj djelatnosti je manji za 14% u poređenju sa prethodnom godinom, dok je evidentirano da je broj žena znatno manji i to čak 20%.

Tabela 2. Broj i struktura zaposlenosti u poljoprivrednoj djelatnosti u BiH

	Muškarci		Žene		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Broj (000)	93	80	61	49	154	129
Udio u poljoprivrednoj djelatnosti (%)	60	62	40	38	18,9	15,7

Izvor: Anketa o radnoj snazi BiH za 2018. godinu

Prema statističkim podacima o zaposlenosti po djelatnostima za 2018. godinu broj zaposlenih u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, lov i šumarstvo je prosječno iznosio oko 19.646 zaposlenih osoba od čega su 4.032 zaposlene žene. U odnosu na prethodnu godinu ukupan prosječan broj zaposlenih u ovoj djelatnosti je veći za 3%, dok je broj zaposlenih žena veći za 6%.

Broj zaposlenih u poslovnim subjektima u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribolova u Federaciji BiH za 2018. godinu je u prosjeku iznosio 10.940 i veći je za 5% u poređenju sa prethodnom godinom, u Republici Srpskoj 8.530 i ostao je na nivou broja zaposlenih osoba kao i prethodne godine, i Distriktu Brčko 140 i veći je za 28% u odnosu na prethodnu godinu kada je bilo zaposleno 109 osoba.

Kada je riječ o neto zaradi, prosječna isplaćena neto plaća u djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva po zaposlenom u 2018. godini je iznosila 790 KM i veća je u poređenju sa neto isplaćenom plaćom iz prethodne godine za 1,5%.

1.1.2. Otkupne cijene poljoprivrednih proizvoda

Poslovni subjekti su u 2018. godini od poljoprivrednih proizvođača otkupili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti 274 miliona KM, pri čemu je vrijednost otkupljenih proizvoda u ovoj godini veća za 2,6% u poređenju sa ukupnom vrijednosti otkupljenih poljoprivrednih proizvoda iz 2017. godine. Posmatrajući kategorije otkupljenih poljoprivrednih proizvoda, povećanje otkupa se bilježi kod živih životinja za 74%, industrijskog bilja za 34%, krmnog bilja za 33,5%, krompira za 23%, proizvoda životinja i ostalih proizvoda oko 10%. Znatno smanjenje otkupa u 2018. godini je zabilježeno kod voća i to za 58% i žitarica za 17,5%.

Tabela 3. Vrijednost otkupljenih proizvoda poljoprivrede prema grupama proizvoda u 2018. godini

Kategorije	Vrijednost (KM)		Indeksi vrijednosti 2018./2017.	
	Otkup	Direktna prodaja	Otkup	Direktna prodaja
Žitarice	17.691.136	14.751.580	82,5	85,1
Industrijsko bilje	7.317.724	10.324.552	134,3	122,8
Krompir	2.039.737	1.435.011	122,7	133,4
Povrće	11.964.872	3.137.970	98,9	62,9
Stočno/krmno bilje	453.032	504.443	133,5	119,8
Voće	17.078.017	19.287.101	41,9	104,9
Sadni materijal	0	6.409.682	-	108,9
Alkoholna pića	0	12.540.335	-	99,4

Životinje	37.320.286	135.952.947	174,4	122,1
Proizvodi životinja	174.389.184	54.192.996	109,5	99,8
Ostali proizvodi	5.870.386	24.564.321	119,6	105,8
Ukupno	274.124.373	283.100.937	102,6	109,8

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poslovni subjekti su iz vlastite proizvodnje direktno prodali/isporučili poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 283 miliona KM. Kategorija poljoprivrednih proizvoda koja je direktno prodana u najvećoj vrijednosti od 136 miliona KM su žive životinje, zatim slijede proizvodi od životinja u vrijednosti od 54 miliona KM, ostali proizvodi u vrijednosti od 25 miliona KM, te voće u vrijednosti od 19 miliona KM.

Najznačajnije povećanje vrijednosti direktne prodaje u 2018. godini je zabilježeno kod krompira i to za 33%, industrijskog bilja za 23%, živih životinja za 22%, krmnog bilja za 19,8%, sadnog materijala za 9%, ostalih proizvoda za 6% i voća za 5%.

Pad vrijednosti direktne prodaje u odnosu na prethodnu godinu je najviše zabilježen kod povrća i to za 37% i žitarica za 15%.

1.2. Prosječne otkupne cijene odabranih poljoprivrednih proizvoda

Otkupne cijene žitarica – Imajući u vidu da su tokom 2018. godine ostvareni znatno veći prinosi a samim tim i ukupna proizvodnja, posebno kukuruza ali i pšenice, otkupna cijena navedenih kultura je bila niža, i to pšenice za 15%, a kukuruza za 13% u poređenju sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Ovome treba dodati da je na visinu otkupne cijene pšenice značajno uticao i lošiji kvalitet zrna uzrokovan nepovoljnim vremenskim prilikama sa previše kišnih dana u fazi zrenja i žetve pšenice.

Otkupna cijena za jednu tonu pšenice u 2018. godini iznosila je 265 KM i niža je za 46 KM po toni, raži 346 KM i veća je za 9%, ječma 313 KM i veća je za 3%. Tona kukuruza roda 2018. godine je otkupljivana nakon berbe po cijeni od 277 KM, što je za 41 KM manje nego prethodne godine.

Otkupne cijene industrijskih usjeva: Otkupna cijena soje u 2018. godini iznosila je 0,60 KM po kilogramu i niža je za 8% u poređenju sa otkupnom cijenom soje iz prethodne godine. Soja je još jedan od usjeva čiji je prinos značajno uvećan i što se usljed dovoljnih količina ovog usjeva, a što se kroz povećanu ponudu, odrazilo na nižu otkupnu cijenu.

Kilogram duhana u listu je u 2018. godini otkupljivan po cijeni od 2,77 KM i cijena je ostala ista u poređenju s otkupnom cijenom duhana iz prethodne godine. Što se tiče uljane repice, kilogram je u otkupu plaćan po cijeni od 0,60 KM što je čak za 15% viša cijena u poređenju sa otkupnom cijenom po kojoj je otkupljivano zrno uljane repice u prethodnoj godini.

Prosječne otkupne cijene krompira i povrća: Otkupna cijena kilograma krompira u 2018. godini iznosila je 0,50 KM/kg i bila je veća za 43% u poređenju sa otkupnom cijenom krompira iz prethodne godine. Što se tiče otkupnih cijena povrća, viša otkupna cijena u 2018. godini se bilježi kod otkupa mrkve za 55%, kupusa za 43%, crnog luka za 11%, paradajza za 10%, špinata za 7%, bijelog luka za 6% i paprike za 5% u poređenju sa otkupnim cijenama iz prethodne godine. Niže otkupne cijene u 2018. godini se bilježe kod zelene salate za 26% i graha za 6% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

Tabela 4. Prosječna otkupna cijena odabranih poljoprivrednih proizvoda u 2017.-2018. godini (KM)

Naziv proizvoda	Jedinica mjere	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Pšenica, merkantilna	tona	311	265	85
Raž, merkantilna	tona	317	346	109

Ječam, merkantilni	tona	304	313	103
Kukuruz, merkantilni	tona	318	277	87
Uljana repica	kg	0,52	0,6	115
Soja	kg	0,65	0,6	92
Duhan, suvi list	kg	2,77	2,77	100
Krompir, merkantilni	kg	0,35	0,5	143
Grah	kg	4,14	3,9	94
Crni luk	kg	0,54	0,6	111
Bijeli luk	kg	3,3	3,5	106
Kupus	kg	0,35	0,5	143
Mrkva	kg	0,84	1,3	155
Zelena salata	kg	1,48	1,1	74
Špinat	kg	1,31	1,4	107
Paradajz	kg	0,91	1	110
Paprika	kg	0,86	0,9	105
Šljive	kg	0,98	0,7	71
Jabuke	kg	0,86	0,5	58
Kruške	kg	1,12	0,7	63
Maline	kg	1,36	1,6	118
Grožđe	kg	1,06	1,2	113
Telad starosti do 1 godine	kg	5,12	5,0	98
Junad starosti od 1 do 2 godine	kg	3,9	4,1	105
Svinje za tov	kg	2,7	2,5	93
Jagnjad od 2 mjeseca do 1 godine	kg	4,9	4,9	100
Tovljeni pilići	kg	1,68	1,6	95
Jaja	komada	0,16	0,2	125
Kravlje mlijeko	litara	0,60	0,5	91
Med	kg	8,5	8,1	95

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Otkupne cijene voća i grožđa: Otkupna cijena šljive za 2018. godinu iznosila je u prosjeku 0,70 KM po kilogramu i bila je niža za 29 % u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine. Otkupna cijena jabuke je u 2018. godini iznosila 0,50 KM i bila je niža za 42%, dok je kod maline iznosila 1,60 KM i bila je viša za 18% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine. Kilogram grožđa se u 2018. godini otkupljivao po cijeni od 1,20 KM što je za 13% viša otkupna cijena u poređenju sa cijenom iz prethodne godine kada je iznosila 1,06 KM. Otkupna cijena kruške je iznosila 0,70 KM po kilogramu i niža je za 37% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 1,12 KM.

Otkupne cijene žive stoke i peradi: Otkupna cijena svinja za tov 2018. godine je iznosila 2,5 KM po kilogramu i niža je za 7%, dok je otkupna cijena utovljenih pilića iznosila 1,60 KM po kilogramu i niža je za 5%. Što se tiče otkupne cijene jagnjadi starosti od 2 mjeseca do 1 godine, iznosila je 4,92 KM i ostala je na istom nivou kao i prethodne godine. Telad starosti do 1 godine otkupljivana su po cijeni od 5 KM i, u odnosu na otkupnu cijenu iz prethodne godine, bila je niža čak za 2 KM po kilogramu. Što se tiče otkupne cijene junadi starosti od 1 do 2 godine iznosila je 4,1 KM po kilogramu i veća je za 5% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine koja je iznosila 3,9 KM po kilogramu žive vage.

Otkupne cijene stočarskih proizvoda i meda: Otkupne cijene jaja po komadu su više i to za 0,04 KM, dok je otkupna cijena meda po kilogramu niža za 0,43 KM ili 5%. Kada je riječ o otkupnoj cijeni svježeg sirovog mlijeka, ona je iznosila 0,50 KM po litri i niža je za 0,10 KM ili 9% u poređenju sa otkupnom cijenom iz prethodne godine.

1.3. Površine poljoprivrednog zemljišta (zasijano i neobrađeno) i struktura

Prema statističkim podacima za 2018. godinu od ukupne površine raspoloživog poljoprivrednog zemljišta, prema načinu korištenja, oranične površine zauzimaju 965.372 hektara, što je u odnosu na prethodnu godinu manje za 30.851 hektar ili 3%. U strukturi oraničnih površina najzastupljenije su zasijane površine sa učešćem od 55%, zatim slijede neobrađene oranice i ugari sa učešćem od 45% i rasadnici 0,04%.

Tabela 5. Oranične površine prema načinu korištenja u BiH (2017.-2018. godina)

	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.
Zasijano (ha)	529.454	533.375	101
Ugari i neobrađene oranice (ha)	466.342	431.639	93
Rasadnici (ha)	427	358	84
Ukupno oranice (ha)	996.223	965.372	97

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupno zasijane površine u 2018. godini iznosile su 533.375 ha i veće su za 1%, neobrađene oranice i ugari 431.639 hektara i smanjene su za 7% u odnosu na 2017. godinu. Značajnije smanjenje korištenih površina u 2018. godini od 16% je zabilježeno kod rasadnika.

1.3.1. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi

Prema statističkim podacima za 2018. godinu u BiH u proljetnoj sjetvi je zasijano 525.219 hektara i nisu se mijenjali u odnosu na prethodnu godinu. U strukturi zasijanih površina u proljetnoj sjetvi oko 60% površina je zasijano žitima, krmnim biljem 23%, povrćem 13%, industrijskim biljem 3%, na oko 1% površina su jagode i maline i na 0,2% površina je zasijano aromatično, začinsko i medicinsko bilje. Što se tiče jesenje sjetve zasijano je 110.950 hektara što je za 7.717 hektara ili 7% manje površina nego u jesenjoj sjetvi prethodne godine. U strukturi zasijanih površina oko 88% je zasijano žitima, krmnim biljem oko 6%, industrijskim biljem 3% i povrćem 2%.

Tabela 6. Zasijane površine u proljetnoj i jesenjoj sjetvi u BiH 2017.-2018. godina (u hektarima)

	2017.	2018.	Indeks 2018./2017.
Proljetna sjetva			
Žitarice	313.491	314.214	100
Industrijsko bilje	11.737	14.002	119
Povrće	70.098	69.547	99
Aromatično bilje	924	902	98
Jagode i maline	4.532	4.714	104
Krmno bilje	125.772	121.840	97
Ukupno	526.554	525.219	100
Jesenja sjetva			
Žitarice	105.046	98.117	93
Industrijsko bilje	3.328	3.700	111
Povrće	2.470	2.228	90
Krmno bilje	7.823	6.905	88
Ukupno	118.667	110.950	93

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Površine zasijane žitima u proljetnoj sjetvi iznosile su 314.214 hektara i ostale su na istom nivou zasijanih površina kao i prethodne godine. Povećanje zasijanih površina u 2018. godini je zabilježeno kod industrijskog bilja za 19%, jagoda i malina za 4%. Manje zasijanih površina je evidentirano kod krmnog bilja i to za 3%, aromatičnog bilja za 2% i povrća za 1% u poređenju sa prethodnom godinom.

Povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi u 2018. godini je, u poređenju sa zasijanim površinama iz prethodne godine, zabilježeno jedino kod zasijanih površina industrijskim biljem i to za 11%, dok su smanjene površine zasijane krmnim biljem za 12%, povrćem za 10% i žitaricama za 7%.

U Federaciji BiH, u jesenjoj i proljetnoj sjetvi 2017/2018. godine, ukupno je zasijano 197.941 ha, što je manje za 2,1% u odnosu na sjetvu u 2016/2017. godini. Posmatrajući grupe usjeva, zabilježen je rast zasijanih površina industrijskog bilja za 12%, dok je pad zabilježen kod zasijanih površina stočnog-krmnog bilja za 5%, žita za 1,5% i povrća za 0,6% u odnosu na prošlu godinu. Povećanje zasijanih površina je zabilježeno kod industrijskog bilja i to za 16%. Posmatrano po zasijanim površinama važnijih usjeva zabilježen je rast zasijanih površina pšenice za 1%, kukuruza za silažu za 0,6%, paradajza za 0,5%, dok je zabilježen pad zasijanih površina kukuruza-zrno za 3,4%, krompira za 0,9% i duhana za 0,7% u odnosu na sjetvu u 2016/2017. godini.

U jesenjoj sjetvi u 2018. godini u Federaciji Bosne i Hercegovine zasijano je 34.601 hektara što je manje za 5,4% u odnosu na jesenju sjetvu u 2017. godini. Gledano po grupama usjeva, zasijana površina stočnim krmnim biljem je manja za 14%, žitima za 4,4%, povrća za 3,1%, u odnosu na jesenju sjetvu u 2017. godini. Površine zasijane industrijskim biljem u jesenjoj sjetvi su veće za 2,6% u poređenju sa jesenjom sjetvom 2017. godine. Posmatrajući usjeve površine zasijane travno-djetelinskom smjesom manje su za 28%, djeteline za 16%, ozime raži i lucerke za 9%, zobi za 7%, tritikalea za 5,4%, ozimom pšenicom za 5%, i ječma za 1% poređenju sa jesenjom sjetvom 2017. godine.

Ukupno zasijane površine u 2018. godini u Republici Srpskoj u proljetnoj sjetvi iznosile su 320.956 ha, što je za 2,6% više u odnosu na 2017. godinu. U strukturi zasijanih površina žitarice su zastupljene sa 67%, stočno krmno bilje sa 20%, povrće sa 9%, industrijsko bilje sa 3%, jagodičasto voće sa 0,6%, dok je ljekovito i aromatično bilje zastupljeno sa 0,1%. Površine zasijane žitaricama od 219.114 hektara su veće za 3% u odnosu na zasijane površine prethodne godine, dok su površine zasijane jagodičastim voćem veće za 10%, a industrijskog bilja za 21%, ljekovitog i aromatičnog bilja za 50%. Smanjenje zasijanih površina u Republici Srpskoj se bilježi kod površina pod povrćem za 1%, dok su površine zasijane stočnim i krmnim biljem ostale ne promijenjene odnosno na nivou zasijanih površina od 64.659 ha kao i prethodne godine.

U jesenjoj sjetvi u Republici Srpskoj se uočava smanjenje zasijanih površina gdje je do sredine decembra 2018. godine zasijano 71.924 hektara, što je za skoro 7% manje u odnosu na zasijane površine u jesenjoj sjetvi 2017. godine. U strukturi zasijanih površina u jesenjoj sjetvi žitarice su zastupljene 91%, krmno bilje 4%, industrijsko bilje i uljana repica 7%, povrće 0,8% i aromatično i ljekovito bilje 0,2%. Značajnije povećanje zasijanih površina u jesenjoj sjetvi je zabilježeno kod industrijskih usjeva i uljane repice i to za 11%, dok je zasijana površina pod povrćem manja za 24%, žitarica za 8%, ljekovitog i aromatičnog bilja za 6%, i stočnog/krmnog bilja za 5%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko ukupno zasijane površine iznosile su 16.514 hektara što u poređenju sa zasijanim površinama iz prethodne godine više za 24%. U strukturi zasijanih površina oko 82% je zasijano žitaricama, industrijskim biljem 9%, krmnim biljem 5%, povrćem 3%, jagodama 0,4%, među usjevima i podusjevima 0,3% i malinama 0,2%.

1.4. Broj i struktura poljoprivrednih gazdinstava

Prema podacima iz Registra poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata koje vode entitetska ministarstva i Odjeljenje za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, ukupan broj poljoprivrednih gazdinstava upisanih u registar u 2018. godini zaključno sa 31. 08. je iznosio je 121.950.

Tabela 7. Broj registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH

Struktura	2016.	2017.	podaci zaključno sa 31.08.2018. godine
Federacija BiH	64.534	72.424	76.003
Republika Srpska	34.965	38.792	42.403
Brčko Distrikt BiH	3.194	3.360	3.544
Ukupno	102.693	114.576	121.950

Izvor: FMPVŠ, MPŠV RS, OzPŠV BD BiH

Od ukupnog broja poljoprivrednih gazdinstava 62% ili 76.003 je bilo u Federaciji Bosne i Hercegovine, 35% ili 42.403 u Republici Srpskoj i 3% ili 3.544 poljoprivrednih gazdinstava u Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine. Tokom osam mjeseci 2018. godine je registriran veći broj gazdinstava nego što je to u cijeloj prethodnoj godini i to u Republici Srpskoj za 9%, Federaciji BiH i Distriktu Brčko za 5%.

Ukupno prijavljene površine poljoprivrednog zemljišta koje su registrirana gazdinstva upisala u Republici Srpskoj tokom osam mjeseci 2018. godine iznosile su 190.893 hektara, a ukupno obradive površine 169.678 hektara. Prosječna prijavljena površina po gazdinstvu iznosi 4,54 hektara, dok je prosjek obradivih površina po gazdinstvu manji i iznosi 3,99 hektara.

Po geografskoj rasprostranjenosti u Republici Srpskoj najveći broj poljoprivrednih gazdinstava i obradivih površina je na području Bijeljine (12.496 gazdinstava i 44.487 hektara obradivih površina) i Gradiške (7.644 gazdinstava i 37.975 hektara obradivih površina).

Kada je riječ o Federaciji BiH ukupno prijavljene površine poljoprivrednog zemljišta koje su registrirana gazdinstva upisala u Federaciji BiH tokom osam mjeseci 2018. godine iznosila je 113.778 hektara, a ukupno obradive površine 95.772 hektara. Prosječna prijavljena površina po gazdinstvu iznosi 1,49 hektara, dok je prosjek obradivih površina po gazdinstvu manji i iznosi 1,26 hektara.

Što se tiče geografske rasprostranjenosti registriranih poljoprivrednih gazdinstava u Federaciji BiH najveći broj poljoprivrednih gazdinstava je registriran na području Tuzlanskog (16.448) i Zeničko-dobojskog kantona (15.875). Najveće obradive površine su registrirane u Unsko-sanskom kantonu i iznose 20.296 hektara.

2. POLJOPRIVREDNA PROIZVODNJA

2.1. Biljna proizvodnja

Povoljni agroklimatski uvjeti u 2018. godini su se pozitivno odrazili na biljnu proizvodnju, tako da se, gledajući ostvarene prinose, godina može okarakterisati kao dobra godina s obzirom da je ostvareno i povećanje prinosa i ukupne proizvodnje većine ratarskih usjeva, voća i grožđa, dok je u proizvodnji pojedinih vrsta povrća, kao npr. paradajza, paprike, graška ostvaren nešto manji prinos nego u 2017. godini.

Izuzetno povoljni vremenski uvjeti, odnosno dobar raspored sa dovoljnom količinom padavina, kao i blagovremeno primijenjene agrotehničke mjere uticali su na dobar prinos kukuruza od 6,6 tona suhog zrna po hektaru što se odrazilo i na rekordnu proizvodnju ovog usjeva od 1.272.339 tona što je čak 79% više u odnosu na proizvodnju iz prošle godine. Ovo je najbolji pokazatelj koliko su ulaganja u tehnologiju, posebno u sisteme za navodnjavanje mala, i koliko je poljoprivredna proizvodnja ovisna od vremenskih uvjeta.

Što se tiče proizvodnje kukuruza u Republici Srpskoj ista čini oko 72% ukupne proizvodnje kukuruza u BiH. Ostvarena proizvodnja kukuruza u Republici Srpskoj od 915.178 tona veća je za 84% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine imajući u vidu da su prinosi kukuruza po hektaru također bili visoki i iznosili oko 7 tona.

Kada je riječ o Federaciji BiH ostvarena proizvodnja kukuruza u 2018. godini iznosila je 270.282 tone i veća je za 73% u odnosu na prošlogodišnju. Prinos kukuruza od skoro 6 tona po hektaru je veći za 78% nego prošlogodišnji što se pozitivno odrazilo i na zadovoljavanje tržišne potražnje. Proizvodnja kukuruza u Federaciji BiH čini oko jedne četvrtine od ukupne proizvodnje kukuruza u BiH.

U Brčko Distriktu Bosne i Hercegovine proizvedeno je 86.878 tona kukuruza što je 59% više od proizvodnje u 2017. godini.

Što se tiče hljebnog žita, po prikupljenim podacima, proizvodnja je ostala na skoro istom nivou kao i prethodne godine, s obzirom da je iznosila 291.515 tona. Prinos pšenice po hektaru je iznosio 4 tone i manji je za 2,4% u odnosu na prinos iz prethodne godine. Oko 69% proizvedene pšenice ili 202.197 tona je ostvareno u Republici Srpskoj, 76.963 tone ili 26% u Federaciji BiH i 4% ili 12.355 tona u Distriktu Brčko. Što se tiče visine prinosa, ostvarena proizvodnja pšenice u Republici Srpskoj i Federaciji BiH bila je veća za 3%, odnosno za 2% u poređenju sa prošlogodišnjom proizvodnjom, a u Distriktu Brčko proizvodnja je manja za 33%.

Struktura površina zasijanih žitaricama varira svake godine, skoro sve kulture, a posebno površine pod strnim žitima koje osjetno variraju, i kod kojih zasijana površina najviše ovisi od tržišne potražnje ali i vremenskih uvjeta u toku jesenje sjetve. Tako je i tokom 2018. godine, osim kukuruza, od ostalih žitarica koje bilježe nešto veću proizvodnju su raž i to za 6,2% i ječam za 3,6%, dok je proizvodnja zobi neznatno manja, i to za 1,7%.

Tabela 8 . Proizvodnja i prinos važnijih usjeva (2017-2018. godina)

Vrsta usjeva	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru	Proizvodnja (tona)	Tona po hektaru
Pšenica	288.735	4,1	291.515	4,0	101,0	97,6
Kukuruz	709.374	3,7	1.272.339	6,6	179,4	164,3
Raž	10.740	2,9	11.409	3,0	106,2	103,4
Ječam	76.324	3,6	79.06	3,6	103,6	100,0
Zob	26.969	2,9	26.511	2,6	98,3	89,7
Soja	11.740	1,6	23.332	2,7	198,7	168,8
Duhan	1.760	1,2	2.715	1,5	154,3	125,0
Krompir	335.463	9,6	394.275	11,2	116,9	116,7
Mrkva	11.262	7,3	11.104	7,6	98,6	104,1
Luk crni	35.343	7,2	38.068	7,9	107,7	109,7
Luk bijeli	5.560	3,3	5.890	3,4	105,9	103,0
Grah	9.337	1,2	11.962	1,5	128,1	125,0
Grašak	4.920	3,2	3.774	2,7	76,7	84,4
Kupus	59.371	12,5	69.778	15	117,5	120,0
Paradajz	46.166	12,9	43.918	12,1	95,1	93,8
Paprika	47.396	13,6	41.279	12,4	87,1	91,2
Krastavac	37.191	12,5	35.463	11,8	95,4	94,4
Djetelina	102.621	2,8	126.131	3,7	122,9	132,1
Lucerka	94.771	3,2	123.379	4,3	130,2	134,4
Zeleni kukuruz	445.618	13,2	710.750	21,9	159,5	165,9
Jagode	9.793	7,3	9.827	7,6	100,3	104,3
Maline	22.671	7,0	27.466	7,8	121,2	113,0

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Industrijsko bilje – Među najvažnijim usjevima u proizvodnji industrijskog bilja, izdvajaju se soja i duhan. Tokom 2018. godine proizvodnja obje ove kulture bilježi značajan porast. Ostvarena proizvodnja soje od 23.332 tone je bila za 11.592 tone ili 99% veća u odnosu na prethodnu godinu. Zahvaljujući i povoljnim vremenskim prilikama i prinos soje od 2,7 tona po hektaru je bio čak za 69% veći u odnosu na prošlogodišnji.

Što se tiče duhana proizvedeno je 2.715 tona lista duhana što je za 955 tona ili 54% više. Također, i prinos duhana od 1,5 tona po hektaru je veći za 25% u odnosu na prošlogodišnji rod.

U Republici Srpskoj je, kada je riječ o proizvodnji industrijskih usjeva, prema raspoloživim statističkim podacima o ostvarenim prinosima ranih i kasnih usjeva proizvedeno 13.327 tona soje, uljane repice 7.343 tone i suncokreta 216 tona. Proizvodnja soje je bila za 105%, a uljane repice za 34% veća u poređenju sa proizvodnjom iz 2017. godine, dok je proizvodnja suncokreta bila manja za 17 procenata.

U Federaciji BiH ukupna proizvodnja industrijskih usjeva je iznosila 7.858 tona od čega soje 6.966 tona i duhana 619 tona. U proizvodnji soje je zabilježeno značajno povećanje proizvodnje od čak 102%, a duhana 61%.

Od industrijskih usjeva koji su bili zastupljeni u Distriktu su uljana repica čija je proizvodnja iznosila 1.042 tone, zatim soja sa proizvodnjom od 3.039 tona i suncokret sa proizvodnjom od 312 tona. Navedeni industrijski usjevi su u 2018. godine zabilježili značajno povećanje proizvodnje i to uljana repica za 943 tone, suncokret sjeme za 56% i soja za 29% u poređenju sa rodnom iz prethodne godine.

Krmno bilje – Povoljni agro-klimatski uvjeti su rezultirali povećanjem prinosa i proizvodnje krmnog bilja u 2018. godini. Najveći rast proizvodnje u 2018. godini je zabilježen kod proizvodnje silažnog kukuruza i to za 60%, lucerke za 30%, i djeteline za 23% u odnosu na 2017. godinu. I prinosi krmnih usjeva su bili značajno veći nego prethodne godine, i to djeteline za 32%, lucerke za 34% i zelenog kukuruza za 66% u poređenju sa prošlogodišnjim prinosom.

Ostvarena proizvodnja najznačajnijih krmnih usjeva u Federaciji BiH je iznosila 645.803 tone i veća je za 57% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Kod svih krmnih usjeva zabilježena je veća proizvodnja i to silažnog kukuruza za 72%, travno-djetelinskih smjesa za 24%, stočne repe za 17%, djeteline za 8% i lucerke za 6%.

Ukupna proizvodnja važnijih krmnih usjeva (djetelina, lucerka, zeleni kukuruz) u Republici Srpskoj iznosila je 377.961 tonu, od čega 211.019 tona zelenog/silažnog kukuruza, 85.681 tonu djeteline i 81.261 tonu lucerke. Povoljni vremenski uvjeti uticali su na povećanje proizvodnje navedenih krmnih usjeva i to lucerke za 48%, silažnog kukuruza za 36% i djeteline za 32%.

U Distriktu Brčko u 2018. godini je bilo osjetno bolje stanje u proizvodnji krme, s obzirom da je proizvedena 3.741 tona i da je ista bila uvećana za 20% u poređenju sa prošlogodišnjom.

Povrće - Ukupna proizvodnja važnijih povrtarskih usjeva u 2018. godini je iznosila 655.511 tona i veća je za 11% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Na to je najviše uticala veća proizvodnja krompira za 17%, graha za 28%, kupusa za 18%, crnog luka za 8% i bijelog luka za 6%. Manja proizvodnja je zabilježena kod mrkve i to za 1,4%, graška za 23%, paradajza i krastavaca za 5%, i paprike za 13%.

Što se tiče proizvodnje krompira, zabilježen je i značajno veći prinos po hektaru i to za 17% u odnosu na prošlogodišnji, te je i ukupna proizvodnja ovog usjeva bila veća za čak 58.812 tona ili za 17%.

Prema podacima Federalnog zavoda za statistiku u Federaciji BiH proizvedeno je 204.720 tona krompira, kupusa i kelja 39.641 tonu, crnog luka 28.462 tone, paradajza 22.731 tonu, paprike 15.178 tona, mrkve 6.648 tona, graha 6.598 tona, bijelog luka 3.702 tone i graška 549 tona. Povećanje proizvodnje je, u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine, evidentirano kod svih usjeva i to kupusa i kelja za 31%, graha za 30%, krompira za 16%, crnog luka za 14%, bijelog luka za 11%, paprike za 8%, graška za 6,5%, i paradajza za 6%. Pad proizvodnje od 10% je zabilježen u proizvodnji mrkve.

Povrće je u Republici Srpskoj u 2018. godini bilo zasijano na površini od oko 30.000 hektara sa kojih je proizvedeno 185.268 tona krompira, paprike 26.031 tonu, kupusa i kelja 29.817 tona, paradajza 21.114 tona, crnog luka 9.519 tona, graška 3.186 tona, graha 5.159 tona, mrkve 4.400 tona, bijelog luka 2.173 tone. Ukupna proizvodnja povrća je u poređenju sa prethodnom godinom manja kod većine gajenih vrsta i to graška za 28%, paprike za 22%, paradajza za 15%, crnog luka za 8% i bijelog luka za 2%. Veća proizvodnja u 2018. godini je zabilježena u proizvodnji graha i to za 27%, krompira za skoro 18%, mrkve za 15%, i kupusa i kelja za 4%.

Prema statističkim podacima u Distriktu Brčko površina za proizvodnju povrća u 2018. godini iznosila je 513 ha od kojih je 250 ha ili 49% površina pod usjevom krompira, a preostalih 263 ha ili 51% površina pod ostalim povrćem. Ukupna proizvodnja povrća za 2018. godinu iznosila je 3.624 tone od čega 2.625 tona krompira, kupusa i kelja 320 tona, graha 205 tona, crnog luka 87,5 tona, krastavaca 80 tona, paradajza 73,5 tona, paprike 70 tona, mrkve 56 tona, lubenice i dinje 54 tone, graška 39 tona i bijelog luka 15 tona.

Jagode i maline - Proizvodnja jagoda u 2018. godini je iznosila 9.827 tona i veća je za neznatnih 0,3%, dok je prosječan prinos jagode po hektaru iznosio 7,6 tona. Malina je bila zasađena na površini od 3.500 hektara sa kojih je proizvedeno 27.466 tona što je za 21% više u odnosu na prošlogodišnji rod. Prinos ubrane svježe maline po hektaru je također bio značajniji s obzirom da je iznosio 7,8 tona i veći je za 13% u poređenju sa rodom iz prethodne godine.

Tokom 2018. godine u Federaciji BiH proizvedeno je 18.994 tone maline što je za 25% više u odnosu na rod maline iz prethodne godine. Što se tiče jagode proizvedeno je 6.802 tone, te je proizvodnja bila za 156 tona veća nego u prošloj godini. U Republici Srpskoj proizvedeno je 2.603 tone jagode i 8.385 tona maline te je proizvodnja jagode manja za 3,3%, a maline veća za 13% u odnosu na prošlu godinu.

Proizvodnja jagode u Distriktu Brčko je iznosila 422 tone, a maline 87,5 tona, te je zabilježeno ukupno povećanje proizvodnje i to jagode za 8%, a maline za 25% u odnosu na rod iz prethodne godine.

Voće – Proizvodnja voća je u 2018. godini zabilježila jako dobre rezultate sa iznadprosečnim prinosima.

Značajno povećanje prinosa je zabilježeno kod šljive i to za 153%, zatim kruške za 120%, jabuke 108%, masline za 100%, višnje za 42%, smokve za 37%, trešnje za 35%, i limuna za 32%, .

Kajsija je jedina voćna vrsta kod koje je zabilježen manji prinos i to za 31% u odnosu na prinos iz prethodne godine.

Povećanje prinosa kod voća odrazio se i na ukupnu proizvodnju voća, a najveće povećanje je zabilježeno kod mandarine i to više od 300%, zatim šljive za 156%, kruške za 140%, masline za 117% i jabuke za 115%.

Tabela 9. Proizvodnja i prinos najznačajnijih voćnih vrsta 2017.-2018. godina

Voćne vrste	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)	Proizvodnja (tona)	Prinos (kg/stablu)
Šljive	74.398	6	190.386	15	256	253
Jabuke	52.252	7	112.513	15	215	208
Kruške	15.370	6	36.845	13	240	220

Trešnje	8.475	10	11.823	13	140	135
Višnje	4.056	8	5.999	11	148	142
Kajsije	1.203	11	843	8	70	69
Mandarine	9	2	56	12	*	*
Limun	5	2	7	3	138	132
Smokve	678	9	894	12	132	137
Masline	281	5	610	9	217	200

Izvor: Agencija za statistiku BiH *indeksi preko 300% se ne objavljuju

Prema statističkim podacima za Republiku Srpsku, u 2018. godini proizvedeno je 121.015 tona šljive, 68.993 tona jabuke, trešnje 3.810 tona, višnje 2.271 tona, 340 tona kajsije, 55 tona smokve, 6 tona mandarine, 3 tona masline i limuna 2 tona. Ukupna proizvodnja navedenih voćnih vrsta je iznosila 196.495 tona i veća je za 119.263 tona ili 154% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Prinosi kao i proizvodnja kod skoro svih voćnih vrsta su veći u poređenju sa prethodnom godinom i to: šljive za 171%, jabuke 138%, višnje za 67%, masline 50%, trešnje za 33%, mandarine za 17%, smokve 16%. Proizvodnja kajsije od 340 tona i limuna od 2 tona je ostala na istom nivou proizvodnje kao i prethodne godine.

I u Federaciji BiH je, prema statističkim podacima za 2018. godinu, proizvedeno 60.241 tona šljive, jabuke 42.693 tona, kruške 12.508 tona, breskve 7.997 tona, trešnje 7.725 tona, višnje 2.984 tona, oraha 3.588 tona i badema 82 tona. Što se tiče južnog voća proizvedeno je 50,3 tona mandarina, 838,5 tona smokve, 5 tona limuna i masline 607,3 tona. Ukupna proizvodnja navedenih voćnih vrsta je iznosila 139.319 tona i veća je u odnosu na prošlogodišnji rod za 71.991 tonu ili 107%. Na povećanje proizvodnje voća uticalo je povećanje proizvodnje svih najznačajnijih voćnih vrsta i to mandarine više od 300%, oraha za 288%, šljive za 159%, kruške za 120%, masline za 117%, jabuke za 81%, breskve za 74%, limuna za 63%, višnje za 49%, trešnje za 41% i smokve za 33%.

Prema raspoloživim statističkim podacima za Distrikt Brčko, broj rodni stabala voća u 2018. godini je iznosio 583.050. Ostvarena proizvodnja voća sa višegodišnjih zasada iznosila je 11.923 tona od čega šljive 9.130 tona, jabuke 827 tona, višnje 744 tona, kruške 390 tona, trešnje 288 tona, breskve 152,5 tona, kajsije 30 tona i dunje 20 tona.

Grožđe - Tokom 2018. godine je proizvedeno 40.408 tona grožđa i proizvodnja je veća za 44% u odnosu na prošlu godinu. Iako je broj rodni čokota manji za 1.480 hiljada komada ili 3,2 %, prinos grožđa po čokotu je bio značajno veći i to za 30% nego prethodne godine što je uticalo i na proizvodnju koja je premašila 40 hiljada tona.

Tabela 10. Broj rodni čokota, proizvodnja i prinos grožđa (2017.-2018. godina)

	Broj rodni čokota	Proizvodnja (tona)	Kg po čokotu
2017.	16.178	28.013	2,0
2018.	15.658	40.408	2,6
Indeks 2018/2017.	96,8	144,2	130

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Prinos grožđa po čokotu u Republici Srpskoj je iznosio 2,1 kg i na prošlogodišnjem je nivou, dok je ukupna proizvodnja grožđa od 3.425 tona opala za neznatnih 0,6% ili 21 tonu od prošlogodišnjeg roda.

U Federaciji Bosne i Hercegovine ostvarena proizvodnja grožđa je iznosila 37.002 tona i ista je bila veća za 51% ili 12.435 tona u poređenju sa rodnom iz prethodne godine. I ovdje su razlog povećanja proizvodnje grožđa u 2018. godini izuzetno povoljni vremenski uvjeti za gajenje vinove loze, što se odrazilo i na prinos grožđa koji je iznosio 2,6 kg po čokotu.

2.2. Brojno stanje stoke i peradi

Prema statističkim podacima o brojnom stanju stoke za 2018. godinu ukupan broj goveda je manji za 1,6%, svinja za 1,1%, peradi za 2,2%. U istom periodu ukupan broj koza je ostao na istom nivou od 73.000 grla.

Broj košnica pčela je u poređenju sa prethodnom godinom neznatno veći, i to za oko 875 komada, te se može reći da je ostao na nivou brojnog stanja iz prethodne godine.

Prema prikupljenim i obrađenim podacima brojnog stanja stoke i peradi u Federaciji BiH za 2018. godinu i njihovim poređenjem sa podacima iz 2017. porast brojnog stanja je zabilježen kod peradi oko 10% i košnica pčela za 3%, dok je smanjenje brojnog stanja zabilježeno kod: konja za 7%, svinja za 5,4%, goveda za 2%, koza 1% i ovaca 0,3%.

Tabela 11. Brojno stanje stoke, peradi i košnica u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko BiH

	Federacija BiH		Republika Srpska		Brčko Distrikt		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Goveda	211.875	207.194	222.000	220.000	10.357	10.806	443.996	438.000
Ovce	520.406	518.590	485.000	484.000	11.415	10.410	1.016.821	1.013.000
Svinje	91.400	86.427	441.000	446.000	19.300	21.000	553.300	553.427
Konji	5.288	4.893	9.000	9.000	201	107	14.489	14.000
Perad, hilj .komada	10.719	11.755	12.067	9.210	151	149	21.583	21.114
Koze	44.616	44.145	27.000	28.000	1.050	1.000	72.666	73.145
Košnice pčela	225.983	232.975	164.000	160.000	15.017	12.900	405.000	405.875

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku

U Republici Srpskoj je u 2018. godini u odnosu na prethodnu godinu zabilježeno povećanje brojnog stanja koza za 3,7% i svinja za 1,1%, dok je istovremeno smanjen broj peradi i to za 4%, košnica pčela za 2,4%, goveda za 0,9%, ovaca za 0,2%.

Kada je riječ o Distriktu Brčko povećanje brojnog stanja u 2018. godini je evidentirano kod košnica pčela za 10%, svinja za 8,8%, koza za 5% i goveda za 4,3%, dok je manji broj ovaca za 8,8%, i peradi za 1,3%.

2.3. Stočarska proizvodnja

2.3.1. Proizvodnja, otkup i prerada mlijeka i proizvodnja mliječni proizvoda

Ukupna proizvodnja sirovog mlijeka u 2018. godini je iznosila 678.729 miliona litara i neznatno je manja u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. U ukupnoj proizvodnji mlijeka dominira proizvodnja kravljeg mlijeka sa učešćem od 97%, dok je učešće ovčijeg mlijeka 3% i kozjeg svega 1%. Udio proizvodnje mlijeka u ukupnoj proizvodnji mlijeka u BiH iz Federacije iznosi 54%, Republike Srpske 46% i Distrikta Brčko 1%.

Tabela 12. Proizvodnja sirovog mlijeka u Federaciji, Republici Srpskoj i Distriktu Brčko (hiljada litara)

	Federacija		Republika Srpska		Distrikt Brčko		Ukupno	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018..
Kravlje mlijeko	347.466	345.979	304.772	304.251	6.400	5.499	658.638	655.729
Ovčije mlijeko	11.546	11.814	4.283	3.101	205	205	16.034	15.120
Kozje mlijeko	4.888	5.438	2.307	1.915	44	40	7.239	7.393
Ukupno	363.900	365.249	311.362	309.267	6.649	5.744	681.911	678.242

Izvor: FZS, RZSRS, Agencija za statistiku BiH

Na osnovu podataka prikazanih u tabeli 12. vidljivo je da se kod proizvodnje sirovog kravljeg mlijeka u 2018. godini bilježi neznatan manji pad od 0,4% u poređenju sa proizvodnjom kravljeg sirovog mlijeka iz prethodne godine. Kada je riječ o proizvodnji sirovog ovčijeg mlijeka bilježi se također smanjenje od 6%, dok je proizvodnja kozjeg mlijeka bila za 3,2% veća nego prethodne godine.

Posmatrajući ostvarenu ukupnu proizvodnju mlijeka u 2018. godini u Republici Srpskoj, može se konstatirati da je neznatno manja i to 0,7%, dok je u Federaciji BiH ostala na istom nivou proizvodnje u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Negativna kretanja u proizvodnji mlijeka za 2018. godinu se bilježe u Distriktu Brčko imajući u vidu da je ukupna ostvarena proizvodnja sirovog mlijeka iznosila 5,7 miliona litara što je čak za 14% manje u poređenju sa 2017, čemu je najviše doprinijelo smanjenje proizvodnje kravljeg mlijeka i to za 13% i kozjeg mlijeka za 10%, dok je proizvodnja ovčijeg mlijeka ostala na istom nivou kao i prethodne godine.

Od ukupne količine proizvedenog kravljeg mlijeka u 2018. godini otkupljeno je 261.994 tona ili 39%. Otkup proizvedenog svježeg sirovog mlijeka nastavlja da raste i tokom 2018. godine je veći za 4.669 tona ili 2% u odnosu na otkup iz 2017. godine kada je iznosio 257.325 tona. Otkupljeno mlijeko sadrži prosječno 3,9% mliječne masti i 3,3% proteina.

Tabela 13. Otkup sirovog kravljeg mlijeka (2017. i 2018. godina)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Otkup kravljeg mlijeka (tona)	257.325	261.994	102
Prosječan sadržaj masti, %	3,9	3,9	100
Prosječan sadržaj proteina	3,3	3,3	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupna proizvodnja konzumnog mlijeka i mliječnih proizvoda, u 2018. godini, je iznosila 253.931 tonu i veća je za 7% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine. Veća količina prikupljenog i otkupljenog sirovog mlijeka svakako se odrazila i na povećanje proizvodnje mliječnih proizvoda.

Tabela 14. Proizvodnja konzumnog mlijeka i ostalih mliječnih proizvoda (2017. i 2018. godina)

Proizvodi	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Konzumno mlijeko (tona)	138.619	140.821	102
Pavlaka (vrhnje) (tona)	22.544	21.925	97
Fermentirani mliječni proizvodi (tona)	42.139	54.366	129
Maslaci ostali žuto-masni proizvodi (tona)	1.274	1.433	113
Sir (tona)	15.661	15.404	98
Surutka (tona)	16.611	19.982	120
Ukupno	236.848	253.931	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Vodeći proizvod mljekarske industrije je konzumno mlijeko koje čini oko 55% ukupne proizvodnje, zatim na drugom mjestu sa učešćem od 21% su fermentirani mliječni proizvodi, pavlaka je treći rangirani proizvod sa učešćem od 9%, surutka 8%, sir ima udio od 6%, dok 1% proizvodnje čine maslac i ostali žuto-masni proizvodi. Kod većine mliječnih proizvoda je zabilježena veća proizvodnja tokom 2018. godine i to fermentiranih proizvoda za 29%, surutke 20%, maslaca i ostalih žuto-masnih proizvoda za 13%, i konzumnog mlijeka za 2%. Pavlaka i sir su proizvod kod kojih je ostvarena proizvodnja bila manja i to za 3%, odnosno za 2% u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godine..

2.3.2. Kapaciteti za proizvodnju jednodnevnih pilića

Na području Bosne i Hercegovine 22 poslovna subjekta i poduzetnika se bave proizvodnjom jednodnevnih pilića za nesilice i tov. Instalirani kapaciteti za proizvodnju jednodnevnih pilića koka

nesilica i pilića za tov kreću se u rasponu od 1.000 do 500.000 pa i više komada jaja. U suštini, u Bosni i Hercegovini se kapaciteti valionica najvećim dijelom koriste za proizvodnju pilića za tov.

Prema statističkim podacima za 2018. godinu broj inkubatorskih stanica je manji za 4,3% u odnosu na prethodnu godinu. Kapacitet za leženje/valjenje jaja koja se istovremeno stavljaju u inkubator u 2018. godini je iznosio oko 5 miliona, tačnije 4.948 hiljada komada.

Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore i namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića u 2018. godini je iznosio 56 miliona i 309 hiljada komada i neznatno je veći u poređenju sa brojem jaja stavljenih u inkubatore prethodne godine.

Tabela 15. Ukupan kapacitet i način korištenja inkubatorskih stanica, 2017.-2018. godina

Kategorija veličine (kapacitet)	2017.				2018.			
	Broj	Kapacitet, hiljada komada	Korištenje, hiljada komada		Broj	Kapacitet, hiljada kom.	Korištenje, hiljada komada	
			za nesilice	za meso			za nesilice	za meso
1 000 – 10 000	2	15	-	139	2	15	-	118
10 001 – 20 000	3	50	-	260	3	50	-	249
20 001 – 50 000	1	38	-	684	1	38	-	620
50 001 – 100 000	8	555	179	3.727	7	488	-	3.786
100 001 – 200 000	2	280	-	2.207	2	349	-	2.370
200 001 – 500 000	3	1.177	1.896	12.752	3	1.177	2.037	12.867
500 001 i više	4	2.831	1.501	32.209	4	2.831	1.285	32.977
Ukupno/Total	23	4.946	3.576	51.978	22	4.948	3.322	52.987

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Ukupan broj jaja stavljenih u inkubatore i namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića nesilica u 2018. godini je bio manji za 7,1%, dok je broj jaja stavljenih u inkubatore namijenjenih za proizvodnju jednodnevnih pilića za tov bio veći za 2% u odnosu na 2017.godinu.

2.3.3. Proizvodnja ostalih stočarskih proizvoda

Od ostalih stočarskih proizvoda značajni su proizvodnja jaja, vune i meda. Proizvodnja vune u 2018. godini iznosila je 1.432 tone što je manje za 1% u odnosu na prošlu godinu, jaja 660 miliona i 248 hiljada komada i manja je za 1% u poređenju sa prethodnom godinom. Najznačajnije povećanje proizvodnje se bilježi kod proizvodnje meda i to za 52%, u poređenju sa proizvodnjom iz prethodne godina kada je iznosila 2.635 tona.

Tabela 16. Proizvodnja jaja, meda i vune u BiH

Proizvodi	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Jaja (000 komada)	665.522	660.248	99
Med (tona)	2.635	3.992	151
Vuna (tona)	1.447	1.432	99

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Posmatrajući proizvodnju značajnijih stočarskih proizvoda u Republici Srpskoj u 2018. godini se bilježi značajno povećanje proizvodnje meda i to za 53% u poređenju sa prethodnom godinom. Smanjenje proizvodnje se bilježi kod vune i to za 3,1%, i kokošijih jaja oko 2%

Tabela 17. Proizvodnja jaja, vune i meda u Republici Srpskoj, Federaciji BiH i Distriktu Brčko

Proizvodi	Republika Srpska		Federacija BiH		Distrikt Brčko	
	2017.	2018.	2017.	2018.	2017.	2018.
Jaja (000 komada)	372.000	365.000	270.155	288.800	7.200	6.300
Med (tona)	1.088	1.663	1.351	2.138	196	191
Vuna (tona)	646	626	793	797	8	9

Izvor: Agencija za statistiku BiH, Zavod za statistiku Republike Srpske, Federalni zavod za statistiku

Kada je riječ o Federaciji BiH u 2018. godini zabilježeno je povećanje proizvodnje meda i to za 58% i jaja za 7%, dok je proizvodnja vune ostala na istom nivou proizvodnje od 797 tona kao i prethodne godine.

Distrikt Brčko povećanje proizvodnje bilježi jedino kod proizvodnje vune i to za 12,5%, dok je manja proizvodnja zabilježena kod proizvodnje jaja od 12,5% i meda za 3%, u poređenju sa proizvodnjom iz 2017. godine.

2.3.4. Klanje stoke i neto proizvodnja mesa

Neto proizvodnja svih kategorija mesa je u 2018. godini iznosila oko 84.614 tona i manja je za oko 4% u odnosu na prethodnu godinu. Na manji nivo ukupne neto proizvodnje mesa, najviše je uticala manja proizvodnja govedine za 26% i svinjetine za 17% nego prethodne godine. Povećanje neto proizvodnje mesa se bilježi kod proizvodnje ovčijeg mesa za 13%, i mesa peradi za 3%. Na manju proizvodnju govedeg mesa uticao je manji broj zaklanih goveda i to za 19% i svinja za 17%, dok se povećao broj zaklanih grla ovaca za 14% i peradi za 3%.

Tabela 18 . Klanje stoke i peradi u klanicama (2017-2018. godina)

Kategorije	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)	Broj grla	Neto težina (tona)
Telad i goveda do 1 godine	29.933	3.925	26.321	3.127	88	80
Telad do 8 mjeseci	20.288	1.440	17.610	1.386	87	96
Junice	1.633	416	1.817	485	111	117
Bikovi	31.702	9.499	22.230	6.307	70	66
Krave	5.928	1.692	5.953	1.626	100	96
Goveda, ukupno	69.196	15.532	56.321	11.545	81	74
Jagnjad	71.314	1.021	73.359	1.004	103	98
Ostale ovce	12.722	282	22.409	466	176	165
Ovce, ukupno	84.036	1.303	95.768	1.470	114	113
Svinje, ukupno	122.612	8.770	101.509	7.297	83	83
Tovni pilići	39.782	60.970	40.265	61.926	101	102
Ostala perad	799	1.180	1.584	2.376	198	201
Perad, ukupno u hiljadama	40.581	62.150	41.849	64.302	103	103

Izvor: Agencija za statistiku BiH

3. KAPACITETI ZA UZGOJ I PROIZVODNJU RIBE (SLATKOVODNA I MORSKA RIBA)

Imajući u vidu značajno vodno bogatstvo koje čini sedam vodnih slivova, veliki broj riječnih i planinskih jezera, te podzemnih voda, kao i veoma dugu tradiciju u uzgoju slatkovodne ribe, posebno pastrmke i šarana, ova grana privrede u Bosni i Hercegovini ima značajne mogućnosti i tržišnu perspektivu. Riba i proizvodi od ribe su jedan od strateških proizvoda animalnog porijekla koje Bosna

i Hercegovina može izvoziti ovaj proizvod na zahtjevno EU tržište. Mrijestilišta i ribogojilišta u BiH su brojna i različitih su kapaciteta, površine i godišnjeg nivoa proizvodnje. Prema lokalitetu i vrsti uzgoja ribe ribnjaci i ribogojilišta su opredjeljeni na proizvodnju slatkovodnih salmonidnih i ciprinidnih vrsta, kao i na proizvodnju marinskih vrsta. U sektoru akvakulture BiH najznačajnije riblje vrste su: pastrmka (kalifornijska pastrmka, potočna pastrmka i potočna zlatovčica), šarani (šaran, amur, bijeli glavaš tolstolobik), te morske (lubin, orada i zubatac) kao i mekušci (dagnje i ostrige).

Ukupna proizvodnja slatkovodne ribe u 2018. godini u Federaciji BiH iznosila je 1.699 tona, što je za 7,3% manje u odnosu na prethodnu godinu. Proizvodnja pastrmke iznosi 1.687 tona i u odnosu na prošlu godinu manja je za 6,4%, ostale ribe iznosi 12 tona i manja je za 61,3% u poređenju sa prethodnom godinom. Ostvarena ukupna proizvodnja morske ribe iznosi 174 tone i manja je za 1,6% u poređenju sa 2017. godinom.

Tabela 19. Uzgoj/proizvodnja ribe u Federaciji BiH (u tonama)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Uzgoj/proizvodnja slatkovodne ribe			
Pastrmka/pastrva	1.803	1.687	93,6
Ostala riba*	30	12	38,7
Ukupno	1.833	1.699	92,7
Uzgoj/proizvodnja morske ribe			
Orada	96	99	103,3
Lubin	81	75	92,7
Ukupno	177	174	98,4

Izvor: Federalni zavod za statistiku BiH

*Ostala riba (šaran, zlatovčica, itd.)

U Republici Srpskoj proizvodnja konzumne ribe u ribnjacima u 2018. godini ostala je na nivou proizvodnje kao i prethodne godine od 1.766 tona. Proizvodnja konzumne ribe šarana u 2018. godini veća je za 17,8%, dok je proizvodnja pastrmke manja za 7,6%. Proizvodnja šarana čini 30% od ukupno proizvedene ribe, proizvodnja pastrmke 65%, a proizvodnja ostale ribe čini 5% od ukupno proizvedene ribe.

Tabela 20. Proizvodnja konzumne ribe u Republici Srpskoj (u tonama)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Šaran	446	525	117,8
Pastrmka	1.234	1.140	92,4
Ostala riba	71	101	141,4
Ukupno	1.751	1.766	100,9

Izvor: Republički zavod za statistiku Republike Srpske

Da bi postojeći resursi i potencijali bili kvalitetno korišteni, tržišne potrebe za ribom i ribljim proizvodima zadovoljene, a ribarstvo postala konkurentna grana i dobra osnova za ekonomski rast (zapošljavanje), ovu oblast treba još više jačati poboljšavanjem poslovnog ambijenta za domaća i strana ulaganja, povećanjem direktnih podrški kada je u pitanju uzgoj ribe ali i neizostavno stvaranje pretpostavki za korištenje međunarodnih fondova (prije svega EU). Kada govorimo o regulativi u sektoru akvakulture i ribarstva, prije svega ovdje treba imati na umu potrebu usklađivanju zakonodavstva u ovoj oblasti sa EU u skladu sa nadležnostima gdje ključnu ulogu imaju entiteti, kao i koordinatnih obaveza institucija zaduženih za harmonizaciju legislative odnosno koordiniranje međunarodne tehničke pomoći koja bi mogla doprinijeti što boljem sagledavanju neophodnih aktivnosti.

4. PODRŠKA POLJOPRIVREDI I RURALNOM RAZVOJU

Izveštaj o realiziranim podrškama u sektoru poljoprivrede i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine koje priprema Ured za harmonizaciju sistema plaćanja u poljoprivredi i ruralnom razvoju BiH dio je ukupnog Godišnjeg izvještaja o stanju u poljoprivredi BiH. Cilj ovog Izvještaja je da se na jednom mjestu predstavi budžetska podrška u poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH sa različitim nivoa u BiH. S obzirom da su kapaciteti za analize u sektoru poljoprivrede prilično skromni, Izvještaj pruža i analitički osvrt na podršku. Ovo uključuje i metodološki prihvatljivu klasifikaciju, strukturu mjera kao i podjelu mjera prema proizvodima za koje se podrška pruža. U generalnom osvrtu može se reći da su budžeti tokom 2018. godine porasli u odnosu na godinu prije³. Dodatno, u odnosu na prethodnu godinu, regulatorni okvir kao i sistem implementacije nije se bitnije mijenjao.

Tokom 2018. godine započela je realizacija EU4BUSINESS projekta kao dio paketa pomoći poljoprivredi BiH nakon usvajanja „Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine“. Od ukupnog budžeta ovog projekta, za podrške u poljoprivredi i ruralnom razvoju je planirano ukupno 6 miliona KM. Planirane podrške su usmjerene na tri mjere: investiranje u poljoprivredna gazdinstva, investicije u preradu i marketing i investicije za provedbu lokalnih strategija. Već od naredne godine očekuje se početak implementacije IPA 2018 projekta gdje je planirano dodatnih 30 miliona EUR-a kako za jačanje kapaciteta institucija u sektoru poljoprivrede tako i za podršku poljoprivrednicima, prerađivačima i razvoju ruralnih aktivnosti. Pitanje IPARD-a i dalje ostaje neriješeno, izuzev ponovnog pokretanja aktivnosti u organizaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa na iznalaženju adekvatnog modela za uspostavu operativne strukture, nije bilo bitnijih pomaka na rješavanju zastoja u uspostavljanju IPARD strukture za BiH. Posljedica je da, sada je to već sasvim sigurno, nećemo biti u prilici koristiti sredstva IPARD II instrumenta. Veoma je važno naglasiti da bi izostanak dogovora o IPARD operativnoj strukturi mogao dovesti do situacije da BiH ne bude uključena u raspodjelu sredstava za naredni, IPARD III, fond za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Federacija Bosne i Hercegovine: Podrške poljoprivredi i ruralnom razvoju su se u Federaciji BiH u 2018. godini implemetirale na osnovu „Programa novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2018. godinu“, kao i Pravilnika za svaki od modela podrške. Program novčanih podrški u poljoprivredi i ruralnom razvoju za 2018. godinu je usvojen u maju 2018. godine. Ukupna vrijednost Programa iznosila je 58.200.000 KM, od čega je 9.040.000 KM planirano za biljnu proizvodnju, 46.710.718,15 KM za animalnu, zatim 1.340.000,00 KM za ruralni razvoj i 259.281,85 KM za ostale vrste podrške. Pozitivna novost u Federaciji BiH jeste što su u 2018. godini ponovno aktivirane podrške za mjere ruralnog razvoja, koje su implementirane kroz mjere investicija u poljoprivredna gazdinstva i mjere podrške organske proizvodnje. Također, jedna od novina u prošloj godini jeste i razlika u iznosima podrške za pravne osobe i obrte i za fizička lica, s tim da je podrška za pravna lica i obrte veća za većinu proizvodnji u odnosu na podršku za fizička lica. Fizička lica u prošloj godini nisu imala pravo na podršku za određene proizvodnje (proizvodnja sjemena, proizvodnja sadnog materijala, peradarska i ribarska proizvodnja). Generalno, u odnosu na 2017. godinu, svi iznosi za podrške su umanjeni u 2018. godini. Što se tiče regulatornog okvira, usvojen je „Pravilnik o uvjetima i načinu ostvarenja novčanih podrški po modelu ruralnog razvoja“ („Službene novine FBiH“, broj 48/18) i „Pravilnik o ucjetima i načinu ostvarivanja novčanih podrški po modelu ostalih vrsta podrški“ („Službene novine FBiH“, broj 68/18).

Republika Srpska: Podrška poljoprivredi i ruralnom razvoju je implementirana na osnovu „Plana korištenja sredstava za podsticanje razvoja poljoprivrede i sela“ i „Pravilnika o uvjetima i načinu ostvarivanja novčanih podsticaja za razvoj poljoprivrede i sela“. Pravilnik za prošlu godinu je usvojen u martu 2018. godine („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 25/18). Planirani budžet za poljoprivredu i ruralni razvoj u 2018. godini iznosio je 71 milion KM. Novina u Pravilniku jeste da su

³ Rast uključuje i FBiH bez obzira što je prošle godine u ukupnom iznosu zabilježen veći iznos. Ovaj povećani iznos prošle godine je rezultat dodatnih sredstava za rješavanje dugovanja za proizvodnje iz prošlih godina

mjere koje su do prošle godine nosile naziv *podrške za dugoročni razvoj*, u 2018. godini raščlanjene na podrške kapitalnim investicijama i podrške ruralnom razvoju. Pored ovoga, uvedene su sljedeće mjere:

- investicije u poljoprivredu mehanizaciju;
- podrška za unapređenje visoke tehnologije hemijske prerade kukuruza;
- podrška uvođenju tehnoloških inovacija u poljoprivredi;
- podrška uvođenju standarda kvaliteta u poljoprivrednoj proizvodnji i preradi poljoprivrednih proizvoda;
- podrška za unapređivanje, zaštitu i razvoj lovstva;
- podrška obavljanju uzgojno-seleksijskih djelatnosti;
- podrška organizacijama u stočarstvu za zaštitu kulturnog naslijeđa i genetičkih resursa;
- podrška za izradu strateških i planskih resursa;
- podrška za vanredne potrebe i pomoći.

Novina u Pravilniku iz 2018. godine je i to što su u većini proizvodnji u okviru stočarstva povećani maksimalni iznosi premija koje korisnik podsticaja može da ostvari na osnovu proizvodnje u tekućoj godini.

Brčko Distrikt BiH: Odjel za poljoprivredu BD koji je nadležan za kreiranje i sprovođenje mjera poljoprivredne politike na teritoriji Distrikta, podsticaje za poljoprivredu i ruralni razvoj u 2018. godini je sproveo u skladu sa „Pravilnikom o načinu i uvjetima za podsticaj poljoprivrednoj proizvodnji za 2018. godinu“. U navedenom Pravilniku nije bilo značajnih izmjena u odnosu na Pravilnik iz 2017. godine. Neznatne izmjene se odnose na povećanje iznosa podrške po jedinici mjere konkretno u proizvodnji povrća u plastenicima i staklenicima, zatim proizvodnja povrća na otvorenom polju i proizvodnji gljiva. Također, povećan je iznos podrške po jedinici mjere za organsku proizvodnju. Uvedena je podrška za uzgoj ribe kojom se podstiče nabavka riblje mladi.

4.1. Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH

Ukupna izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH predstavljaju zbir svih izdvajanja sa nivoa entiteta Federacije BiH i Republike Srpske, Brčko Distrikta i deset kantona u Federaciji BiH. U 2018. godini je za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH ukupno izdvojeno 173,1 milion KM. U tabeli 21. u kojoj su predstavljena izdvajanja u periodu 2011-2018. godine, može se vidjeti da je iznos izdvojenih sredstava za poljoprivredu i ruralni razvoj u prošloj godini najveći iznos izdvojen u posmatranom osmogodišnjem periodu. U odnosu na 2017. godinu budžet u prošloj godini je veći za 9,1 milion KM, što procentualno predstavlja uvećanje za 5,6%.

Tabela 21: Poljoprivredni budžeti u BiH (2011-2018) u 000 KM

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Brčko Distrikt	6.776	9.620	10.417	7.370	7.759	9.541	11.833	12.764
Federacija BiH ⁴	77.597	89.482	88.851	79.059	82.416	86.394	92.172	89.374
Republika Srpska	62.862	73.169	60.000	59.893	35.745	60.006	59.999	71.000
BiH	147.239	172.271	159.268	146.322	125.920	155.941	164.005	173.138

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

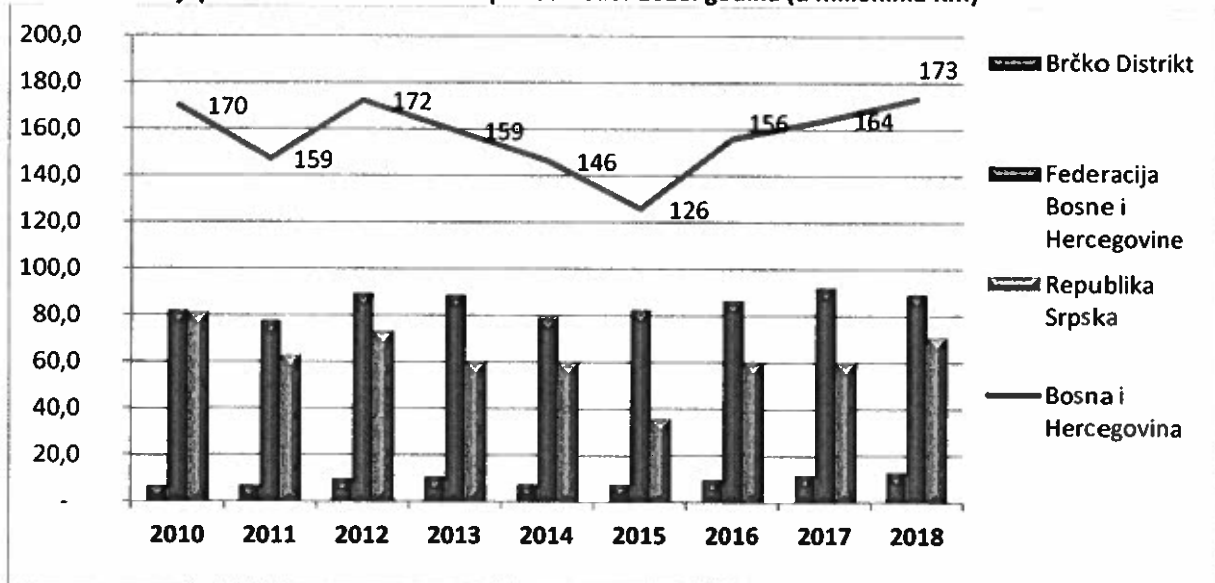
Federacija BiH je u 2018. godini za poljoprivredu i ruralni razvoj izdvojila 89,4 miliona KM, što procentualno predstavlja 51,6% učešća u ukupnom budžetu.

⁴ Podsticaji FBiH uključuju i podsticaje sa kantonalnih nivoa

Republika Srpska je na drugom mjestu sa izdvojenih 71 milion KM, procentualno izraženo, ovaj iznos predstavlja učešće od 41% u ukupnom budžetu.

Brčko Distrikt je u prošloj godini izdvojio 12,8 miliona KM, odnosno 7,4% ukupnog budžeta za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH.

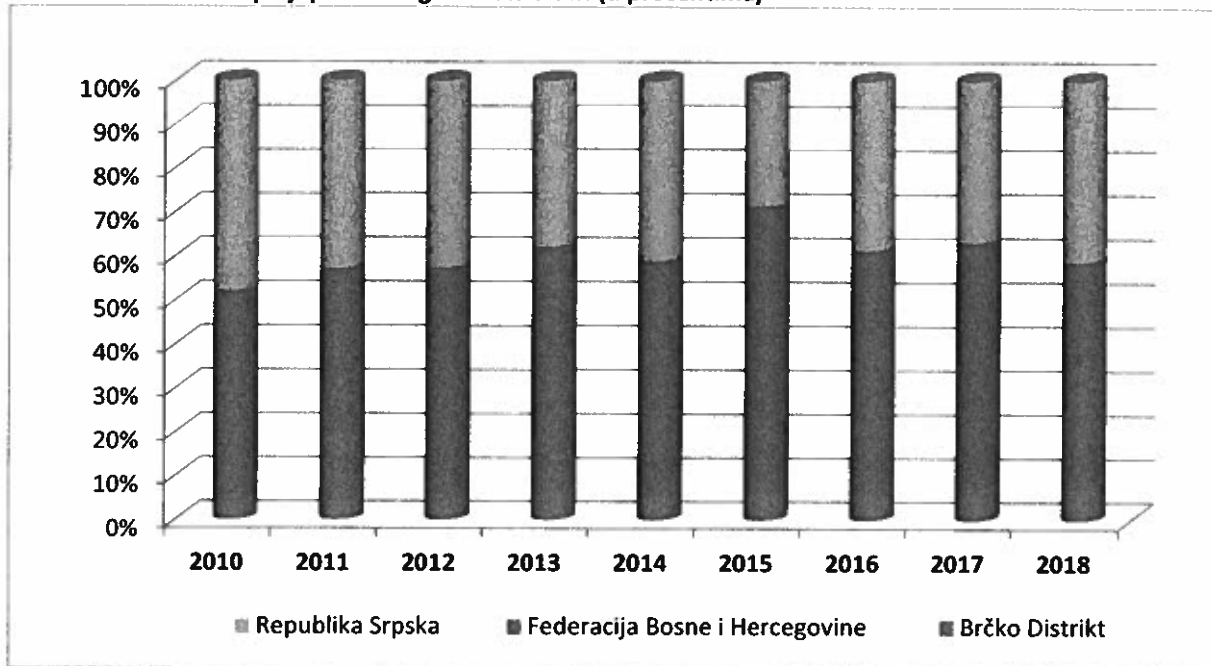
Grafikon 1: Poljoprivredni budžeti u BiH za period 2010.-2018. godina (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Ako se uporede izdvajanja za poljoprivredu i ruralni razvoj u prošloj godini sa 2017. godinom po institucijama nadležnim za podrške poljoprivredi, vidljivo je da su Republika Srpska i Brčko Distrikt imali trend rasta izdvojenih sredstava u 2018. godini, dok je Federacija BiH imala umanjene budžeta u prošloj godini u odnosu na 2017. godinu.

Grafikon 2: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (u procentima)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

4.2. Usporedni pregled podrški sa EU, zemljama regiona i nivo dostignute harmonizacije sa CAP EU

U ovom dijelu su predstavljeni poljoprivredni budžeta zemalja regije. Iskazani budžeti su uspoređeni sa ukupnim budžetom za poljoprivredu i ruralni razvoj u Bosne i Hercegovine, a sve radi uvida gdje se BiH nalazi kada je u pitanju poljoprivredna podrška. Zemlje koje su uzete u razmatranje su naši prvi susjedi sa kojim BiH ima i najveću robnu razmjenu. Kao što je iz tabele 22. vidljivo, najveća izdvajanja ima Srbija, ukupno oko 373 miliona eura što je za oko 150 miliona eura više nego u prošloj godini. Razlog povećanja davanja za poljoprivredu u Srbiji je svakako, između ostalog i dostupnost IPARD sredstava. Na drugom mjestu je Sjeverna Makedonija koja je u 2018. godini za poljoprivredu izdvojila oko 137,5 miliona eura, što je u odnosu na 2017. godinu manje za 6 miliona eura. Kao i prošlih godina najmanja izdvajanja ima Crna Gora koja je u 2018. godini izdvojila 39,95 miliona eura za poljoprivredu. Sve zemlje okruženja su imale rast izdvajanja za poljoprivredu sem Makedonije koja jedina bilježi pad izdvajanja u odnosu na 2017. godinu.

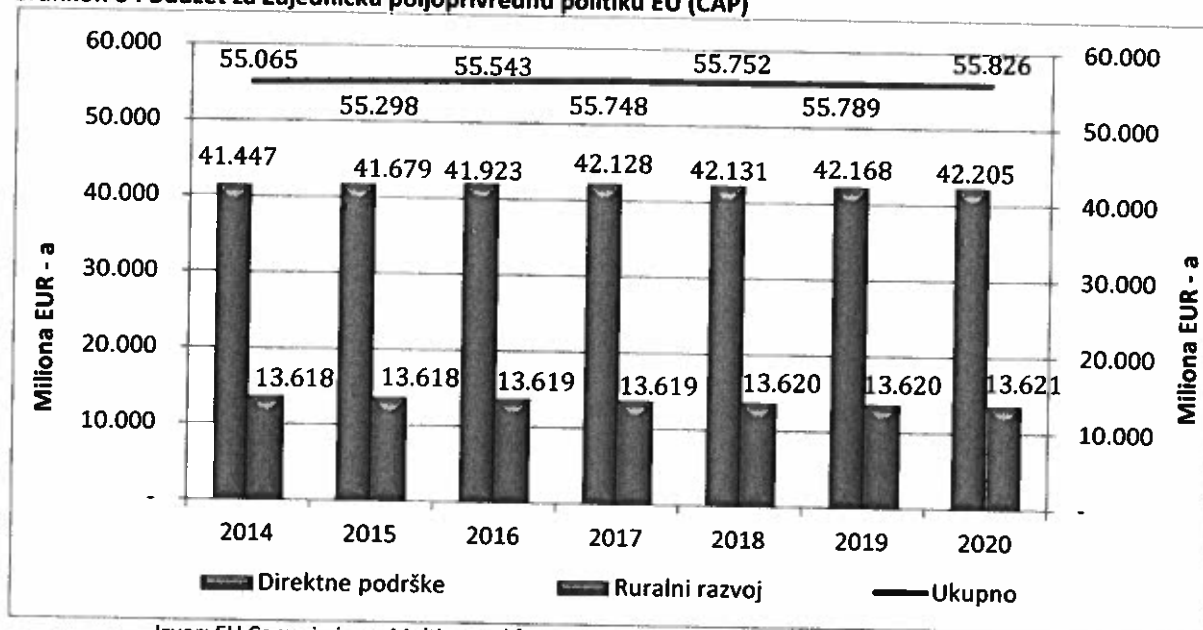
Tabela 22: Poljoprivredni budžeti zemalja regiona u 2018. godini (EUR)

	Srbija	Sjeverna Makedonija	Crna Gora	BiH
Budžeti u 2017.	223.137.789,31	143.526.024,7	29.940.000,00	83.801.661,6
Budžeti u 2018.	373.102.688,03	137.509.208,7	39.955.800,00	88.524.335,2

Izvor: Službeni dokumenti Srbije, Makedonije, Crne Gore i Bosne i Hercegovine

U Evropskoj uniji situacija se nije mijenjala, s obzirom da je još uvijek na snazi sedmogodišnji budžet, planiran za razdoblje 2014-2020. koji je u ukupnom iznosu od 350 milijardi EUR-a, ili 55 milijardi EUR-a na godišnjom nivou (grafikon broj 3.).

Grafikon 3 : Budžet za Zajedničku poljoprivrednu politiku EU (CAP)

Izvor: EU Commission – Multiannual financial framework 2014-2020 and financing of the CAP

Ako analiziramo budžet EU vidimo da je najveći obim sredstava usmjeren za direktna plaćanja i mjere tržišno-cjenovne politike, oko 72%.

Poljoprivrednici u EU moraju ispuniti stroge uvjete o zdravlju i dobrobiti životinja, te zdravlju bilja kako bi ostvarili pravo na direktna plaćanja. Iznos plaćanja nije vezan sa količinama koje proizvode. Direktna plaćanja su osmišljena kako bi se poljoprivrednici u EU osigurali od nestabilnih cijena na tržištu. Direktna plaćanja se odobravaju na osnovu obrađene površine. U prosjeku se izdvoji 267 eura direktnih podrški po prihvatljivom hektaru. Drugi dio budžeta namijenjen je mjerama ruralnog

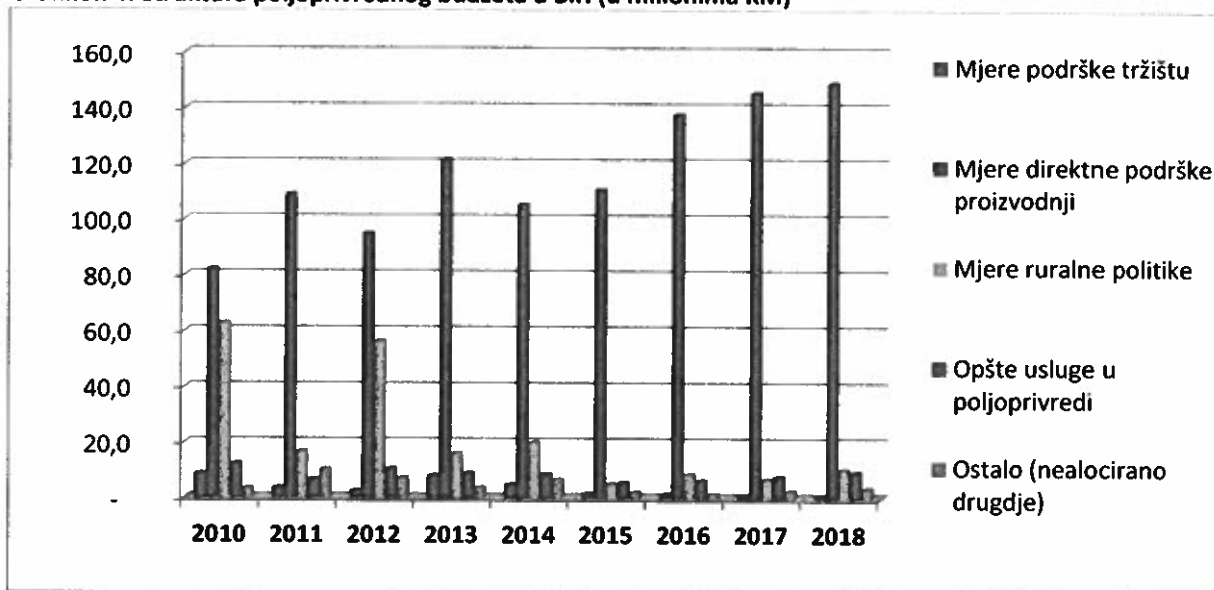
razvoja u visini od 28% ukupnog budžeta. Ovakva projekcija poljoprivrednog budžeta doprinosi sigurnosti poljoprivrednim proizvođačima uz konstantan rast i unapređenje poljoprivredne proizvodnje. Mjere podrške CAP EU iz godine u godinu se pojednostavljaju, ali su pravila EU i dalje nedostižna za većinu domaćih, BH poljoprivrednika.

Mjere CAP EU značajno se razlikuju od mjera koje su na snazi u Bosni i Hercegovini. Poljoprivrednici u EU ispunjavaju niz uvjeta koji se odnose na zdravlje biljaka i životinja, te očuvanje okoliša kako bi mogli dobiti podsticaje, dok se ovakvi uvjeti još uvijek ne stavljaju pred domaće farmere. Ovo je i signal da Bosna i Hercegovina treba više raditi na usklađivanju poljoprivrede politike sa politikom EU, i također na harmonizaciji mjera koje provode nadležne institucije unutar same Bosne i Hercegovine. U skladu sa navedenim, do sada je pripremljen Plan harmonizacije mjera ruralnog razvoja u BiH, dok je Plan harmonizacije mjera direktnih podrški i tržišno-cjenovne politike u pripremi.

4.3. Analiza strukture budžetske podrške po grupama mjera

Kada su u pitanju izdvajanja po grupama mjera, u 2018. godini nije bilo značajnijih odstupanja u odnosu na prethodne godine. Mjere direktnih podrški proizvodnji se i u 2018. godini nalaze na prvom mjestu po ukupnim izdvojenim sredstvima. Iznos od 149 miliona KM izdvojen za mjere direktnih podrški predstavlja 86% ukupnog budžeta koji je prošle godine izdvojen za poljoprivredu i ruralni razvoj. U odnosu na godinu ranije, iznos izdvojen za ovu grupu mjera u prošloj godini je veći za 3,5 miliona KM i predstavlja najveći iznos za mjere direktnih podrški u cjelokupnom posmatranom periodu (2010-2018).

Grafikon 4: Struktura poljoprivrednog budžeta u BiH (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonálnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Mjere ruralne politike se nalaze na drugom mjestu po izdvojenim sredstvima u prošloj godini. Za njih je usmjereno 10,3 miliona KM, što procentualno predstavlja 6% ukupnih sredstava izdvojenih za poljoprivredu i ruralni razvoj. Budžet za mjere ruralnog razvoja je veći u odnosu na 2017. godinu za 3,3 miliona KM. Mjere općih usluga u poljoprivredi su na trećem mjestu po visini izdvojenih sredstava. Za ovu grupu mjera je izdvojeno 9,36 miliona KM, odnosno 5,4% od ukupnog budžeta. Sljedeća grupa mjera su mjere tržišno-cjenovne politike. Za ove mjere je usmjereno 866,6 hiljada KM što čini svega 0,5% ukupnog budžeta. Ostatak sredstava je utrošen na mjere koje se prema klasifikaciji svrstavaju u ostale ili nealocirane mjere. Budžet ostalih mjera u 2018. godini iznosi 3,5 miliona KM ili 2% ukupnog budžeta za poljoprivredu i ruralni razvoj.

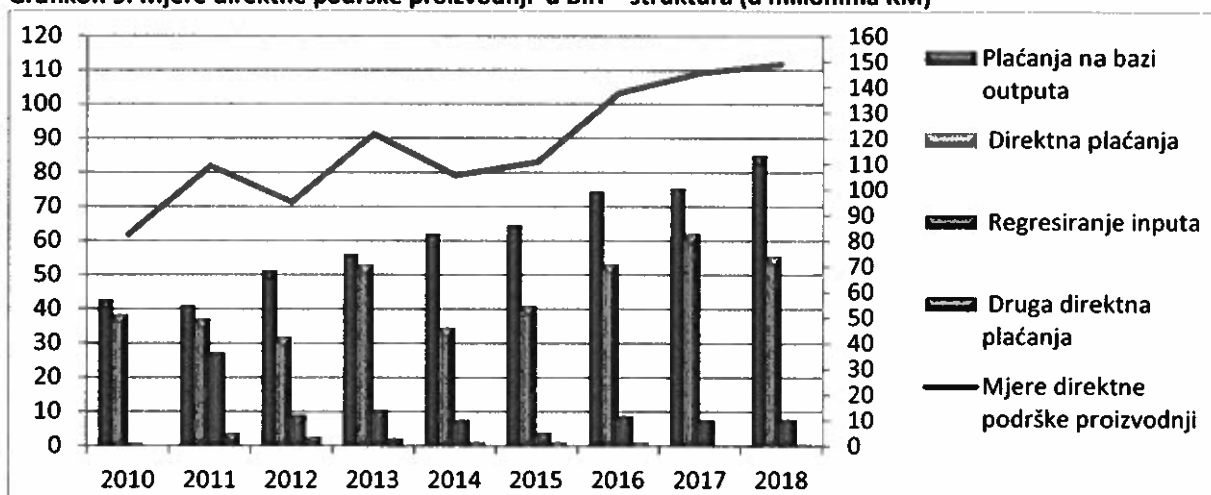
Mjere direktne podrške proizvođačima/proizvodnjama

Grupa mjera direktne podrške proizvođačima se i u 2018. godini nalazi na prvom mjestu po visini izdvojenih sredstava iz ukupnog budžeta za poljoprivredu i ruralni razvoj u Bosni i Hercegovini. U prošloj godini je za mjere direktnih podrški izdvojeno 149 miliona KM, što procentualno predstavlja 86% ukupnih sredstava izdvojenih za poljoprivredu. U odnosu na 2017. godinu, u prošloj godini je budžet za mjere direktnih podrški bio veći za 3,5 miliona KM, odnosno 2,4%. Kada je u pitanju struktura mjera unutar ove grupe mjera, kao i prethodnih godina, na prvom mjestu se nalaze plaćanja na bazi proizvedene količine, (outputa), za njih je u 2018. godini izdvojeno 85 miliona KM odnosno 49,1% od ukupnog budžeta za poljoprivredu. Na drugom mjestu po visini izdvojenih sredstava su direktna plaćanja po grlu i hektaru. Za njih je u 2018. godini izdvojeno 55,5 miliona KM, odnosno 32,1% ukupnog budžeta za poljoprivredu.

Na trećem mjestu po iznosu izdvojenih sredstava u 2018. godini su plaćanja za regresiranje inputa. Za ove mjere je izdvojeno 7,8 miliona KM, što predstavlja skoro identičan iznos izdvojen za ove mjere u 2017. godini. Procentualno izraženo za regresiranje inputa otpada 4,5% sredstava izdvojenih za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Na četvrtom, odnosno na posljednjem mjestu po visini izdvojenih sredstava u 2018. godini u okviru direktnih podrški, su druga direktna plaćanja. Za njih je tokom protekle godine utrošeno oko 657 hiljada KM.

Grafikon 5: Mjere direktne podrške proizvodnji u BiH – struktura (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Mjere ruralnog razvoja

Podrška ruralnom razvoju u 2018. godini u BiH isplaćivana je na svim nivoima, što je svakako značajan napredak u odnosu na prošle godine kada se podrška ruralnom razvoju isplaćivala samo u Brčko Distriktu i Republici Srpskoj. Ukupna izdvajanja za podršku ruralnom razvoju u 2018. godini iznosila su oko 10,3 miliona KM. U 2018. godini izdvajanja za ruralni razvoj su veća u odnosu na 2017. godinu za oko 47,1% na šta je svakako uticalo vraćanje podrške ruralnom razvoju u Federaciji BiH, u kojoj su ponovno uvedene mjere za podršku ruralnog razvoja, a većina od tih sredstava je otišla za podršku modernizacije poljoprivrednih gazdinstava i nabavku mehanizacije. Legislativa koja je urađena u Federaciji BiH a tiče se podrški ruralnom razvoju, usaglašavana je sa legislativom EU odnosno podrškama koje dolaze iz IPARD-a.

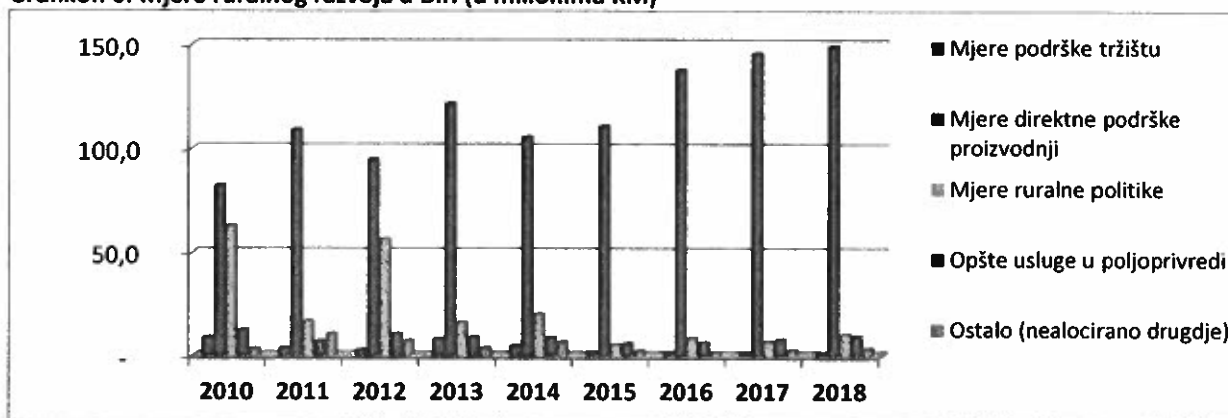
U protekloj godini u Bosni i Hercegovini je došlo do značajnih napredaka jer je na nivou BiH usvojen dugoočekivani strateški dokument. Usvajanjem Strateškog plana ruralnog razvoja BiH (2018 – 2021) –

Okvirni dokument, krenulo se u pripreme za korištenje pretpristupnih fondova za poljoprivredu i ruralni razvoj u BiH. Prvi korak koji je napravljen je osnivanje sektorske radne grupe za programiranje IPA sredstava u poljoprivredi, a koju čine predstavnici svih nadležnih institucija u BiH. Jedan od projekata koji se implementira na području Bosne i Hercegovine a tiče se podrške ruralnom razvoju je i projekt EU4BUSINESS, koji ima za cilj da doprinese ekonomskom rastu i otvaranju novih radnih mjesta kroz podršku konkurentnosti i inovacijama u izvozno-orijentiranim sektorima, kao i u poljoprivredi i proizvodnji hrane, turizmu i ruralnom razvoju te poduzetništvu u Bosni i Hercegovini. Ukupno 10 miliona eura namijenjeno je razvoju privatnog sektora u BiH putem dodjele bespovratnih sredstava. Pored direktne pomoći, EU4Business projekt će pružiti i tehničku pomoć institucijama i budućim korisnicima u jačanju njihovih kapaciteta. Projektom će biti podržana modernizacija velikih lanaca vrijednosti u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, kroz sistematiziranje i integriranje operacija u svim fazama lanca snabdijevanja.

Prema visini izdvojenih sredstava, mjere podrške ruralnom razvoju su na drugom mjestu. Veće iznose izdvojenih sredstava su zabilježile samo mjere direktne podrške. U 2018. godini mjere ruralnog razvoja su učestvovala u ukupnom budžetu sa oko 6 % što je nešto više u odnosu na 2017. godinu kada je bilo 4,28%, ali u svakom slučaju još uvijek nedovoljno za potrebe domaćih farmera.

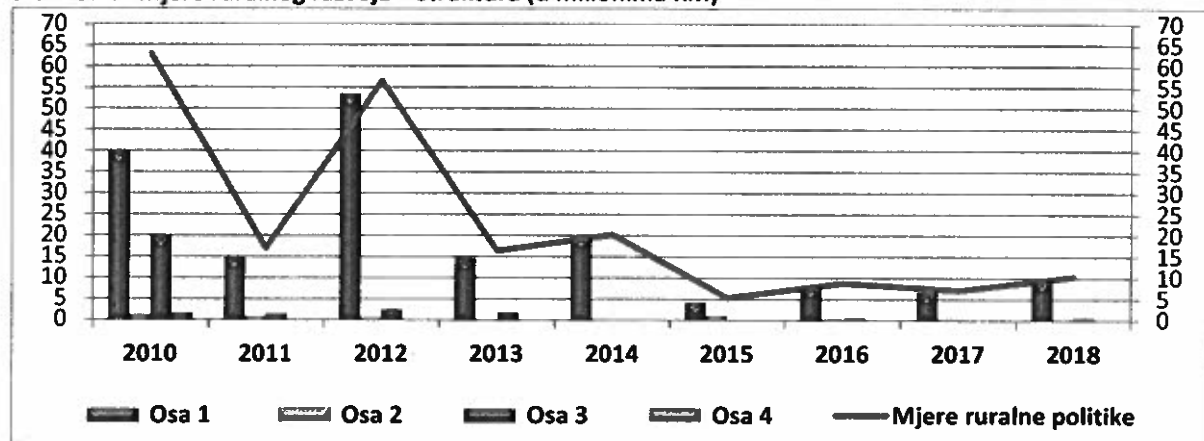
Grafikon 6: Mjere ruralnog razvoja u BiH (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Posmatrajući strukturu podrške ruralnom razvoju u 2018. godini vidimo da su gotovo sva sredstva plasirana kroz osu 1. Kroz ostale ose su plasirana ne tako značajna sredstva. Kroz osu 1 utrošeno je oko 9,5 miliona eura što predstavlja 92,1% budžeta koji je utrošen za ruralni razvoj. Kroz osu 2 utrošeno je 239 hiljada KM što je oko 2% ukupnog budžeta koji je usmjeren na ruralni razvoj.

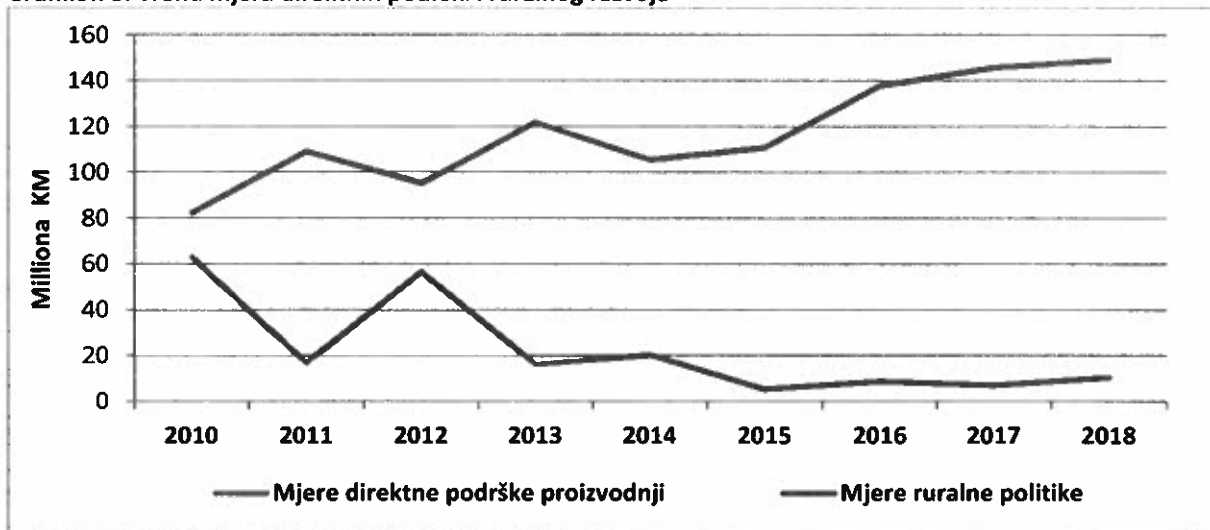
Grafikon 7: Mjere ruralnog razvoja – struktura (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

U okviru ose 3 isplaćeno je 573 hiljade KM što je 6% ukupnog budžeta za ruralni razvoj. U 2018. godini kao i ranijih godina nisu zabilježena izdvajanja kroz osu 4. Mjere kroz koje je isplaćivana podrška ruralnom razvoju su uglavnom ostale iste kao i ranijih godina, gdje prednjače mjere koje se odnose na investiranje u modernizaciju poljoprivrednih gazdinstava kao što su izgradnja štalskih objekata, modernizacija mehanizacije, investiranje u nove zasade, podizanje protivgradne zaštite. Kao što se vidi iz grafikona mjere ruralne politike, nakon prošlogodišnjeg pada, u 2018. godini bilježe blagi trend rasta što je svakako posljedica vraćanja ove mjere na nivou FBiH. Mjere direktnih podrški u posljednje dvije godine bilježe trend rasta.

Grafikon 8: Trend mjera direktnih podrški i ruralnog razvoja

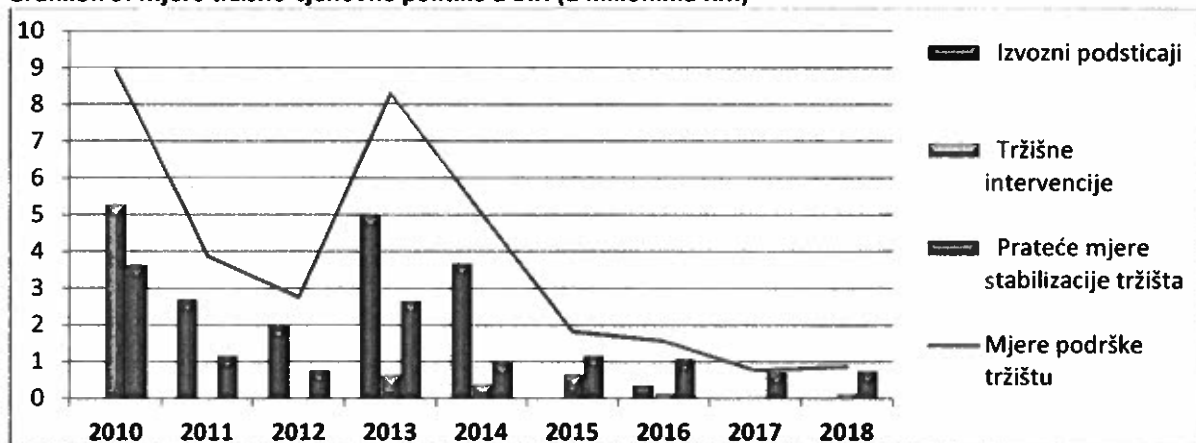

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH

U 2018. godini je za mjere tržišno-cjenovne politike izdvojeno 866.597,7 KM, što u procentualnom iznosu čini 0,5% ukupnih budžeta za poljoprivredu u BiH u prošloj godini. U odnosu na 2017. godinu iznos za mjere tržišno-cjenovne politike je uvećan za oko 100.000 KM, međutim, u odnosu na izdvajanja u ranijim godinama, budžet za mjere tržišno-cjenovnu politiku je izuzetno nizak.

Grafikon 9: Mjere tržišno-cjenovne politike u BiH (u milionima KM)

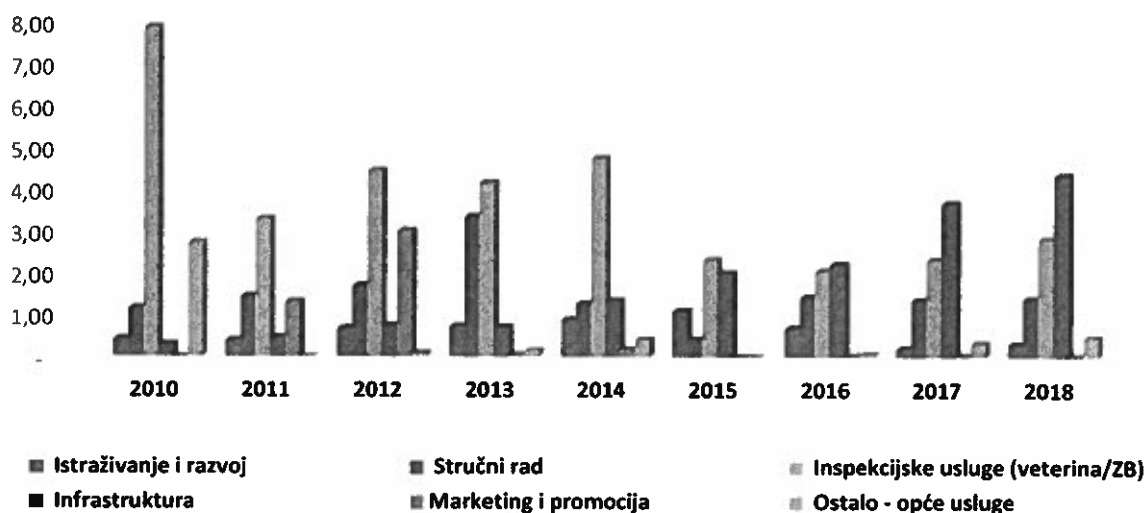
Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Poređenja radi, u 2010. i 2013. godini budžet za ove mjere je iznosio preko 8 miliona KM. Najveći obim izdvojene podrške realiziran je u okviru mjere stabilizacije tržišta (podrška otkupljivačima ili prerađivačima). Za ovu mjeru utrošeno je 731.570 KM ili 84,4% ukupnog budžeta za mjere podrške tržištu i cijenama. Druge mjere za koju su izdvojena sredstva u iznosu od 135.027,7 KM su mjere tržišnih intervencija. Na njih otpada 15,6% izdvojenih sredstava za mjere tržišno-cjenovne politike. U prošloj godini, kao i u godini ranije, nije bilo izdvajanja u svrhu izvoznih podsticaja.

Mjere općih usluga u poljoprivredi

Za ovu mjeru u 2018. godini izdvojeno je 9,4 miliona KM što je za 19 % više nego u 2017. godini. Za ovu mjeru izdvojilo se 5,4 % od ukupnog budžeta za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH. U sklopu ove grupe najviše sredstava je izdvojeno za mjeru infrastrukture kvaliteta - 4,4 miliona KM, odnosno 46,6% od ukupnih sredstava planiranih za ovu mjeru. Sljedeće po visini izdvojenih sredstava su inspeksijske usluge, za koje je u prošloj godini izdvojeno oko 2,8 miliona KM, odnosno 30,2% ukupnog budžeta za opće usluge. Na trećem mjestu su izdvajanja za stručni rad, gdje je za ovu namjenu utrošeno 1,4 miliona KM, odnosno 15% od iznosa izdvojenog za opće usluge. Za istraživanje i razvoj je tokom prošle godine izdvojeno 302.195 KM, a za marketing i promociju 5.210 KM.

Grafikon 10: Mjere općih usluga u poljoprivredi u BiH- struktura (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Nealocirano (ostalo)

Treba naglasiti da se u ovu grupu svrstavaju podrške koje se prema klasifikaciji podrški poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH ne mogu klasificirati ni u jednu drugu grupu mjera.

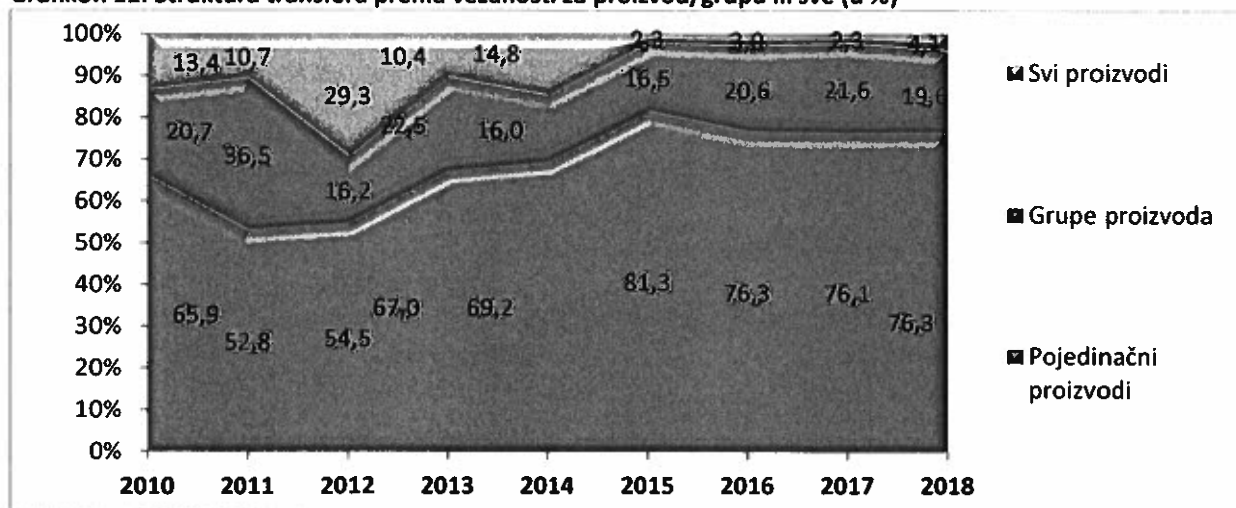
U prošloj godini, za podršku ovoj grupi mjera utrošeno je 3,5 miliona KM što je za 28,7 % više nego u 2017. godini. Za ovu grupu mjera utrošeno je 2% ukupnog budžeta za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH.

Struktura podrške po proizvodima/proizvodnjama

U strukturi podrške po proizvodima, i u prošloj godini najznačajnije mjesto zauzimaju pojedinačni proizvodi, koji u ukupnom budžetu participiraju sa 119 miliona KM, odnosno sa procentom u visini od 76,3%.

Ako se pogleda struktura podrške prema grupama transfera, procentualno učešće pojedinačnih proizvoda se nije značajnije promijenilo u odnosu na prethodnu godinu kao i godinu ranije.

Grafikon 11: Struktura transfera prema vezanosti za proizvod/grupu ili sve (u %)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

Transfer za grupe proizvoda se nalazi na drugom mjestu i iznosio je 31 milion KM odnosno 19,6% ukupnog budžeta, dok je za treću grupu, transferi za sve proizvode, izdvojeno 6 miliona KM, odnosno, 4,1% budžeta. Kada se analizira struktura grupa transfera situacija se nije puno mijenjala u odnosu na ranije godine. Transferi za mlijeko su i dalje dominantni sa 51,25%. Od ostalih pojedinih proizvoda nešto značajnije je podržan sektor goveđeg mesa sa 6,6%, proizvodnja pšenice sa 5,4% i proizvodnja svinjskog mesa sa 4,5% učešća. Ostali pojedini proizvodi su ispod 2% učešća.

Tabela 23: Distribucija podrški po proizvodima/grupama proizvoda (%)

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Mlijeko (kravljje)	46.23	55.86	49.18	50.36	51.25
Mlijeko (ovčije i kozje)	0.43	0.20	0.14	0.23	0.24
Goveđe meso	4.63	5.23	7.41	6.51	6.65
Svinjsko meso	3.42	3.14	3.42	3.45	4.52
Ovčije meso	0.20	0.11	0.14	0.00	0.27
Pileće meso	1.56	1.85	1.80	1.53	1.61
Jaja	0.38	0.54	0.32	0.32	0.41
Med	1.11	0.67	0.84	1.09	1.31
Riba	1.36	1.98	1.84	1.79	1.51
Ćurčići	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Konji	0.27	0.00	0.03	0.03	0.03
Biljna					
Pšenica	3.72	5.25	6.97	7.29	5.44
Kukuruz	3.75	3.66	1.90	1.84	1.13
Ječam	0.03	0.28	0.49	0.42	0.28
Duhan	0.35	0.37	0.29	0.25	0.24
Krompir	0.46	0.32	0.51	0.17	0.15
Soja	0.32	0.44	0.09	0.01	0.43
Grožđe	0.11	0.97	0.57	0.54	0.48
Gljive	0.76	0.06	0.08	0.09	0.06
Ljekovito i aromatsko bilje	0.11	0.36	0.33	0.16	0.26

Grupe proizvoda					
Povrće	2.61	2.43	2.77	3.51	3.23
Voće	4.65	3.29	5.36	4.25	5.13
Žitarice	0.07	0.17	0.29	0.33	1.45
Krmno i industrijsko bilje	0.43	0.44	1.18	1.10	1.10
Biljna proizvodnja uopćeno	6.26	4.38	6.01	5.53	5.13
Mlijeko i meso - goveda	0.66	0.78	0.55	2.10	0.35
Mlijeko meso ovce/koze	1.34	4.96	4.48	4.76	3.24
Svi proizvodi	14.80	2.26	3.05	2.34	4.11
	100.00	100.00	100.00	100.00	100.00

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

U okviru transfera za grupe proizvoda, na prvom mjestu se nalaze podsticaji za voće i biljnu proizvodnju - uopćeno sa identičnim učešćem od 5,1%. Sljedeća grupa po izdvajanjima su mlijeko/meso ovce/koze sa 3,24% i povrće sa 3,23%. Zadnja grupa su transferi za sve proizvode, učešće ove grupe iznosi 4,1%. Od ostalih izdvajanja značajan pad bilježe izdvajanja za mlijeko i meso goveda za koje se u 2017. godini izdvojilo 2,10% ukupnog budžeta, a u 2018. godini samo 0,35 % ukupnog budžeta.

Kantonalne podrške

Kao i prethodnih godina, poljoprivrednici u Federaciji BiH su i u 2018. godini imali mogućnost da pored entitetskog nivoa pravo na podrške ostvare i sa kantonalnih nivoa. Ukupan budžet za poljoprivredu i ruralni razvoj koji su kantoni u skladu sa svojim zakonskim i podzakonskim aktima izdvojili u prošloj godini iznosi 19,68 miliona KM. Procentualno izraženo, kantoni su u 2018. godini učestvovali sa 22,2% u ukupnom budžetu utrošenom na podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju na prostoru Federacije BiH.

Iako se sredstva izdvajaju direktno iz kantonalnih budžeta, iznosi izdvojeni za podrške se u *Izveštaju o podrškama u poljoprivredi i ruralnom razvoju u BiH* sumarno prezentiraju u ukupnim izdvajanjima Federacije BiH.

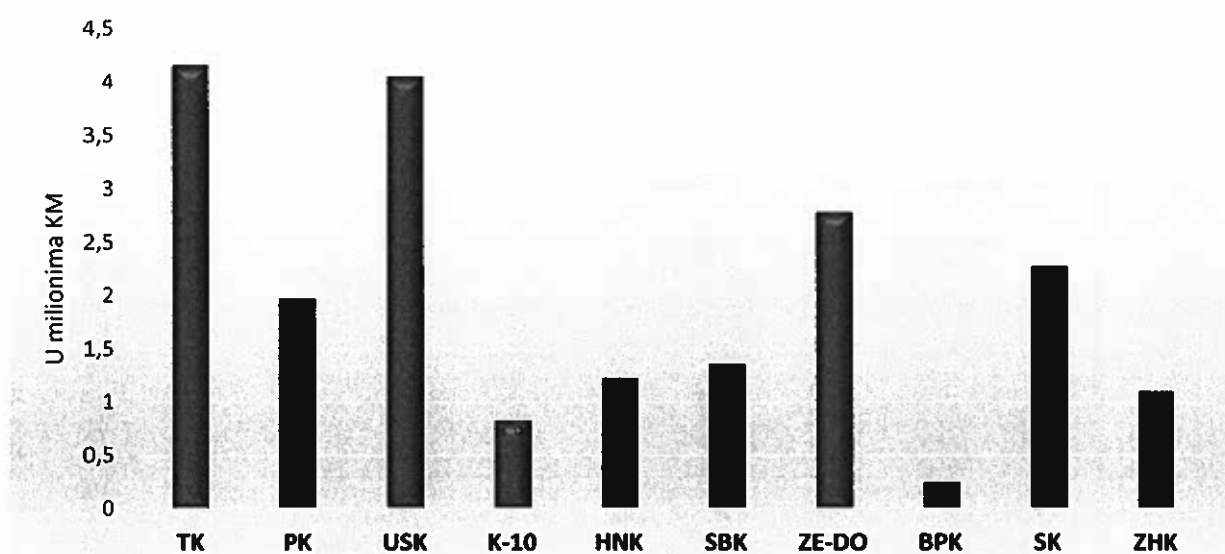
Tabela 24: Pregled kantonalnih izdvajanja u 2018. godini (u KM)

Kantoni	2016.	2017.	2018.
Tuzlanski Kanton	3.955.349,80	4.462.732,49	4.142.164,94
Posavski kanton	1.995.743,10	1.562.437,67	1.960.963,09
Unsko - sanski kanton	4.327.218,50	3.974.200,62	4.035.135,84
K-10	968.775,90	963.929,46	813.488,63
Hercegovačko - neretvanski kanton	80.000,00	899.292,00	1.215.062,00
Srednjobosanski kanton	562.682,20	1.309.606,64	1.346.212,40
Zeničko - dobojski kanton	2.255.484,70	2.783.600,00	2.768.428,30
Bosansko - podrinjski kanton	207.467,60	358.712,50	228.845,00
Sarajevski kanton	3.215.438,10	3.085.734,50	2.260.216,01
Zapadno - hercegovački kanton	946.332,40	1.027.703,05	1.089.985,67
Ukupno	18.514.492	20.427.949	19.860.501,88

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH na osnovu podataka kantonalnih ministarstva privrede/poljoprivrede

Prvi po visini izdvojenih sredstava u prošloj godini je Tuzlanski kanton koji je izdvojio 4,1 miliona KM ili 20,8% ukupnih sredstava izdvojenih sa nivoa kantona. Od navedenog iznosa, najviše sredstava je usmjereno za muzna grla u liniji otkupa mlijeka, zatim za proizvodnju povrća u zaštićenim prostorima i proizvodnju pilećeg mesa, a u okviru ruralnog razvoja za nabavku mehanizacije i opreme u poljoprivredi. Sljedeći po visini izdvojenih sredstava za podršku poljoprivredi i ruralnom razvoju u prošloj godini je Unsko - sanski kanton sa izdvojenih 4,03 miliona KM, odnosno 20,3% ukupnog budžeta izdvojenog sa kantona. U ovom kantonu najviše sredstava je usmjereno za proizvodnju mlijeka, te za proizvodnju jagodičastog voća. Na trećem mjestu po visini izdvojenih sredstava je Zeničko-dobojski kanton iz kojeg je za poljoprivredu i ruralni razvoj u prošloj godini izdvojeno 2,76 miliona KM, što u procentima čini 13,9% ukupnog iznosa izdvojenog iz kantona. Najviše sredstava u ovom kantonu u prethodnoj godini je izdvojeno za proizvodnju maline u okviru biljne proizvodnje, te uzgoj muznih grla i proizvodnju brojlera u okviru animalne proizvodnje. Sljedeći po visini izdvojenih sredstava je Sarajevski kanton, čijih 2,26 miliona KM sredstava čini 11,4% kantonalnih sredstava.

Grafikon 12: Budžet podrški za poljoprivredu iz kantona u 2018. godini (u milionima KM)

Izvor: Ured za harmonizaciju i koordinaciju sistema plaćanja u poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju BiH, na osnovu podataka entitetskih/kantonalnih ministarstava poljoprivrede i Odjeljenja za poljoprivredu BD

U Sarajevskom kantonu je u prošloj godini najviše podsticana animalna proizvodnja u okviru koje su najveći iznosi izdvojeni za mliječna grla, tov junadi i piladi. Posavski kanton je sljedeći po izdvojenim sredstvima. Ovaj kanton je u 2018. godini na ime poljoprivrede i ruralnog razvoja izdvojio 1,96 miliona KM odnosno 9,8% ukupnih kantonalnih izdvajanja. Najveći obim sredstava je usmjeren za ruralni razvoj, uređenje zemljišta i ostale vrste podrški. Srednjobosanski kanton je na sljedećem mjestu sa izdvojenih 1,35 miliona KM, što procentualno izraženo čini 6,78% kantonalnih budžeta. Najveći obim sredstava je izdvojen za plaćanja za voćnjake i pomoć mladim poljoprivrednim proizvođačima.

U Hercegovačko-neretvanskom kantonu je u 2018. godini na ime podrški poljoprivredi i ruralnom razvoju izdvojeno 1,21 milion KM. Procentualno, ovaj kanton u ukupnom budžetu svih kantona učestvuje sa 6,12% a najviše su podsticane proizvodnje u zaštićenim prostorima i podizanje novih nasada. Zapadno-hercegovački kanton je na sljedećem mjestu sa izdvojenih 1,09 milion KM odnosno 5,9% ukupnog budžeta svih kantona. U ovom kantonu je najveći iznos izdvojen za proizvodnju povrća. Na sljedećem mjestu se nalazi Kanton 10 iz kojeg je u prošloj godini na ime poljoprivrede i ruralnog razvoja izdvojeno 813 hiljada KM, i na kraju je Bosansko-podrinjski kanton sa izdvojenih 229 hiljada KM.

5. TRGOVINA POLJOPRIVREDNO-PREHAMBENIM PROIZVODIMA

Ukupna trgovina poljoprivredno-prehrambenim proizvodima predstavljaju značajan segment ukupne vanjskotrgovinske razmjene Bosne i Hercegovine, koju karakterizira relativno visoka uvozna ovisnost, mali obim izvoza i stalno prisutan deficit. U ukupnoj trgovini Bosne i Hercegovine sa inostranstvom u 2018. godini, uvoz poljoprivredno-prehrambenih proizvoda ima udio oko 16%, dok je udio izvoza poljoprivrednih proizvoda u ukupnom izvozu tek oko 7%.

Tabela 25. Vanjskotrgovinska razmjena poljoprivrednim proizvodima** za period 2017-2018. godina (Milion KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017. (%)
Uvoz	3.125	3.086	99
Izvoz	1.009	828	82
Bilans	4.134	3.914	95
Deficit	-2.116	-2.257	107
Pokrivenost (%)	32	27	83

Izvor: Agencija za statistiku BiH

**Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

U bilansu razmjene poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda BiH sa inostranstvom u 2018. godini ostvarena je vrijednost izvoza od 828 miliona KM, uvoza 3 milijarde, i deficita od 2,3 milijarde KM.

Vrijednost izvoza poljoprivrednih prehrambenih proizvoda je u odnosu na prethodnu godinu manja za 18%, dok se na strani uvoza bilježi neznatno smanjenje od 1%.

Dinamiku izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u prethodnom periodu karakterizirao je kontinuiran rast količina, a ujedno i vrijednosti da bi u 2018. godini taj pozitivan trend bio zaustavljen. Nezadovoljavajući trgovinski rezultati u 2018. godini najviše su posljedica smanjenog izvoza na tržište Turske s obzirom na značajno smanjenje vrijednosti turske lire i to za 40% što je uticalo da naši proizvodi na ovom tržištu budu skuplji i manje konkurentni. Također, na smanjenje izvoza uticala je i odluka vlasti u Prištini za uvođenje zaštitne mjere tj. carine na uvoz mlijeka i mliječnih prerađevina, a potom još radikalnije mjere o uvođenju 100% carine i to na uvoz svih roba, uključujući i poljoprivredno-prehrambene proizvode porijeklom iz Bosne i Hercegovine.

Kao odraz cjelokupnog stanja u poljoprivredi Bosne i Hercegovine koje se ogleda u nedovoljnoj proizvodnji, niskoj produktivnosti, nedovoljno razvijenim kapacitetima za proizvodnju poljoprivrednih proizvoda i niske konkurentnosti domaće proizvodnje na stranom tržištu, već duži niz godina se bilježi deficit u trgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima. Iako je izvoz sve do 2018. godine bilježio pozitivna kretanja i imao stalni trend povećanja, a vrijednost uvoza blago smanjivao tokom proteklih godina, ipak je deficit i dalje ostao veoma visok i još uvijek nije manji od 2 milijarde KM. Smanjenjem izvoza u 2018. godini, deficit je u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iznosio 2,3 milijarde i veći je za 7% u odnosu na prethodnu godinu. U isto vrijeme, pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini je iznosila 27% i manja je u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosila 32%.

5.1. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda

U Bosnu i Hercegovinu se uvozi veliki broj poljoprivrednih proizvoda, a robe koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom uvozu poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini su: pića, alkoholi i sirće (11%), meso i jestivi klanični proizvodi (9%), razni prehrambeni proizvodi (7%), žitarice (7%), proizvodi na bazi žitarica, brašna, mlijeka i slično (6,9%), biljna i životinjska mast, i vosak i slično (6,7%), ostaci i otpaci od prehrambene industrije, pripremljena životinjska hrana (6%), voće (5,7%), kakao i proizvodi od kaka (5,4%), mlijeko i mliječni proizvodi, jaja i med (5%), šećeri (4%).

Navedeni proizvodi čine oko 76% ukupnog uvoza poljoprivrednih proizvoda što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 2,3 milijarde KM.

Tabela 26. Struktura razmjene poljoprivrednih proizvoda u BiH (glave CT 1-24) , Miliona KM

Glava CT**	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
1	83	6	67	11	81	189
2	247	63	286	54	116	86
3	27	24	29	14	107	57
4	148	79	160	91	108	116
5	4	0,29	3	0,27	79	93
6	18	5	19	6	104	125
7	75	39	86	36	115	92
8	191	149	177	118	93	79
9	117	11	108	10	92	94
10	243	25	217	24	89	96
11	52	55	49	17	95	31
12	117	19	98	12	84	64
13	3	0,04	3	0,03	92	75
14	0,17	0,04	0,19	0,19	110	463
15	262	170	207	114	79	67
16	106	55	115	60	108	109
17	178	66	127	22	71	33
18	154	24	167	23	109	94
19	197	66	213	69	108	105
20	74	20	79	19	107	94
21	249	19	262	20	105	106
22	328	68	346	79	105	116
23	180	24	192	20	106	84
24	72	22	75	8	104	37
Ukupno (1-24)	3.125	1.009	3.086	828	99	82

Izvor: Agencija za statistiku BiH

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Poljoprivredni proizvodi koji imaju najveći udio i vrijednost u ukupnom izvozu poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini su: jestivo voće, kore agruma, dinja i lubenica (14%), biljna i životinjska mast i vosak, i slično (13,8%), mlijeko i drugi mliječni proizvodi, jaja peradi, ptičija jaja i med (11%), pića, alkoholi i sirće sa učešćem (9%), proizvodi na bazi žitarica, mlijeka i slično (8%), prerađevine od mesa, ljuskavaca, mekušaca ili drugih vodenih beskičmenjaka (7%), meso i jestivi klanični proizvodi (6,6%), šećeri i proizvodi od šećera (6%), povrće (4%) i žitarice (3%)

Navedeni proizvodi čine oko 78% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini, što izraženo u novčanoj vrijednosti iznosi 645 miliona KM.

Izvozna orijentacija poljoprivrede fokusirana je na određene poljoprivredne proizvode kod kojih se već duže vrijeme bilježi uspjeh na inostranom tržištu i može poslužiti kao jedan od indikatora konkurentnosti ovih proizvoda na tom tržištu. Ipak, bez obzira na pozitivna kretanja u izvozu većine spomenutih proizvoda, osim izvoza konzumnog mlijeka i smrznute maline, Bosna i Hercegovina bilježi deficit u robnoj razmjeni svih drugih poljoprivrednih i prerađenih poljoprivrednih proizvoda.

5.2. Geografska struktura u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda

Što se tiče trgovinskih partnera, Evropska unija je i dalje najznačajniji partner s obzirom da se oko 39% izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda plasiralo na ovo tržište, 35% u CEFTA-u, Tursku 18%, zemlje Ostataka svijeta 6%, i EFTA-u 2%.

Tabela 27. Uporedni pregled BiH razmjene poljoprivrednim proizvodima po regionima (Milion KM)

Regioni	2017.		2018.		Indeks 2018/2017.	
	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz	Uvoz	Izvoz
Evropska unija	1.631	303	1.688	319	103,5	105,2
CEFTA	950	335	903	293	95,0	87,6
EFTA	5	10	7	16	138,5	161,4
UoST*	65	286	80	149	122,9	52,2
Ostatak svijeta	474	75	408	51	86,1	67,5
Ukupno	3.125	1.009	3.086	828	98,7	82,1

Izvor: Agencija za statistiku BiH

*Ugovor o slobodnoj trgovini -Turska

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Kada je riječ o uvozu, na BH tržište se najviše plasira poljoprivredno-prehrambenih proizvoda porijeklom iz EU i to oko 55%, zemalja CEFTA-e oko 29%, Ostataka svijeta 13%, Turske oko 3% i EFTA-e 0,2%.

5.3. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Evropskom unijom

Evropska unija je najznačajniji trgovinski partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Evropske unije u BiH u 2018. godini iznosio je 1,7 milijardi KM i veći je za 57 miliona KM ili 3,5% u odnosu na prethodnu godinu. Ukupna vrijednost izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u Evropsku uniju iznosila je 319 miliona KM i veća je za 16 miliona KM, ili 5,2% u poređenju sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Kada je riječ o državama Evropske unije iz kojih se najviše uvoze poljoprivredni proizvodi u BiH, to su: Hrvatska (29%), Mađarska (11%), Njemačka (11%), Italija (10%) i Poljska (9%). Među zemljama članicama Evropske unije u koje se najviše izvezlo poljoprivredno-prehrambenih proizvoda u 2018. godini su Hrvatska (36%), Njemačka (14%), Italija (14%), Slovenija (8%) i Austrija (7%). U prosjeku, oko 79% vrijednosti izvoza u Evropsku uniju se plasira u ovih pet navedenih država.

Deficit u razmjeni poljoprivrednih proizvoda između BiH i Evropske unije u 2018. godini iznosio je 1,37 milijardi KM i veći je 3% u odnosu na prethodnu godinu. Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima između EU i BiH za 2018. godinu iznosi 19%.

5.3.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Hrvatskom

U suštini, najviše zbog trgovine sa Republikom Hrvatskom, Evropska unija je naš najznačajniji trgovinski partner kada je riječ o razmjeni poljoprivredno-prehrambenim proizvodima. Bez obzira na promjenu uvjeta u trgovini od 1. jula 2013. godine, Hrvatska je sada kao članica Evropske unije, i dalje vodeći partner Bosne i Hercegovine u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda, a rast obima trgovinske razmjene između dvije države, ponovo ima trend stalnog rasta.

Posmatrajući ukupnu vanjskotrgovinsku razmjenu poljoprivrednim proizvodima između Republike Hrvatske i Bosne i Hercegovine u 2018. godini, zabilježen je rast izvoza za 5%, rast uvoza za 1% i smanjenje trgovinskog deficita za 1% u poređenju sa prethodnom godinom. Pokrivenost uvoza

izvozom u razmjeni poljoprivredno-prehrambenih proizvoda BiH i Hrvatske u 2018. godini je iznosila 24%.

Tabela 28. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Hrvatskom (Mil.KM)

	2017.	2018.	Indeks (2018/2017)
Uvoz	460	463	101
Izvoz	106	112	105
Obim	566	575	102
Deficit	-354	-351	99
Pokrivenost	23	24	105

Izvor: Agencija za statistiku BiH

** Poljoprivredni proizvodi su razvrstani po CN klasifikaciji (1-24)

Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi kod kojih je zabilježena najveća vrijednost uvoza, i koji imaju i najveći udio u ukupnom uvozu iz Hrvatske u 2018. godini su: pivo dobijeno od slada (57 miliona KM), ostali prehrambeni proizvodi koji nisu spomenuti niti uključeni na drugom mjestu, npr. složeni alkoholni preparati, izogluzni, laktozni, te glukozni sirupi, i drugo (22,27 miliona KM), vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima za zaslađivanje ili aromatizaciju (22 miliona KM), ostali preparati koji se koriste za prehranu životinja (21 milion KM), bijeli šećer (17,42 miliona KM).

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u Hrvatsku u 2018. godini su: vode, uključujući mineralne vode i gazirane vode, sa dodatim šećerom ili drugim sredstvima (18 miliona KM), ostala pšenica i suražica, osim sjemenske (11 miliona KM), gdje je zabilježen enorman rast izvoza, s obzirom da je u 2017. godini izvoz iznosio 48,42 hiljade KM; slatki keksi (10 miliona KM), vafli i oblatne (8 miliona KM).

5.4. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa CEFTA-om

Na drugom mjestu po značaju, količini i vrijednosti ostvarene trgovine poljoprivrednim proizvodima je CEFTA. I u 2018. godini ostaje ista konstatacija da, zbog blizine tržišta i tradicionalne povezanosti i nepostojanja jezičkih barijera, region zemalja jugoistočne Evrope (CEFTA) predstavlja veoma važno tržište za poljoprivredne proizvode iz BiH.

Udio uvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz CEFTA u ukupnom uvozu poljoprivredno prehrambenih proizvoda u 2018. godini je iznosio 29% i nešto je manji u poređenju sa prethodnom godinom. U 2018. godini vrijednost izvezenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda iznosila je 293 miliona KM i 13% je manja u odnosu na ostvarenu vrijednost izvoz iz prethodne godine.

U vanjskiotrgovinskoj razmjeni sa CEFTA-om Bosna i Hercegovina bilježi stalni deficit koji je u 2018. godini iznosio 609 miliona KM i manji je za 1% u poređenju sa visinom deficita iz prethodne godine.

Posmatrajući članice CEFTA-e u koje se izvoze poljoprivredni proizvodi iz BiH, evidentno je da se u 2018. godini najviše izvozilo u Srbiju i to 45%. Značajniji izvoz poljoprivrednih proizvoda je ostvaren u Crnu Goru (25%), Makedoniju (17%), i Kosovo* (12%). Što se tiče uvoza, najznačajnije mjesto u uvozu poljoprivrednih proizvoda u BiH zauzima Srbija sa čak 90% udjela, zatim Republika Sjeverna Makedonija sa udjelom od 6%, i Crna Gora sa udjelom od 2%. U razmjeni poljoprivrednim proizvodima sa CEFTA zemljama, pokrivenost uvoza izvozom u 2018. godini je iznosila 33%.

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

5.4.1. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Srbijom

Ukupan uvoz poljoprivrednih proizvoda iz Republike Srbije u BiH u 2018. godini iznosio je 812 miliona KM i manji je za 49 miliona KM ili za 6% u odnosu na prethodnu godinu kada je iznosio 861 milion KM. Poljoprivredni proizvodi kod koji je zabilježeno značajno smanjenje uvoza, a uticali su na manji ukupni uvoz iz Srbije u 2018. godini su sirovo ulje suncokreta (uvoz manji za 41%), zrno pšenice (uvoz manji za 22%), brašno od pšenice i suražice, kao i suncokretovo sjeme (uvoz manji za 20%).

Tabela 29. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Srbijom (Milionu KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Uvoz	861	812	94
Izvoz	141	133	94
Obim	1.002	945	94
Deficit	-720	-679	94
Pokrivenost (%)	16	16	100

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše uvozili iz Srbije u 2018. godini su: kukuruz, osim sjemenskog - 61 miliona KM, suncokret u zrnu - 49 miliona KM, sirovo ulje 48 miliona - KM, ostali preparati koji se koriste za prehranu životinja - 47 miliona KM, cigarete koje sadrže duhan - 44 miliona KM. Struktura proizvoda koji su zastupljeni u uvozu u 2018. godini je slična i prethodnim godinama.

Što se tiče izvoza poljoprivrednih proizvoda iz BiH u Srbiju, iznosio je 133 miliona KM i manji je za 8 miliona KM ili 6% u poređenju sa prethodnom godinom. Poljoprivredni proizvodi kod kojih je zabilježen manji izvoz u 2018. godini, a ujedno je uticao i na ukupno smanjenje izvoza u Srbiju, su uljane pogače (izvoz manji za 32%), smrznute maline (izvoz manji za 23%), nepunjeni čokoladni proizvodi (izvoz manji za 17%) i slatki keks (izvoz manji za 15%).

Poljoprivredni proizvodi koji su se najviše izvozili u Srbiju, u 2018. godini su: maline i kupine - 25 miliona KM, mlijeko i pavlaka, sa sadržajem masti većim od 1%, ali ne većim od 6% po masi - 12 miliona KM, ostali pripremljeni ili konzervirani proizvodi od kokoši vrste Gallus domesticus 8,5 miliona KM. Ostala goveda, osim čistokrvnih priplodnih - 7 miliona KM, kod kojih je zabilježeno značajno povećanje izvoza i to više od 6 miliona u poređenju sa prethodnom godinom. Imajući u vidu da su i izvoz kao i uvoz bilježili smanjenje u 2018. godini samim tim i deficit je bio manji za 41 milion KM ili 6% nego prethodne godine.

Pokrivenost uvoza izvozom u robnoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima BiH i Srbije u 2018. godini je iznosila skromnih 16 %.

5.5. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA-om

EFTA je grupacija zemalja sa kojom BiH u trgovini poljoprivredno-prehrambenim proizvodima ostvaruje suficit. Vrijednost izvoza poljoprivredno-prehrambenih proizvoda iz BiH u EFTA zemlje u 2018. godini je iznosila 16 miliona KM, i veća je za 62% u poređenju sa vrijednosti izvoza iz prethodne godine.

Bitno je istaći da izvoz poljoprivrednih proizvoda na tržište EFTA bilježi pozitivna kretanja odnosno kontinuiran rast vrijednosti i količine.

Tabela 30. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa EFTA (Mil.KM)

	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Uvoz	4,6	6,9	152
Izvoz	9,9	16,1	162
Suficit	5,4	9,2	171
Pokrivenost (%)	218	233	107

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše izvoženi u EFTA-u u 2018. godini su: povrće u vrijednosti od 6 miliona KM, pića, alkohol i sirće u vrijednosti od 4 miliona KM, voće i orašasti plodovi u vrijednosti od 3,7 miliona KM; proizvodi na bazi žitarica 0,6 miliona KM, proizvodi od voća i povrća 0,4 miliona KM. Navedeni proizvodi čine oko 92% ukupnog izvoza poljoprivrednih proizvoda na ovo tržište.

Ostvarena vrijednost uvoza poljoprivrednih proizvoda u 2018. godini iz zemalja EFTA-e je iznosila oko 7 miliona KM i veća je za 52% u poređenju sa vrijednosti uvoza iz prethodne godine.

Struktura poljoprivrednih proizvoda koji se uvoze iz EFTA-e u BiH je drugačija u poređenju sa izvoznim proizvodima, s obzirom da su na prvom mjestu sa uvozom od 2,8 miliona KM razni prehrambeni proizvodi, zatim ribe i ostali vodeni beskičmenjaci sa vrijednosti uvoza od 2,3 miliona KM, kakao i proizvodi od kakaosa sa 0,56 miliona KM, šelak, gume i smole sa 0,21 milion KM, šećeri i proizvodi na bazi šećera kao i povrće sa 0,19 miliona KM.

Tokom 2018. godine nastavljen je trend rastućeg suficita u razmjeni poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda između BiH i EFTA-e uz ostvareni nivo od oko 9 miliona KM. Vrijednost suficita u 2018. godini je veća za 71% čemu je doprinijela značajno veća vrijednost izvoza u odnosu na vrijednosti uvoza.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2018. godini iznosila je čak 233%.

Posmatrano po zemljama EFTA regije, u 2018. godini najviše se poljoprivredno-prehrambenih proizvoda uvezlo iz Švicarske i to oko 62%, na drugom mjestu sa učešćem od 35% u ukupnoj vrijednosti uvoza je Norveška i oko 4% iz Islanda. Poljoprivredno-prehrambeni proizvodi iz BiH se plasiraju na tržišta dvije zemlje EFTA i to u Švicarsku oko 95% ukupnog izvoza i 5% u Norvešku.

5.6. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Republikom Turskom

Republika Turska je jedan od vodećih partnera u vanjskotrgovinskoj razmjeni poljoprivrednim proizvodima s obzirom da se čak jedna trećina poljoprivrednih proizvoda i hrane izvozi na ovo tržište. Također, Turska je jedna od rijetkih zemlja sa kojim BiH ostvaruje suficit u vanjskotrgovinskoj razmjeni.

Izvoz poljoprivrednih proizvoda u Tursku u 2018. godini je iznosio 149 miliona KM i u odnosu na prethodnu godinu je manji za 139 miliona KM ili 48%. Loši trgovinski rezultati i smanjenje izvoza na tržište Turske uslijedili su s obzirom na smanjenje vrijednosti turske lire i to za 40% što je uticalo da naši proizvodi na ovom tržištu budu skuplji i manje konkurentni.

Tabela 31. Razmjena poljoprivrednim proizvodima Bosne i Hercegovine sa Turskom

Opis	2017.	2018.	Indeks 2018/2017.
Izvoz	286	149	52
Uvoz	65	80	123
Suficit	221	69	31
Pokrivenost (%)	440	187	42,5

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Što se tiče uvoza u 2018. godini, iz Turske je u BiH uvezeno poljoprivrednih proizvoda u vrijednosti od 80 miliona KM što je 23% više nego prethodne godine.

Bez obzira na negativne rezultate u izvozu, i u 2018. godini je zabilježen suficit u razmjeni poljoprivrednih proizvoda BiH i Turske u iznosu od 69 miliona KM, ali je značajno manji, i to čak za 151 milion KM ili 69% u poređenju sa vrijednosti suficita iz prethodne godine. S obzirom da je izvoz značajnije smanjen u odnosu na povećanje uvoza, samim tim je i suficit znatno manji.

Pokrivenost uvoza izvozom poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u 2018. godini iznosila je 187%.

Struktura poljoprivrednih proizvoda koji se izvoze na tursko tržište nije mnogo promijenjena ni u 2018. godini, s tim što je zabilježeno značajno smanjenje izvoza kod proizvoda koji imaju najveći udio u ukupnom izvozu poput masti i ulja, brašna, mesa i dr.

Sedam grupa poljoprivredno-prehrambenih proizvoda čine oko 95% izvoza na ovo tržište. Sa oko 60% učešća u ukupnom izvozu imaju masti i ulja, zatim na drugo mjesto rangirani su meso i jestivi klanični proizvodi sa udjelom od 27%, proizvodi mlinske industrije 5%, uljano sjeme i šećeri sa po 2%.

U 2018. godini top proizvodi koji se plasiraju u Tursku su zabilježi značajan pad izvoza, i to žitarice za ogromnih 99,9% ili 21 milion KM, proizvodi mlinske industrije za 40 miliona KM ili 86%, uljano sjeme za 60%, šećer za 51%, masti i ulja za 39%, meso i jestivi klanični proizvodi za 15%, dok izvoz prerađevina od mesa, riba, ljuskavaca nije ni zabilježen.

Poljoprivredni proizvodi koji su najviše uvoženi iz Turske u 2018. godini su: limuni i limete u vrijednosti od 8,5 miliona KM; paradajz, svjež ili rashlađen u vrijednosti od oko 6 miliona KM, proizvodi od šećera (uključujući bijelu čokoladu), bez kaka - ostali u vrijednosti od 5,8 miliona KM; meso peradi isječeno na komade i klanični proizvodi, smrznuti - 5 miliona KM, kruh, peciva, kolači, keks i ostali pekarski proizvodi – ostalo - 4,34 miliona KM.

6. REALIZACIJA MJERA I PRIORITETA U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA U 2018. GODINI

6.1. Zakonska regulativa

U toku 2018. godine nije bilo značajnijeg napretka u pogledu usaglašavanja konačnog teksta i usvajanja Nacrta Zakona o vinu Bosne i Hercegovine. Komentari i sugestije DG AGRI na Nacrt novog Zakona o vinu koje su dostavljene u junu 2017. godine su razmatrane u okviru radne grupe i većim dijelom ugrađene u tekst Nacrta Zakona o vinu BiH.

Na nivou Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske nije bilo izmjena u zakonodavstvu o vinu, osim početka izrade Pravilnika o načinu pakiranja i označavanja vina i drugih proizvoda od grožđa i vina u Federaciji BiH. Također, u izvještajnom periodu nije bilo zakonodavnih aktivnosti u oblasti jakih alkoholnih pića na entitetskom nivou.

Agencija za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine je u skladu sa Zaključkom sa sjednice Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i preporukama 1. Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo između EU i BiH, u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, pripremila Pravilnik o sistemima kvaliteta za prehrambene proizvode („Službeni glasnik BiH“ br. 90/18) koji je dostavljen Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Ovim propisom se u zakonodavstvo Bosne i Hercegovine preuzima Uredba Evropske unije broj 1151/2012 o sistemima kvaliteta za poljoprivredne i prehrambene proizvode.

U oblasti organske proizvodnje, uslijed različitih stavova u vezi sa regulativom iz ove oblasti u zemlji, nije bilo aktivnosti na izradi okvirnog zakona o organskoj proizvodnji na nivou BiH. Strateškim planom ruralnog razvoja BiH – Okvirni dokument, prepoznat je značaj organske proizvodnje te je i definirana mjera - Podrška organskoj proizvodnji, zaštiti okoliša i smanjenje uticaja klimatskih promjena, odnosno konkretna podmjera u okviru ove mjere - Podrška proizvodnji, certifikaciji i kontroli organske proizvodnje na svim nivoima, u skladu sa najboljim praksama EU-a i zahtjevima tržišta. Usvajanje zakona i podzakonskih akata na nivou entiteta u značajnoj mjeri je doprinijelo da se ova oblast uredi u skladu sa EU zakonodavstvom čime su dodatno obezbijeđeni bolji uvjeti za proizvodnju i trgovinu, a posebno izvoz organskih proizvoda koji po zvaničnim podacima raste iz godine u godinu.

U Republici Srpskoj je objavljen Pravilnik o uvjetima i načinu skladištenja, prijevozu i stavljanju u promet organskih proizvoda („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/18). U istom periodu u Federaciji Bosne i Hercegovine je donesen Pravilnik za organsku biljnu i stočarsku proizvodnju („Službene novine Federacije BiH“, broj 14/18). Pravilnikom za organsku i biljnu proizvodnju propisuju se minimalni zahtjevi za organsku biljnu proizvodnju koji obuhvataju postupke i određene norme uzgoja bilja, uvjete prijelaznog perioda, paralelnu proizvodnju, održavanje plodnosti, plodored, liste odobrenih đubriva, liste sredstava za zaštitu bilja i sredstava za poboljšanje zemljišta; minimalne zahtjeve za organsku stočarsku proizvodnju za uzgoj životinja, uvjete prijelaznog perioda, način držanja životinja, ishranu, njegu i liječenje životinja; i uvjete za prilagodbu proizvodnih pravila za biljnu i stočarsku proizvodnju u izuzetnim slučajevima. Također, ovim Pravilnikom su preuzete i odredbe EU *acquis*-a koje se odnose na organsku biljnu i stočarsku proizvodnju. U toku su bile i aktivnosti na izradi drugih podzakonskih akata neophodnih za punu implementaciju entitetskih Zakona o organskoj proizvodnji.

Na nivou BiH u izvještajnom periodu nije bilo drugih novih zakonodavnih aktivnosti.

Federalno ministarstvo poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva je donijelo Pravilnik o pčelarstvu („Službene novine Federacije BiH, broj 31/18“) kojim se propisuju način i uvjeti za držanje i uzgoj pčela, evidencija pčelara i pčelinjaka, katastar pčelinjih paša, premještanje, zaštita pčelinjih zajednica. Na osnovu ovog Pravilnika započete su aktivnosti na izradi Registra pčelara i pčelinjaka na teritoriji Federacije BiH. Pravilnik nije usklađivan sa propisima EU jer se tematika koju obrađuje ovaj Pravilnik tiče domaćeg zakonodavstva, tako da svaka država na svoj način uređuje predmetnu oblast.

U oblasti stočarstva u Republici Srpskoj, usvojeno je nekoliko bitnih akata: Program uzgoja ovaca u Republici Srpskoj za period 2018-2022. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 17/18), Pravilnik o postupku razvrstavanja i označavanja svinjskih trupova i polutki („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 27/18), Pravilnik o sadržaju zahtjeva i postupku priznavanja nove rase, soja ili hibrida („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 60/18), Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o kvalitetu svježeg sirovog mlijeka i rad ovlaštene laboratorije („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 46/18), Pravilnik o postupku razvrstavanja i označavanja ovčijih i jagnječih trupova i polutki („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 57/18) i Program uzgoja koza u Republici Srpskoj 2018-2022. („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj 67/18).

Posebno je važno naglasiti da je na 36. sjednici Dom naroda Parlamentarne skupštine BiH održanoj 20.02.2018. usvojen Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018. – 2021.) – Okvirni dokument, koji za cilj ima da osigura širok okvir koji vodi postepenom usklađivanju poljoprivrede i ruralnog razvoja u BiH, sa najboljim praksama EU, odnosno zakonodavnom i institucionalnom usklađivanju. Jedan od osnovnih ciljeva jeste harmonizacija pravnog okvira, iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, u pravcu postepenog približavanja zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU.

6.2. Implementacija Strateškog plana ruralnog razvoja

Početakom 2018. godine oba doma Parlamentarne skupštine BiH usvojila su Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument (u daljem tekstu: Strateški plan). Usvajanje ovog dokumenta ocijenjeno je veoma pozitivno kako od strane samih učesnika u donošenju ovog akta, tako i od strane Evropske komisije koja je na bazi ovog dokumenta odobrila korištenje IPA sredstava za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Strateški plan izrađen je metodologijom "od sredine ka gore", uz prihvatanje i korištenje izrađenih entitetskih strateških dokumenata i potpuno poštovanje nadležnosti entiteta, Brčko Distrikta BiH i BiH. U obzir su uzete analize, ciljevi, mjere i planovi koji su već na snazi i implementiraju se u okviru postojećih strateških dokumenata, a implementacija po planiranim mjerama nastavljena je i u 2018. godini.

U skladu sa Zakonom o poljoprivredi, prehrani i ruralnom razvoju BiH, nadležno Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u saradnji sa nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, priprema i obezbjeđuje sve relevantne izvještaje o progresu u implementaciji Strateškog plana BiH i povezanih programa na svim nivoima vlasti. S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je i pokrenulo aktivnosti na praćenju implementacije i učinka propisanih mjera kako bi mogli sačiniti detaljan izvještaj. Zbog neusaglašenih stavova po pitanju programiranja IPA 2018. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nije bilo u mogućnosti formirati Radnu grupu koja bi razradila plan i indikatore za monitoring i ocijenila učinak implementiranih mjera te će ta aktivnost biti pokrenuta kad se za to stvore uvjeti. Tek kada Radna grupa pripremi analize, imaćemo detaljan i sveobuhvatan izvještaj o implementaciji i učincima definiranih mjera kao i dostizanju postavljenih ciljeva.

U međuvremenu, a na osnovu raspoloživih i nepotpunih podataka, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je uradilo polugodišnju analizu o učincima i dosezima Strateškog plana kojim je zaključeno da iako su analizirane aktivnosti za veoma kratak period nadležne institucije su svoje aktivnosti usmjerile prema mjerama i podmjerama navedenim u usvojenom Strateškom planu. U nedostatku neophodnih podataka, kao i metodologije izrade analize teško je sumirati i kvantificirati učinke i dosege Strateškog plana. Prvi detaljan izvještaj, čija je izrada planirana u 2019. godini, dat će dobar pregled implementacije Strateškog plana.

6.3. Instrument Evropske unije za predpristupnu pomoć 2014-2020 - IPA II za Sektor: Poljoprivreda i ruralni razvoj⁵

Ovo je složen sektor, koji se sastoji od različitih podsektora (poljoprivreda i ruralni razvoj, sigurnost hrane, veterinarstvo, fitosanitarni i ribarski sektor) kao i mnogih uključenih i zainteresiranih strana. Oba entiteta, Federacija Bosne i Hercegovine i Republika Srpska, imaju usvojene strateške dokumente koji jasno definiraju strateške ciljeve u poljoprivredi i koji su bili osnova za Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine za period (2018-2021) - Okvirni dokument (SPRR BiH).

Prije usvajanja SPRR BiH u februaru 2018. godine, Bosna i Hercegovina nije imala cjelovit strateški dokument na nivou BiH u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja. Usvajanje ovakvog dokumenta bio je jedan od uvjeta za korištenje podrške iz pretpristupnih fondova EU, radi čega Bosna i Hercegovina nije bila u mogućnosti koristiti IPA II (2014-2020) fondove za ovaj sektor u prvom dijelu IPA II podrške od 2014. do 2018. godine.

---

⁵ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

Nakon što je, krajem 2017.godine postalo vrlo izvjesno da bi SPRR BiH mogao biti usvojen, započelo se sa aktivnostima u vezi programiranja pomoći u okviru IPA II. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je kao sektorska koordinacijska institucija za izradu Sektorskog planskog dokumenta (SPD) i Akcionog dokumenta (AD) sprovodilo ovaj proces u skladu sa Okvirnim sporazumom između Bosne i Hercegovine i Evropske komisije o aranžmanima za provedbu finansijske pomoći Evropske unije Bosni i Hercegovini u okviru instrumenta pretpristupne pomoći (IPA II)⁶.

U novembru 2017. počela je priprema Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020 i uspostava Sektorske radne grupe (SRG) koja je brojala 25 članova i 17 zamjenskih članova, predstavnika institucija u BiH - državnih, entitetskih i Brčko Distrikta kao i predstavnika kantonalnih organa uprave.

S obzirom na to da Sektorsku radnu grupu čine učesnici iz relevantnih institucija, oni su bili aktivno uključeni u projektiranje, izradu i razvoj Sektorskog planskog dokumenta. Konsultacije su obavljene u obliku interaktivne radionice i e-mail konsultacija⁷. U decembru je održana obuka u Sarajevu, nakon čega je uslijedio rad članova Sektorske radne grupe na prvom dijelu dokumenta Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020, čiji je prvi nacrt izrađen početkom januara 2018. godine.

Paralelno sa pripremom Sektorskog planskog dokumenta 2018-2020, Sektorska radna grupa je započela sa procesom pripreme Akcionog dokumenta, nakon čega je uslijedilo održavanje radionice⁸. Pripremne aktivnosti, konsultacije, dodatna razmjena doprinosa i finalizacija Sektorskog planskog dokumenta i Akcionog dokumenta od strane članova Sektorske radne grupe obavljani su elektronskim putem tokom čitavog perioda programiranja. Završne verzije Sektorskog planskog dokumenta i Akcionog dokumenta su pripremljene u aprilu 2018. godine i dostavljene Uredu Državnog IPA koordinatora (DIPAK Ured).

Opći cilj Akcije (Akcionog dokumenta, programa) pod nazivom „EU podrška u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“ je modernizacija poljoprivredno-prehrambenog sektora u Bosni i Hercegovini osnaženog mjerama podrške konkurentnosti, politikama usklađenim sa EU i izgrađenim kapacitetima, kako bi se osigurala sigurna i kvalitetna hrana i zdrav okoliš. Ukupan iznos koji je EK namijenila ovom programu je 30 miliona EUR-a.

Istovremeno je u prvoj polovini 2018. godine finaliziran i Sektorski planski dokument. Svi nivoi vladinih institucija su bili uključeni u programiranje kroz Sektorsku radnu grupu, tj. institucije sa državnog, entitetskog i kantonalnog nivoa. Tokom programiranja, Radna grupa za evropske integracije za Poglavlje 11 bila je uključena kroz definiranje i određivanje prioriteta za IPA 2018 program.

Tokom procesa programiranja, članovi (i / ili zamjenici članova) Sektorske radne grupe bili su prisutni na treninzima, radionicama i sastancima, gdje su kroz aktivno učešće dali svoj prilog i doprinos. Također, razmjena doprinosa članova Sektorske radne grupe i konsultacije obavljane su elektronskim putem tokom čitavog perioda.

Cjelokupni proces je bio pod vođstvom Ureda DIPAK-a (Direkcije za evropske integracije) i uz pomoć vanjskih eksperata fokusiranih na logiku intervencije i prijedloge za planirane intervencije u okviru IPA II.

Konsultacije sa civilnim društvom organizirane su putem e-platfome kojom upravlja DIPAK Ured.

⁶ „Službeni glasnik Bosne i Hercegovine“, broj 6/15 – Međunarodni ugovori

⁷ 21-22.12.2017. dvodnevna „Obuka za Sektorsku radnu grupu za pripremu SPD“, Sarajevo

⁸ 28-29.03.2018. dvodnevna radionica "Razvoj SPD-ja i AD-a – Sektor: poljoprivreda i ruralni razvoj", Sarajevo

Glavni izazov bio je kasno imenovanje članova Sektorske radne grupe iz Republike Srpske, koje je primljeno tek u februaru 2018. godine. Nominirani članovi iz Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske učestvovali su samo na početku sastanku održanom 19. marta 2018. godine u Sarajevu. Čija je tema bila "Sektorski planski dokument (SPD) i proces pripreme Akcionog dokumenta (AD)". Međutim, ubrzo nakon početka sastanka, pomoćnik ministra u Ministarstvu poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, rekao je da članovi koji dolaze iz Republike Srpske neće učestvovati u procesu programiranja jer proces nije u skladu sa zaključkom Doma naroda, koji nalaže da se proces programiranja fondova EU u oblasti ruralnog razvoja, kao i implementacija svih drugih strateških dokumenata na nivou BiH realizira u okviru dogovorenog Mehanizma koordinacije procesa evropskih integracija u BiH, nakon čega su predstavnici Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske napustili sastanak.

Članovi Sektorske radne grupe za IPA II rade na usko specijaliziranim i specifičnim zadacima pripreme planskih i programskih dokumenata, a procesi pripreme se odvijaju u vrlo kratkim i strogim rokovima koje treba poštovati kako bi se došlo u priliku korištenja raspoloživih pretpripravnih sredstava. Članovi radnih grupa za evropske integracije (RG EI), djeluju kao članovi operativnih tijela koja su formirana u skladu sa *acquis*-em tj. u skladu sa tematskim poglavljima i članovima Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Članovi radnih grupa za evropske integracije rade na zadacima procesa evropskih integracija, a ne na IPA II planiranju i programiranju aktivnosti IPA II sektora koji zahtijevaju posebne kapacitete i specifična znanja učesnika.

Pored toga, Sektor poljoprivrede i ruralnog razvoja je posebno složen i pokriva tri poglavlja *acquis*-a: Poglavlje 11; Poljoprivreda i ruralni razvoj, Poglavlje 12; Sigurnost hrane, veterinarska i fitosanitarna politika i Poglavlje 13; Ribarstvo. To znači da bi Sektorsku radnu grupu za programiranje IPA II moglo činiti i više od 100 članova ako bi se sastojala od članova RG EI, što bi zasigurno otežalo proces pripreme dokumenata.

Kako bi se izbjegle slične situacije u narednom ciklusu programiranja, Ured DIPAK-a bi trebao pripremiti kompromisno rješenje koje bi trebalo biti u skladu s odredbama Okvirnog sporazuma za IPA II i Mehanizma koordinacije procesa evropskih integracija u BiH.

Akcija za sektor: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja IPA 2016

Kako je iz IPA programa 2016 projektirana podrška za implementaciju projekta pod nazivom: Konkurentnost i inovacije – Lokalne strategije razvoja ili EU za biznis (EU4Business) koji podržava konkurentnost privatnog sektora putem podrške izvozno orijentiranim malim i srednjim poduzećima (MSP), a koja su također registrirana i operativna i u poljoprivrednom sektoru, insistiralo se na uključivanju poljoprivrednih proizvođača i prerađivača, što je Evropska komisija na kraju i prihvatila. Implementacija projekta usmjerenog na poslovno partnerstvo i vrijednog 16 miliona EUR-a je započela polovinom 2018. godine, a od čega je tokom naredne 4 godine, 4,4 miliona EUR-a direktne pomoći usmjereno za MSP vezanim za poljoprivredu. Projekt se sastoji se iz dva dijela: 1. jačanje kapaciteta institucija i tehnička pomoć institucijama (1,4 miliona EUR-a, i dio 2. (3 miliona EUR-a) za direktnu pomoć akterima poljoprivrednog sektora kroz mjere namijenjene za: a) komercijalna poljoprivredna gazdinstva, b) prerađivače i c) lokalna partnerstva, i na taj način će se direktno uticati i na provedbu prioriteta iz SPRR BiH.

Čitav projekt ima fokus na inovacijama, a cilj je podići prinose, ali i podstaći drugačiji pristup tržištu i proizvodnji.

Projekt implementiraju međunarodne agencije: GIZ (Njemačka agencija za razvoj), UNDP (Program Ujedinjenih nacija za razvoj) i ILO (Međunarodna organizacija rada), a prvi poziv za aplikaciju korištenja sredstava za proizvođače je planiran za početak 2019.godine, a onda će se u narednom fazama puštati i ostali pozivi do kraja implementacije projekta.

6.4. Uspostava IPARD strukture u Bosni i Hercegovini

Konkretni pomoci u dogovoru oko usaglašenog modela za uspostavu IPARD operativne strukture nisu evidentirani ni u 2018. godini. Razlozi zastoja su u vezi nedostatka opredjeljenja nadležnih institucija da poduzimaju korake po ovom pitanju i odgađanja razgovora do uspostave mehanizma koordinacije. Kako je mehanizam koordinacije konačno usaglašen i usvojen, a operativna tijela predviđena mehanizmom koordinacije već funkcionalna i korištena u procesu donošenja strateških dokumenata, postoji osnova da se razgovori po ovom pitanju uskoro nastave. Vijeće ministara BiH je prethodne godine usvojilo informaciju o aktivnostima definiranja modela operativne strukture za provedbu IPARD II, navedeni su i svi preduvjeti koji se moraju ispuniti kako bi se zabilježio konkretan napredak. Vijeće ministara je zadužilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH da „u saradnji sa nadležnim organima entiteta, Brčko Distrikta i kantona, nastavi aktivnosti s ciljem definiranja modela Operativne strukture za provedbu programa IPARD II“ što je i rađeno u okviru mehanizma koordinacije pri izradi strateškog dokumenta.

Potpuno je jasno da je i dalje osnovni i nezaobilazni preduvjet za korištenje IPARD sredstava Evropske unije za poljoprivredu i razvoj ruralnih područja, uspostavljen pravni i institucionalni okvir. Institucionalna struktura za korištenje IPARD prepristupnih sredstava se sastoji iz općeg IPA okvira, upravljačkog i kontrolnog sistema i IPARD operativne strukture. Osnova za pružanje IPA II finansijske podrške BiH za poljoprivredu je Indikativni strateški dokument koji priprema Evropska komisija u konsultacijama sa zemljom korisnicom. Kako je u drugoj polovini 2017. godine rađena srednjoročna revizija Indikativnog strateškog dokumenta, a pošto su u koordinaciji Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH već bile nastavljene aktivnosti nadležnih institucija na izradi Strateškog plana ruralnog razvoja BiH, poljoprivredni sektor je uvršten kao potencijalno prihvatljiva oblast za korištenje prepristupnih sredstava iz IPA II paketa. Kako su aktivnosti na izradi Strateškog plana ruralnog razvoja BiH napredovale nastavkom rada predstavnika svih nadležnih institucija na izradi prijedloga dokumenta, Evropska komisija je uključila sektor poljoprivrede u Indikativni strateški dokument, ali uz uvjet da Strateški plan ruralnog razvoja BiH bude usvojen. Početkom 2018. godine, Vijeće ministara BiH je usvojilo Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) – Okvirni dokument, a potom i oba doma Parlamentarne skupštine BiH. Usvajanjem ovog dokumenta stvoreni se uvjeti za korištenje prepristupnih sredstava Evropske unije namijenjenih poljoprivredi i razvoju ruralnih područja u BiH u cilju unapređenja održivog razvoja ruralnih područja.

Ipak, za korištenje IPARD sredstava u standardnim procedurama koje su iste za svaku od zemalja pristupnica, sem izrađenog Indikativnog strateškog dokumenta, zemlja korisnica mora imati izrađene strateške dokumente neophodne za povlačenje IPARD II. Jednako kao i za druge zemlje pristupnice, i za Bosnu i Hercegovinu to znači da treba imati izrađena i usvojena dva dokumenta i to, osim usvojenog Strateškog plana ruralnog razvoja mora imati i izrađen, usvojen i od Evropske komisije prihvaćen IPARD Program.

Kako je drugi tehnički uvjet za korištenje IPARD sredstava, uspostavljena IPARD operativna struktura i dalje predstavlja ograničavajući faktor, uporedo sa izradom Strateškog plana ruralnog razvoja BiH vođene su konsultacije sa predstavnicima relevantnih Direktorata Evropske komisije, prije svih sa Direktoratom za proširenje i Direktoratom za poljoprivredu. Imajući u vidu da proces izgradnje IPARD operativne strukture podrazumijeva reformu postojećih uprava (ili dijelova uprava) u IPARD operativnu strukturu, a što zahtijeva duži vremenski period, nastojao se osigurati pristanak predstavnika Evropske komisije za korištenje IPA prepristupnih sredstava u IPARD sličnom obliku. Nakon više održanih sastanaka, razgovora i konkretnih prijedloga, a uz povoljne informacije toka izrade Strateškog dokumenta, predstavnici Evropske komisije su prihvatili i po prvi put podržali mogućnost korištenja sredstava IPA II paketa za direktnu podršku poljoprivrednicima u jačanju konkurentnosti poljoprivredne proizvodnje i diversifikaciju ruralnih aktivnosti. Dogovoreno je i da se nastavi podrška jačanja kapaciteta institucija za postepeno prilagođavanje domaćih politika

poljoprivrede sa Zajedničkom poljoprivrednom politikom Evropske unije. Nacrt Akcionog dokumenta je također izrađen i dostavljen preko Direkcije za evropske integracije na Evropskoj komisiji na komentare i preporuke. Ovim se stiču uvjeti nastavka tehničke pomoći Evropske unije za započete aktivnosti na iznalaženju adekvatnog modela IPARD operative strukture, jer za korištenje IPARD sredstava i dalje ostaje tehnički uvjet koji se odnosi na uspostavu IPARD operative strukture za BiH. S obzirom na specifičnosti organizacije Bosne i Hercegovine, uspostava IPARD operative strukture u BiH ne teče kao u drugim zemljama koje su prošle ovu fazu. Razlog su, svakako, Ustavom dodijeljene nadležnosti u oblasti poljoprivrede, uključujući i sistem isplate novčanih podrški, koje su na entitetskom i kantonalnom nivou, dok su sa druge strane, zahtjevi EU kada je IPARD struktura u pitanju jasni - da je u zemljama kandidatima neophodno uspostaviti jedinstvenu IPARD strukturu za cijelu zemlju. Iz ovih razloga, pitanje uspostave IPARD strukture, iako je na dnevnom redu već duži niz godina, još uvijek nije riješeno i treba ga razmatrati u okviru svih aktivnosti evropskih integracija i ispunjenja uvjeta za pristupanje EU.

6.5. Poljoprivredni informacioni sistem i poljoprivredna statistika

Poljoprivredni informacioni sistem predstavlja sistem u kojem se generiraju, transformiraju, konsolidiraju, primaju i diseminiraju poljoprivredni podaci. Uopćeno govoreći, poljoprivredni informacioni sistem ima svoje komponente, procese, mehanizme, operacije i aktere. Obradom informacija u sistemu dolazimo do znanja koja nam trebaju omogućiti relevantno planiranje razvoja poljoprivrede.

Informaciono-komunikaciono-tehnološki sistem koji se koristi u sektoru poljoprivrede u Bosni i Hercegovini na svim nivoima institucionalne vlasti sa ciljem kreiranja poljoprivredne politike zasnovane na relevantnim analizama u poljoprivredi, nazivamo Poljoprivredni informacioni sistem. Sistem je sastavljen od informacionih sistema i podsistema koji obrađuju pojedinačne oblasti u poljoprivredi.

Značajnu ulogu poljoprivredni informacioni sistem, kao alat, ima u pristupu, korištenju i transferu finansijskih sredstva iz šema pomoći EU i fondova namijenjenih razvoju poljoprivrede, bazirano na osnovi usklađenosti sa zajedničkom poljoprivrednom politikom EU. Određeni segmenti ovog sistema direktno omogućavaju transfer sredstava podrške prema poljoprivrednim proizvođačima.

Poljoprivredni informacioni sistem možemo podijeliti u dvije kategorije. Prva kategorija su podsistemi koji se bave masovnim prikupljanjem podataka i njihovim procesiranjima. Druga kategorija predstavlja podsisteme koji se u biti ne bave masovnim prikupljanjem podataka nego kontrolnim mehanizmima i referentnim izvorima.

Prva kategorija se može podijeliti u pet osnovnih podsistema koji predstavljaju jezgro poljoprivrednog informacionog sistema. To su:

1. Statistički sistem - popis poljoprivrede
2. Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava (FADN)
3. Poljoprivredni tržišni informacioni sistem (AMIS/PTIS)
4. Registri i GIS podsistemi
  - a. Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata
  - b. Registar identifikacije životinja
  - c. Fitosanitarni registar
  - d. Registar proizvođača vina i vinove loze
  - e. Registar proizvođača organske hrane
  - f. GIS zemljišni sistemi
5. Integrirani administrativni kontrolni sistem (IACS)
  - a. Sistem za identifikaciju i registraciju poljoprivrednih parcela (LPIS)

- b. Sistem unakrsne usklađenosti (CC)
- c. Platni sistem
- d. Inspekcijski sistem

Do danas u Bosni i Hercegovini su uspostavljeni sljedeći sistemi/podsistemi:

1. Statistički adresar poljoprivrednih gazdinstava
2. Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja
3. Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata
4. Fitosanitarni registar
5. GIS-katastar
6. Inspekcijski sistemi.

Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine od zadnjeg popisa stanovništva 2013. godine vodi adresar poljoprivrednih gazdinstava. Adresar se redovno treba ažurirati kroz poljoprivredni popis i isti povezati sa Registrom poljoprivrednih gazdinstava da bi se kvaliteta i vjerodostojnost informacija maksimizirale.

Agencija za obilježavanje životinja vodi Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja od 2004. godine. Softverski paket koji se koristi za održavanje registra je 2014. godine u potpunosti izmijenjen i od tada se u registru osim goveda vode i ovce. Nadalje, registar je potrebno funkcionalno uključiti u interoperabilni sistem poljoprivrede.

Entitetska ministarstva poljoprivrede od 2012/2013. godine vode Registar poljoprivrednih gazdinstava i Registar klijenata. Registri su harmonizirani, ali se podaci iz Republike Srpske ne prenose na državni nivo kako je planom uspostavljanja sistema bilo predviđeno. Ista ministarstva vode i Fitosanitarni registar, a Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja je zadužena za podatke na državnom nivou. Također, entitetske geodetske uprave vode GIS katastre koji su dijelom objavljeni na web stranici i postoje servisi za preuzimanje podataka. Federalna inspekcijska uprava i Uprava za inspekcijske poslove Republike Srpske imaju vlastite sisteme koji trenutno preko interoperabilnog sistema razmjenjuju elektronske dokumente.

Sistem je u narednim fazama razvoja potrebno uvezati sa drugim registrima. Za koordinaciju nastavka rada na formiranju cjelovitog poljoprivrednog informacionog sistema u Bosni i Hercegovini zaduženo je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Na osnovu izloženog možemo reći da je Poljoprivredni informacioni sistem u BiH još u fazi početnog razvoja jer mu nedostaju ključni sistemi/podsistemi, posebno posmatrano iz ugla EU zahtjeva prema zemljama kandidatima na putu pridruživanja u zajednicu. Prvenstveno se misli na IACS sistem i platnu agenciju kao korisnika ovakvog sistema. Za realizaciju ovog sistema u Bosni i Hercegovini, prethodno je potrebno donijeti politički usaglašen stav u pogledu modela sistema koji treba biti u skladu sa ustavom dodijeljenim nadležnostima i EU zahtjevima, i kojim će se odrediti smjer u kojem sistem treba da se uspostavlja i razvija. Prije toga nije moguće raditi na uspostavi funkcionalnog sistema iako se na tehničkom nivou sistem može razviti uz uvažavanje potrebe za kvalitetnim ljudskim resursima. U cilju jačanja kapaciteta, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u pogledu ljudskih resursa i transfera znanja koordinira tehničku pomoć koju pruža TAIEEX, realizacijom radionica, misija i studijskih posjeta. Ovu praksu, u saradnji sa ostalim uključenim institucijama u poljoprivredi, svakako treba nastaviti i dalje ojačati.

S obzirom da je nadležnost za prikupljanje podataka uglavnom na entitetskim institucijama, jedan dio uspostavljenih sistema funkcioniše upravo tako. Podaci se uglavnom skupljaju na nivou općina, što je slučaj u Federaciji ili putem angažiranih stručnih službi kao npr. Agencijom za posredničke, informatičke i finansijske usluge (APIF), što je slučaj u Republici Srpskoj. Zatim se ti podaci centraliziraju u entitetskim ministarstvima poljoprivrede odakle se replikacija i transfer podataka

odvija dijelom automatski (iz Federacije BiH), a dijelom po zahtjevu (iz Republike Srpske) objedinjuju na jednom mjestu. U ovom slučaju konkretno govorimo o Registru poljoprivrednih gazdinstava i Registru klijenata te Fitosanitarom registru, katastarskim i inspekcijskim službama. Do sada je jedino Registar za identifikaciju i kontrolu kretanja životinja funkcionalno objedinjen sistem na nivou Bosne i Hercegovine. Sama decentralizacija sistema po sebi nije problem osim što sistem u konačnici poskupljuje i ima potrebu stalne koordinacije i potpune harmonizacije sistema kako bi razmjena podataka bila uopće moguća.

Razmjena podataka je neupitna potreba i obaveza, jer se uvjeti koje postavlja Evropska komisija na putu pridruživanja i korištenja poljoprivrednih fondova uopće ne mogu ispuniti bez funkcionalne razmjene podataka i formiranja integriranog sistema, posebno kada se govori o IACS sistemu. Iako je u dosadašnjem razvoju sistema u Bosni i Hercegovini preovladavao decentraliziran pristup, potrebno je donijeti usaglašenu odluku entiteta i državnog nivoa oko integracije sistema u operativnu cjelinu bez koje neće biti moguće ispuniti zahtjeve koji su obavezni za kontrolni sistem isplate podsticaja poljoprivrede iz evropskih fondova.

6.6. Realizacija aktivnosti definiranih u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla

U cilju izgradnje sistema sigurnosti i kvaliteta hrane u kontekstu izvoza, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u saradnji sa nadležnim institucijama izradilo dokument Mapa puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla, koji je usvojilo Vijeće ministara BiH i gdje su obaveze po svakoj od institucija predstavljene u vidu 13 aktivnosti. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH redovno jednom godišnje priprema i Vijeću ministara na razmatranje i usvajanje dostavlja izvještaja o realizaciji Mape puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda biljnog i životinjskog porijekla. Provedbom konkretnih mjera iz Mape puta do sada je odobren izvoz mlijeka i mliječnih prerađevina, te piletine u zemlje članice Evropske unije. Uspostavljen je sistem efikasnog nadzora i kontrole proizvodnje i proizvođača voća i povrća, te registar količina čime je otklonjen problem za izvoz voća i povrća u Rusku Federaciju. Donesen je značajan broj podzakonskih akata neophodnih za pravilno funkcioniranje u oblasti sigurnosti hrane, veterinarske i fitosanitarne politike u procesu usklađivanja sa propisima EU. I dalje je u toku realizacija pojedinih aktivnosti, i to onih na izmjeni zakona o hrani, o veterinarstvu, i o poljoprivredi i ruralnom razvoju BiH, akreditacije, jačanju laboratorija za testiranje, i dr.

7. RIBARSTVO

7.1. Usklađivanje zakonodavstva u BiH sa EU zakonodavstvom u oblasti ribarstva

U oblasti ribarstva u ovom periodu su, u okviru saradnje sa Evropskom komisijom i međunarodnim organizacijama pripremane aktivnosti i tehnička podrška za izradu strateškog dokumenta za ribarstvo i akcionog plana za usklađivanje sa sektorskim *acquis*-em.

U toku 2018. godine u Republici Srpskoj je urađen Nacrt pravilnika o sredstvima i mamcima za vršenje ribolova, dozvoljenom maksimalnom ulovu, minimalnim veličinama i lovostajima koji će po pitanju lovostaja harmonizirati sa propisima Federacije BiH, kao i sa propisima susjednih država, Republike Hrvatske i Republike Srbije u cilju zaštite ribljeg fonda u graničnim rijekama.

U oblasti morskog ribarstva, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u izvještajnom periodu nastavilo koordinaciju aktivnosti i saradnju sa Općom komisijom za ribarstvo Mediterana i FAO AdriaMed projektom. Bosna i Hercegovina je potpisala Maltešku deklaraciju MedFish4Ever zajedno s ostalim zemljama Mediterana i evropskim komesarom za pomorska pitanja i ribarstvo.

Njenim potpisivanjem Bosna i Hercegovina je iskazala spremnost i interes za zaštitu i održivo upravljanje akvakulturom i ribljim fondom što uključuje i pristup EU fondovima u ovoj oblasti u narednih deset godina.

U toku 2018. godine Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je sprovelo proceduru za zaključivanje projektnog sporazuma „Naučna saradnja za podršku odgovornom ribarstvu na Jadranu/ Podrška za uspostavu pod-regionalnog sistema za praćenje ribarstva“ – AdriaMed između Vijeća ministara Bosne i Hercegovine i Organizacije za hranu i poljoprivredu Ujedinjenih nacija (FAO) u skladu sa Odlukom Predsjedništva Bosne i Hercegovine o postupanju ministarstava, upravnih organizacija i drugih institucija Bosne i Hercegovine prilikom poduzimanja aktivnosti i pokretanja postupaka u području međunarodnih odnosa koji imaju za cilj ostvarivanje međunarodne saradnje iz njihovog djelokruga rada („Službeni glasnik BiH“, broj 57/14).

Projektni sporazum je, u ime Bosne i Hercegovine, potpisao ministar vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine u Sarajevu, 06. februara 2018. godine.

8. EVROPSKE INTEGRACIJE I MEĐUNARODNA SARADNJA

8.1. Primjena Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju i Dodatnog protokola

Bosna i Hercegovina i Evropska unija, redovno, jednom godišnje u skladu sa rasporedom održavanja sastanaka zajedničkih tijela BiH i EU održavaju sastanke za nadzor provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP). Treći po redu sastanak Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo održan je u Briselu 25. 10. 2018. godine. Na ovom sastanku dvije delegacije su razmislile pitanja usklađivanja zakonodavstva u oblastima poljoprivrede i ruralnog razvoja, ribarstva, sigurnosti hrane, veterinarstva i fitosanitarnih pitanja. Razmijenjene su i trgovinske statistike i predstavljeni trendovi u trgovini poljoprivrednim i proizvodima ribarstva između Evropske unije i Bosne i Hercegovine, kao i aktuelne politike podsticaja poljoprivrede i ruralnog razvoja u Bosni i Hercegovini i Evropskoj uniji. U dijelu koji je posvećen trgovini, Evropska komisija je upoznala Bosnu i Hercegovinu sa rezultatima istražnih radnji u vezi sa pravilnikom Republike Hrvatske, čija je primjena otežavala izvoz vina iz Bosne i Hercegovine u ovu zemlju, te informirala o stavljanju van snage spornog propisa.

Evropska komisija je također pozdravila usvajanje Strateškog plana ruralnog razvoja 2018-2021 – Okvirni dokument te pozvala institucije da osiguraju zajednički koordinirani i koherentnu provedbu i nadzor provedbe plana na svim nivoima vlasti u zemlji.

Naglašena je i potreba adresiranja otvorenih pitanja u oblasti ribarstva, a u vezi sa uspostavom i upravljanjem registrom flote, prikupljanja podataka o ulovu i istovarima po vrsti ribolova u cijeloj državi i uspostavom relevantnih statistika.

Ponovljene su ranije preporuke o potrebi usvajanja zakonodavstva o hrani i veterinarstvu na državnom nivou bez odlaganja.

Evropska komisija je kao i prethodnih godina po održavanju sastanka dostavila listu narednih aktivnosti i preporuka koje nadležne institucije u BiH trebaju realizirati, i o tome, putem Direkcije za evropske integracije dostaviti izvješaj o realizaciji preporuka Evropske komisije.

8.2. Centralnoevropski sporazum o slobodnoj trgovini (CEFTA)

Kada je u pitanju implementacija Centralnoevropskog sporazuma o slobodnoj trgovini (CEFTA Sporazum), Bosna i Hercegovina je u 2018. godini predsjedavala CEFTA Pododborom za

poljoprivredu, sanitarna i fitosanitarna pitanja. Predsjedavanje je preuzeto od Albanije koja je ovim tijelom predsjedavala u 2017. godini.

Osnovne aktivnosti i prioriteti predsjedavanja koje su planirane u jednogodišnjem periodu definirani su programom rada predsjedavanja za 2018. godinu. Programom rada, BiH je potvrdila nastavak i kontinuitet rada na aktivnostima započetim u prethodnim godinama od strane svojih prethodnika, ali i predstavila neke nove aktivnosti kako bi osigurala ispunjavanje svojih ciljeva. U tom smislu BiH je za svoje predsjedavanje identificirala sljedeće prioritete u okviru ciljeva za olakšavanje trgovine i u vezi sa povećanjem transparentnosti:

Prioritet 1: Doprinos pripremi odredbi za implementaciju za međusobno priznavanje graničnih dokumenata.

Posebna pažnja tokom predsjedavanja Bosne i Hercegovine je bila podrška radu Odboru za olakšavanje trgovine, koji je nadležan za praćenje procesa ratifikacije Dodatnog protokola 5 u svakom od ugovornih strana CEFTA-e, kao i CEFTA Pododboru za netrgovinske barijere/mjere (NTM) na preuzimanju odgovornosti za elaboraciju odredbi za sprovođenje međusobnog priznavanja graničnih dokumenata u kontekstu Dodatnog protokola 5, kroz rad u okviru svojih radnih grupa.

Prioritet 2: Doprinos uspostavi sistema za upravljanje rizikom u svim nadležnim organima uključenim u carinjenje roba.

BiH je kao predsjedavajuća zemlja poduzimala aktivnosti u smislu pružanja podrške u izradi Regionalne strategije CEFTA-e za zajedničko upravljanje rizicima i zajedničke granične kontrole. Pokrenute su aktivnosti i diskusija o sistemu TRACES u kontekstu Dodatnog protokola 5. Uspostavljena je ad-hoc ekspertska grupa za TRACES Sistem koja je održala dva sastanka u februaru i septembru 2018. godine. Osnovni cilj rada ove ekspertske grupe je pokretanje diskusije o mogućnostima usklađivanja važećih dokumenta CEFTA strana sa dokumentima EU.

U kontekstu učešća u projektu „Podrška u olakšavanju trgovine između zemalja CEFTA-e“ koji je finansirala Njemačka, a implementirala njihova organizacija za međunarodnu saradnju - GIZ Bosna i Hercegovine je u okviru ovog Projekta doprinijela usmjeravanju aktivnosti u cilju identificiranja administrativnih prepreka u trgovini članica CEFTA koje su razmatrane na sastancima Pododbora. U konačnici, kao rezultat zajedničkog rada, preporuke projekta bi trebale rezultirati kreiranjem politika eliminacije identificiranih prepreka pristupu tržištu u lancima snabdijevanja (diferenciranje između regionalnih i nacionalnih aktivnosti).

U dijelu koji se odnosi na unapređenje transparentnosti kao prioritet 3. predložena je izrada nove baze podataka za trgovinu u oblasti poljoprivrede u regionu CEFTA-e. CEFTA strane su se složile da redovno dostavljaju podatke o trgovini u poljoprivrednom sektoru na 8 cifara. Glavni cilj ovog prijedloga je mogućnost proširenja statistike o trgovini u oblasti poljoprivrede. Osim toga, tokom predsjedavanja Pododborom, Bosna i Hercegovina je inicirala i zajedno sa drugim članicama započela sa ažuriranjem postojeće SPS baze podataka.

U 2019. godini će CEFTA 2006 Sporazumom i pojedinim njegovim strukturama predsjedavati Albanija, dok će Pododborom za poljoprivredu i SPS predsjedavati Republika Sjeverna Makedonija. Također, Bosna i Hercegovina će u 2019. godini predsjedavati i Pododborom za carine i pravila porijekla.

8.3. Međunarodni sporazumi/Memorandum o saradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja

Primarni cilj pokretanja procedura i zaključivanje Sporazuma/Memoranduma je potreba za unapređenjem i proširenjem sveukupne međusobne saradnje, povećanjem obima trgovine, a sa zemljama sa kojima se dijeli zajednički cilj, pridruživanje Evropskoj uniji, saradnja i razmjena iskustava na području usklađivanja zakonodavstva sa pravnom stečevinom Evropske unije, te korištenja fondova Evropske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj.

Memorandum o razumijevanju (MOR) između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Ministarstva poljoprivrede ruralnog razvoja Crne Gore o saradnji u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja zaključen je u Strugi, 15. novembra 2018. godine.

Memorandumom o razumijevanju dvije strane se stvaraju bolji uvjeti za razvoj bilateralne saradnje u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, razmjene iskustava u reformiranju ovog sektora i ostvarivanja različitih naučnih i ekonomskih kontakata, a sa ciljem stvaranja boljih uvjeta za razvoj bilateralne saradnje u području poljoprivredne i prehrambene industrije. Ovim se Memorandumom pruža mogućnost razmjene informacija o trenutnoj situaciji u poljoprivredi, smjerovima poljoprivredne politike, te prilagodbi poljoprivrednog sektora zahtjevima Zajedničke poljoprivredne politike Evropske Unije. Memorandumom je predviđena i saradnja u vezi procesa evropskih integracija u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, kao i u oblasti ribarstva i akvakulture, kroz razmjenu iskustava i tehničke pomoći, s ciljem jačanja administrativnih i institucionalnih kapaciteta obje Strane.

Predviđena je i razmjena naučnih i tehničkih informacija i dokumentacije i uspostava neposredne međusobne saradnje između institucija obje zemlje u oblasti poljoprivrede i srodnih sektora kao i razmjena znanja i iskustava iz oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, i razmjena iskustava i znanja iz oblasti upravljanja šumama, vodama i navodnjavanjem.

Predviđena je i razmjena znanja i iskustava o upravljanju i uređenju poljoprivrednog zemljišta, posebno u oblasti formiranja zemljišta namijenjenog za javne potrebe, konsolidacije zemljišta u vezi sa ruralnim razvojem i aktiviranjem nekorištenog poljoprivrednog zemljišta.

Memorandumom je predviđena i zajednička saradnja i učešće u projektima Evropske unije u oblasti razvoja nedovoljno razvijenih područja sa ciljem poboljšanja životnih uvjeta u tim područjima i pripreme za integraciju ovog sektora u Evropsku uniju.

8.4. Implementacija međunarodnih projekata

U sektoru: Poljoprivreda i ruralni razvoj u skladu sa visinom ulaganja najveći donatori/kreditori u 2018. godini bili su: Svjetska banka – kao kreditor, EU, UN, FAO Švedska, Republika Češka, /Mađarska i Italija/Italijanska agencija za razvojnu saradnju (AICS) kao donatori.

Najznačajniji projekti u sektoru koji su imali alokaciju ili isplatu u 2018. godini, navedeni su u tabeli u nastavku:

NAZIV PROJEKTA	Donator/Zajmodavac	Ukupna vrijednost projekta (milioni eura)
Projekt razvoja sistema navodnjavanja	Svjetska banka	28.62
Projekt lokalnog integriranoga razvoja	UN	7.47
EU potpora za nabavu i distribuciju mamaca sa vakcinom protiv bjesnila za akcije vakcinacije za jesen 2017. i proljeće 2018. godine u Bosni i Hercegovini	EU	1.09
Tehnička pomoć u koordinaciji programa kontrole i iskorjenjivanja bolesti životinja u Bosni i Hercegovini - Faza III	EU	0.59
Institucijska podrška za certificiranje i kontrolu sadnog materijala	Republika Češka	0.50
Povećanje kvaliteta i kvantiteta mlijeka u regiji Brčko	Republika Češka	0,47
Podrška pripremama za planiranje i provedbu pilot projekta ruralnog razvoja u zajednici na području Livna (Kanton 10)	FAO/Mađarska	0,46

Povećanje prihoda kod ugroženih porodica intenzivnom hortikulturom u općini Tešanj	Republika Češka	0,45
Pilot akcije za poljoprivredni razvoj i revitalizaciju teritorije u BiH – III faza	Republika Italija	0,28
Jačanje fitosanitarnih standarda u Bosni i Hercegovini u skladu sa EU	Republika Italija	0,15
U sklopu Sektora konkurentnost i inovacije (podsektor Razvoj privatnog sektora/agrobiznis)		
Projekat razvoja tržišne poljoprivrede (FARMA II)	sufinansiranje SAD/USAID i Švedska/Sida,	15,4
Aktivnost razvoja agrobiznisa	SAD/USAID	0,37

Svi projekti dostupni su u bazi podataka Foruma za koordinaciju donatora, putem sljedećeg linka:
<http://dmd.donormapping.ba/dmd/faces/dmdPublicStart>

8.5. Planiranje i koordinacija donatorske pomoći

Koordinacione sastanke donatora u sektoru poljoprivrede organizira i njima koordinira Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH. U cilju realizacije mjere 1.8. Prvog prioritetnog područja Operativnog programa Bosne i Hercegovine za poljoprivredu, prehranu i ruralni razvoj u BiH, formirana je Radna grupa za planiranje i koordinaciju međunarodne pomoći u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja. Radna grupa se rukovodi preporukama iz godišnjeg Izvještaja o napretku Bosne i Hercegovine kojeg priprema Evropska komisija, ključnim principima iz Pariške deklaracije o djelotvornoj pomoći, koju je Bosna i Hercegovina potvrdila 2010. godine, svojim strateškim dokumentima i principima širokog sektorskog pristupa koji se primjenjuje kod programiranja u okviru Instrumenta za prepristupnu pomoć Evropske komisije (IPA II). Radna grupa ima zadatak da sistematski prati programiranje i realizaciju pomoći, prikuplja zapažanja o svim relevantnim partnerima, ažurira baze podataka o međunarodnoj pomoći i planira održavanje donatorskih sastanaka. Predstavnici institucija imaju značajnu ulogu u programiranju i implementaciji projekata i programa međunarodne pomoći. Kroz aktivno učestvovanje u radu upravnih odbora projekata imaju i upravljačku ulogu. Tokom 2018. godine Radna grupa je održala dva sastanka, jedan redovni i jedan tematski – programiranje TAIEX aktivnosti za period - druga polovina 2018. godine i prva polovina 2019. godine.

U okviru ove aktivnosti, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je bilo organizator jedanaestog po redu, godišnjeg sastanka informiranja donatora za sektor poljoprivrede, prehrane, i ruralnog razvoja u BiH koji je održan u maju 2018. godine. Sastanku su, uz predstavnike nadležnih institucija iz BiH, prisustvovali najznačajniji donatori u ovom sektoru u BiH i to: Evropska unija, USA (USAID), Švedska, Češka, Njemačka, Italija, Turska i UNDP kao specijalizirana organizacija za razvoj pri Ujedinjenim nacijama. Isto tako, pošto za ostvarivanje svojih strateških ciljeva Bosna i Hercegovina koristi sredstva međunarodnih finansijskih institucija, na sastanku su učestvovali IFAD i Svjetska banka, čiji su predstavnici, također, članovi foruma donatora u sektoru poljoprivrede.

Imperativ je da prioriteti djelovanja svih donatora budu usklađeni sa prioritetima Bosne i Hercegovine, ali i međusobno usklađeni, tako da se kroz takav angažman pomoći Bosni i Hercegovini usklade aktivnosti i napor u provedbi reformi i ispunjavanju uvjeta za članstvo u EU u oblasti poljoprivrede. Na ovom sastanku informiranja donatora je prezentiran Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine (2018-2021) - Okvirni dokument, nakon čega je zaključeno da pravci djelovanja donatora u predstojećem periodu treba da budu usmjereni na podršku implementaciji mjera i aktivnosti koje proizilaze iz prioriteta, odnosno strateških ciljeva ovog dokumenta.

S tim u vezi, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine je, kao Koordinirajuća institucija, uz vođstvo DIPAK Ureda, koordiniralo proces izrade dokumenata vezanih za korištenje sredstava pretprijetne pomoći IPA II. Početkom 2018. godine za sektor Poljoprivreda i ruralni razvoj⁹, u saradnji sa relevantnim institucijama, pripremljeni su: Sektorski planski dokument 2018. – 2020. i Akcioni dokument za program u vrijednosti od 30 miliona EUR pod nazivom „EU Podrška u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, sigurnosti hrane, veterinarskih i fitosanitarnih standarda“.

Bez obzira na to što Bosna i Hercegovina u 2018. godini nije mogla koristiti sredstva iz IPA II, ipak joj je bila na raspolaganju Tehnička pomoć Evropske komisije i u okviru instrumenta za razmjenu informacija (Technical Assistance and Information Exchange – TAfEX) koja je bila dostupna i finansijski podržana u okviru Generalnog Direktorata za susjedstvo i pregovaranje proširenja Evropske komisije (DG NEAR). Predstavnici institucija Bosne i Hercegovine nadležnih za poglavlja 11, 12 i 13 *acquis*-a, su tokom 2018.godine, programirali i osigurali učešće predstavnika nadležnih institucija svih nivoa u pet ekspertskih misija, četrnaest radionica i tri studijske posjete zemljama Evropske unije.

9. SIGURNOST HRANE, ZAŠTITA ZDRAVLJA BILJA I ŽIVOTINJA

Uzgoj biljaka i životinja, proizvodnja i prerada hrane, kontrola i nadzor nad proizvodnjom hrane u Bosni i Hercegovini je u nadležnosti entitetskih, Brčko Distrikta BiH, kantonalnih i općinskih institucija, dok su vanjsko-trgovinska pitanja, izvoz i izvoz hrane u nadležnosti institucija na državnom nivou. Shodno tome, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH je u ovoj oblasti zaduženo za koordinaciju uključujući i rad upravnih organizacija koje su uspostavljene u okviru Ministarstva, i to Upravom BiH za zaštitu zdravlja bilja i Uredom za veterinarstvo BiH, kao i saradnjom sa Agencijom za sigurnost hrane BiH koja je za svoj rad direktno odgovorna Vijeću ministara BiH. Nadležne institucije svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, svako u svom dijelu nadležnosti, rade na izradi propisa o oblasti proizvodnje i prerade hrane u cilju njihovog plasmana na domaće i inostrano tržište i unapređenje nivoa kontrole pri izvozu i uvozu prehrambenih i poljoprivrednih proizvoda. Također, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH u saradnji sa nadležnim entitetskim institucijama, u kontinuitetu radi na osiguranju potrebnih standarda za izvoz svih domaćih proizvoda biljnog i životinjskog porijekla na inostrana tržišta, prije svih na razvijeno evropsko tržište, ali i tržišta trećih zemalja.

Institucionalni i administrativni kapaciteti u Bosni i Hercegovini nadležni za oblast hrane su: Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, Agencija za sigurnost hrane BiH, Kancelarija za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, Republička uprava za inspeksijske poslove RS, Federalno ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva, Federalna uprava za inspeksijske poslove, uprave za inspeksijske poslove kantona/županija, Odjel za poljoprivredu, vodoprivredu i šumarstvo Brčko Distrikta BiH i Inspektorat Brčko Distrikta BiH. U oblasti sigurnosti hrane tokom 2018. godine realizirane su aktivnosti vezane za procjenu rizika, sistema brzog uzbunjivanja za hranu i hranu za životinje, praćenje oboljenja prouzrokovanih hranom, prikupljanja izvještaja o kretanju zaraznih oboljenja životinja, provedba plana prisustva pesticida u hrani, prikupljanje i obrada laboratorijskih podataka, izdavanje odobrenja za stavljanje hrane i hrane za životinje na tržište BiH, priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stolnih voda, implementacija propisa koji reguliraju oblast sigurnosti hrane.

Od izuzetnog je značaja stalno jačanje kapaciteta nadležnih institucija u oblasti hrane svih nivoa, njihovo stalno kadrovsko jačanje, a sve sa ciljem da bi mogli ispuniti sve vrlo zahtjevne obaveze koje

⁹ U skladu sa IPA II klasifikacijom sektora

se nameću usklađivanjem zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom EU i uspostavom sistema sigurnosti hrane kojim se omogućava trgovina svim poljoprivredno-prehrambenim proizvodima sa najzahtijevnijim tržištima.

9.1. Sigurnost hrane

U toku 2018. godine, Agencija za sigurnost hrane BiH je poduzela pripremne radnje u cilju formiranja Naučnog vijeća i naučnih odbora kao i mreže institucija u skladu sa članom 54. tačka h) Zakona o hrani. U skladu sa zaprimljenim EU RASFF sistema i INFOSAN obavijestima pripremljeno je ukupno pet incijalnih procjena rizika i dvije informacije koje imaju za cilj da na naučno utemeljen način daju smjernice nadležnim organima za poduzimanje odgovarajućih mjera, kao i informacije potrošačima i drugim zainteresiranim stranama o rizicima porijeklom iz hrane.

EU RASFF sistem – Agencija za sigurnost hrane BiH je je zaprimila ukupno 16 EU RASFF obavijesti o rizicima porijeklom iz hrane. Izvršena je evaluacija obavijesti, pripremanje i dostavljanje obavijesti nadležnim organima u nacionalnom sistemu, zaprimanje povratnih informacija, te sačinjavanje povratnih informacija za upućivanje nadležnoj službi EC putem EU RASFF. Agencija je tokom 2018. godine redovno dostavljala izvještaje Evropskoj komisiji o poduzetim mjerama od strane nadležnih organa u BiH koji se putem RASFF WINDOW, SANTE RASFF EC čine dostupnim svim članicama RASFF mreže.

Obavijesti izvan EU RASFF sistema – Agencija je zaprimila ukupno 22 obavijesti izvan EU RASFF sistema koje su na dalje postupanje i poduzimanje odgovarajućih mjera dostavljene nadležnim organima.

WHO/FAO INFOSAN mreža – Od strane INFOSAN kontakt tačke za hitne slučajeve za BiH, zaprimljene su dvije INFOSAN obavijesti i jedna informacija na znanje koje nisu zahtijevale postupanje nadležnih organa u BiH. Od navedenih obavijesti samo jedna je podrazumijevala poduzimanje mjera prema nadležnim organima, što je prethodno učinjeno posredstvom EU RASFF sistema.

Monitoring hrane – Proveden je Program praćenja (monitoring) ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla u 2018. godini. Ukupno je uzorkovano 195 uzoraka hrane i svi su analizirani na prisustvo 165 aktivnih materija. Sačinjen je poseban izvještaj o navedenim aktivnostima, koji se dostavlja Vijeću ministara BiH na razmatranje i usvajanje. Rezultati analize su obrađeni koristeći relevantnu metodologiju, te je izvršena procjena prehrambene akutne (kratkotrajne) i hronične (dugotrajne) izloženosti potrošača ostacima pesticida.

Agencija je i u 2018. godini nastavila na saradnji sa laboratorijima za kontrolu hrane u BiH. Na osnovu obrađenih podataka o laboratorijskim analizama hrane, u BiH je uzorkovano 58.088 uzoraka hrane, od čega je neodgovarajućih bilo 543 ili 0,93% uzoraka.

U 2018. godini u Bosni i Hercegovini, prema podacima koje su Agenciji za sigurnost hrane BiH dostavile laboratorije za kontrolu hrane, ukupno je analizirano 14.788 uzoraka vode za piće, pri čemu je utvrđeno da 3.108 uzoraka (21,02 %) nije u skladu sa važećim propisima odnosno propisanim mikrobiološkim i fizičko-hemijskim parametrima.

U saradnji sa institucijama javnog zdravstva, nastavljene su aktivnosti na praćenju, prikupljanju i analizi podataka o pojavi i kretanju oboljenja koja se prenose putem hrane. Na području BiH u 2018. godini registrirano je ukupno 799 slučajeva obolijevanja gdje je hrana potvrđena kao uzrok/put prijenosa. Registrirane su dvije epidemije: jedna epidemija *Salmonellosis* sa 39 oboljelih i jedna *Intoxicatio alimentaris/toxiinfectio alimentaris* sa 17 oboljelih.

Saradnja sa međunarodnim i EU institucijama i organizacijama

Jačanje kapaciteta za implementaciju novog zakonodavstva BiH usklađenog sa *acquis-om*

Kako bi se osigurala pravovremena i efikasna implementacija novog zakonodavstva u oblasti sigurnosti hrane Agencija za sigurnost hrane BiH je koristila ponuđene kapacitete različitih programa Evropske unije i drugih međunarodnih organizacija. Cilj ovih aktivnosti je usko vezan uz kreiranje i ispunjavanje uvjeta izvoza prehrambenih proizvoda iz Bosne i Hercegovine kao i stvaranja ambijenta za kvalitetnu zaštitu zdravlja potrošača u Bosni Hercegovini. Tako je uz podršku TAIEX instrumenta organizirano nekoliko ekspertskih misija: „Upravljanje i procjena rizika u oblasti sigurnosti hrane“, „Službeni paneli za organoleptičku analizu djevičanskih maslinovih ulja u svrhu službene kontrole“, „Zaštita oznaka porijekla, oznaka geografskog porijekla i garantirano tradicionalnih specijaliteta“ i „Provedba higijenskog paketa“.

U saradnji i podršku sa USAID/Sweden FARMA II Projekta realizirane su sljedeće aktivnosti:

- Teorijski i praktični trening za prehrambenu industriju u provedbi ključnih odredbi Pravilnika o pružanju informacija potrošačima o hrani, sa specifičnim osvrtom na izračunavanje nutritivnih vrijednosti,
- Trening za izračunavanje nutritivnih vrijednosti
- U skladu sa zahtjevima Ureda za inspekciju pri DG SANTE-u realizirana je Tehnička podrška pripremi nacrtu izmjena i dopuna „Pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu“ te izrada nekoliko smjernica za prehrambenu industriju i inspeksijske organe iz oblasti mikrobioloških kriterija za hranu: *Tehničke smjernice i uputstva za uzorkovanje za kriterij higijene procesa za Campylobacter u trupovima brojlera i Smjernice za dobru higijensku praksu i primjenu principa HACCP-a u peradarskim klanicama i rasjekaonicama.*

Dodatno Agencija je radila na jačanju analize bosanskohercegovačkog tržišta meda i sistema monitoringa meda, te jačanju kapaciteta nadzora i kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla. U okviru ove dvije aktivnosti izrađene su smjernice, namijenjene subjektima u poslovanju sa hranom u sektoru proizvodnje meda i drugih pčelinjih proizvoda sektoru proizvodnje i prometa voća i povrća kao i inspeksijskim službama svih nivoa vlasti u BiH *Smjernice za interpretaciju rezultata ispitivanja kvalitete meda i Smjernice za uzrokovanje hrane u svrhu provedbe višegodišnjeg programa kontrole ostataka pesticida u i na hrani biljnog i životinjskog porijekla.*

U cilju jačanja strukture kao i razvijanja neophodnih operativnih procedura za brzo djelovanje u slučajevima pojava bolesti koje se prenose putem hrane Agencija je, u saradnji sa nadležnim institucijama Savezne Republike Njemačke, i to Saveznim institutom za procjenu rizika (BiR) i Saveznim uredom za zaštitu potrošača i sigurnost hrane (BVL) i uz finansijsku podršku Saveznog ministarstva hrane i poljoprivrede (BMEL) realizirala radionicu na temu „Upravljanje epidemijama čiji je uzrok ili put prenosa hrana“ na kojoj je učestvovalo 37 učesnika, predstavnika nadležnih organa. Predstavnici nadležnih institucija iz Savezne Republike Njemačke i Bosne i Hercegovine razmatrali su ključne aspekte procjene i komunikacije rizika, te upravljanje rizikom u kriznim situacijama.

U saradnji sa Češkom razvojnom agencijom, Agencija je pokrenula cijeli niz aktivnosti u svrhu osposobljavanja kontrolne strukture nad upotrebom prehrambenih aditiva. Provedeno je nekoliko obuka na temu „Aditivi u hrani - zakonodavstvo, službene kontrole, deklariranje, uzorkovanje i analiza“, u okviru projekta „Unapređenje sistema sigurnosti hrane u Bosni i Hercegovini“. Na obukama je učestvovalo 25 predstavnika nadležnih organa, subjekata u poslovanju s hranom i udruženja potrošača. Predmetni projekt odnosi se na podršku uspostave pilot sistema za kontrolu aditiva u hrani. Projekat je u potpunosti usklađen sa preporukama Evropske komisije u oblasti sigurnosti hrane, a cilj je unapređenje sistema sigurnosti hrane i jačanje uloge nadležnih organa za sigurnost hrane na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini. Izvršena je procjena stanja nekoliko laboratorija koje se bave kontrolom prehrambenih aditiva, te započeta nabavka neophodne opreme kao i modeliranje neophodnih treninga za osoblje laboratorija. Također su izrađene i *Smjernice za opisivanje različitih kategorija hrane iz Dijela E Priloga II. Pravilnika o prehrambenim aditivima.* Realizirano je učešće predstavnika BiH na deset treninga u sklopu „Better training for safer food“.

Saradnja sa Evropskim autoritetom za sigurnost hrane (EFSA)

Na osnovu realizacije obaveza iz prethodne godine, potpisan je novi Ugovor o međusobnoj saradnji između Evropskog autoriteta za hranu (EFSA-a) i Agencije na period od 18 mjeseci. U skladu sa potrebom osposobljavanja kapaciteta Bosne i Hercegovine za prikupljanjem i obradom podataka u svrhu procjene rizika realizirano je nekoliko ekspertskih misija EFSA eksperata. Održana je obuka za unos podataka u EFSA-inu bazu podataka o reziduama pesticida i reziduama veterinarskih lijekova. Nakon iste, Bosna i Hercegovina je po prvi put dostavila EFSA-i podatke o reziduama pesticida koji su potvrđeni i uneseni u bazu podataka EFSA-e. Shodno uspostavljenom sistemu za prikupljanje i izvještavanje o zoonozama i uzročnicima zoonoza, antimikrobnoj rezistenciji i epidemijama uzrokovanim hranom, te u cilju unapređenja načina izvještavanja, EFSA i Agencija su po prvi put organizirali webinar za nadležne organe u Bosni i Hercegovini. U saradnji sa EFSA-om organizirana je i radionica na temu „Istraživanje prehrambenih navika stanovništva BiH“. U skladu sa predpristupnim obavezama stručnjaci iz Bosne i Hercegovine su i tokom 2018. godine redovno učestvovali u radu radnih tijela Evropske agencije za sigurnost hrane: Savjetodavno vijeće, Forum kontakt tačaka, naučne mreže iz oblasti pesticida, kontaminanata, genetički modificiranih organizama, dobrobiti i zdravlja životinja, rezidua veterinarskih lijekova, antimikrobne rezistencije i komunikacije rizika.

Prehrambene navike stanovništva - Agencija je u 2017. godini započela sa implementacijom projekta prehrambenih navika stanovništva u BiH koji je podržan od strane EFSA-e koji je i osigurao neophodna finansijska sredstva. Tokom 2018. godine završeno je sa pilot projektom na uzorku od 10% ukupnog broja ispitanika u cilju testiranja upitnika i protokola anketiranja i unosa podataka u softver. Obučeni anketari su na terenu izvršili anketiranje ispitanika u skladu sa EU metodologijom za ovo istraživanje i tom prilikom su prikupili generalne informacije o ispitanicima, proveli 24-satno anketiranje konzumiranja namirnica, kao i testiranje učestalosti konzumiranja namirnica po pojedinim grupama i anketiranje ispitanika o fizičkoj aktivnosti. Svi prikupljenji podaci su uneseni u softver za obradu podataka. Pripremljen je i srednjoročni izvještaj o provedenom pilot istraživanju koji je prihvatila EFSA, čime je potvrđeno da se nastavi sa pripremom za glavno istraživanje prehrambenih navika koje je planirano tokom 2019. godine. Dalja istraživanje u sklopu projekta bit će provedena u skladu sa stavovima nadležnih organa, u ovisnosti od područja na koje se navedene aktivnosti i realiziruju.

Propisi o hrani Na prijedlog Agencije u saradnji s nadležnim organima, Vijeće ministara BiH donijelo je deset propisa o hrani i to:

- Pravilnik o prehrambenim aditivima („Službeni glasnik BiH“, broj 33/18) kojim je preuzeto 95 EU Uredbi, i koji omogućava lakšu i jednostavniju primjenu za subjekte u poslovanju s hranom, jer objedinjuje cjelokupnu oblast prehrambenih aditiva (aditivi u hrani namijenjenoj za ishranu ljudi, zaslađivača u hrani i boja u hrani) u jednom propisu.
- Pravilnik o izmjeni i dopuni pravilnika o mikrobiološkim kriterijima za hranu („Službeni glasnik BiH“, broj 64/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem je omogućena uspostava mikrobiološkog kriterija u vezi s pilećim mesom, te predstavlja još jedan pozitivni iskorak u procesu za otvaranje tržišta EU bosanskohercegovačkim peradarima. Donošenje navedenog Pravilnika bio je i zahtjev misije za procjenu stanja po pitanju mogućnosti izvoza mesa peradi iz BiH na tržište EU. (DG SANCO)
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o maksimalno dozvoljenim količinama određenih kontaminanata u hrani („Službeni glasnik BiH“, broj 84/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU i čijim donošenjem je omogućeno izjednačavanje maksimalno dozvoljenih količina za određene kontaminante hrani, u cilju stvaranja jednakih uvjeta na tržištu.
- Pravilnik o sistemima kvaliteta za prehrambene proizvode („Službeni glasnik BiH“, broj 90/18), kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem se omogućuje zaštita prehrambenih proizvoda u BiH, a poslije i na nivou EU, kako je to propisano i omogućeno EU legislativom.

- Donošenje navedenog Pravilnika je bio zahtjev i Evropske komisije kroz Pododbor za poljoprivredu i ribarstvo između Evropske unije i Bosne i Hercegovine.
- Pravilnik o izmjenama i dopunama pravilnika o maksimalnim nivoima ostataka pesticida u i na hrani i hrani za životinje biljnog i životinjskog porijekla, kojim se preuzima pravna tečevina EU, i čijim donošenjem se usklađuju maksimalne vrijednosti ostataka pesticida u pojedinim vrstama hrane.
  - Pravilnik o izmjeni pravilnika o sirovom mlijeku, a u cilju omogućavanja subjektima u poslovanju s hranom nesmetan izvoz predmetnih vrsta hrane.
  - Pravilnik o dopuni pravilnika o proizvodima od mlijeka i starter kultura, a u cilju omogućavanja subjektima u poslovanju s hranom nesmetan izvoz predmetnih vrsta hrane.
  - Ispravka Pravilnika o izmjenama i dopunama pravilnika o tržišnim standardima za maslinovo ulje ("Službeni glasnik BiH", broj 41/18), tehnička ispravka.
  - Pravilnik o stavljanju van snage pravilnika o količini brašna utrošenog za proizvodnju pekarskih proizvoda.
  - Odluka o minimumu procesa rada za vrijeme trajanja štrajka u Agenciji za sigurnost hrane Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 71/18), u cilju ispunjavanja obaveza iz Zakona o štrajku zaposlenih u institucijama Bosne i Hercegovine ("Službeni glasnik BiH", broj 41/16).

Oblast genetički modificiranih organizama - Vijeće za GMO, u izvještajnom periodu, održalo je ukupno 12 sjednica na kojima je doneseno jedno Mišljenje po zahtjevu subjekta u poslovanju sa hranom za životinje za izdavanje Rješenja o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje. Agencija je, shodno Mišljenju Vijeća za GMO, donijela jedno rješenje o odobrenju za stavljanje na tržište BiH GM hrane za životinje koja sadrži GMO odobren u skladu s važećim propisima Evropske unije.

Komisija za priznavanje prirodnih mineralnih i prirodnih izvorskih voda u Bosni i Hercegovini - U izvještajnom periodu Komisija je rješavala 24 predmeta za priznavanje prirodnih mineralnih, prirodnih izvorskih i stonih voda. Komisija je okončala 18 predmeta i donijela Mišljenja o priznavanju voda koje se stavljaju na tržište u Bosni i Hercegovini. Na osnovu Mišljenja, Agencija je donijela rješenja kojima se potvrđuje da je voda proizvedena, uskladištena i stavljena u promet u skladu sa odredbama pravilnika iz oblasti voda, te da se ista može stavljati na tržište Bosne i Hercegovine kao „prirodna izvorska“, „prirodna mineralna“ ili „stona voda“. Sve priznate vode upisane su u Registar Agencije.

Upravni odbor Agencije je u izvještajnom periodu održao 12 sjednica na kojima je razmatrano više propisa iz oblasti sigurnosti hrane koje na prijedlog Agencije u saradnji sa nadležnim organima donosi Vijeće ministara BiH, kao i više informacija i izvještaja iz pojedinih oblasti sigurnosti hrane, te Program rada Agencije. U navedenom periodu pripremani su opći i posebni kriteriji za postupak izbora kandidata za članove Naučnih odbora i Naučnog vijeća Agencije, stručnog tijela predviđenog Zakonom za utvrđivanje naučnih mišljenja u okviru djelokruga Agencije. Predmetne aktivnosti se nastavljaju i u narednom periodu.

Agencija je u 2018. godini u segmentu komunikacije s potrošačima posredstvom sredstava javnog priopćavanja evidentirala ukupno 86 aktivnosti, među kojima su priopćenja za javnost, izjave za medije te pismeni odgovori na upite medija. U skladu s načelom transparentnosti, na web stranici Agencije se blagovremeno objavljuju navedeni sadržaji (novosti/priopćenja - 54; propisi/javne konsultacije - 13; javne nabavke - 24 i pristup informacijama - 2).

Realizacija zaključaka Vijeća ministara BiH - U izvještajnom periodu, Vijeće ministara BiH je zadužilo Agenciju za realizaciju pet zaključaka, od kojih je svih pet uspješno realizirano. Realizacija Zaključaka Vijeća ministara BiH je jedan od važnijih prioriteta u realizaciji Agencije.

U okviru aktivnosti vezanih za popunjavanje Upitnika Evropske komisije, u toku 2018. godine Agencija je uzela aktivno učešće u davanju odgovora na dodatna pitanja iz Upitnika Evropske komisije u predviđenom roku. Predstavnici Agencije učestvovali su na 3. sastanku Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo. Agencija je pripremila i dostavila Direkciji za evropske integracije prilog za izradu Dokumenta za diskusiju za 3. sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje EU-BiH. S obzirom da izvještavanje Evropske komisije predstavlja osnov za donošenje odluka i usvajanje pravnih akata u institucijama EU o pristupanju određene države EU i općenito u politici proširenja, ove su aktivnosti bile jedan od prioriteta u radu Agencije. Institucije Evropske unije usvojile su u oktobru 2018. godine Akcioni program za IPA 2018 za Bosnu i Hercegovinu kojim je, pored ostalog, predviđena mogućnost podrške sektoru sigurnosti hrane u BiH te su za tu namjenu rezervirana finansijska sredstva u iznosu od 1,5 miliona eura. Predstavnici Agencije u Radnoj grupi za pripremu Sektorskog planskog dokumenata (SPD) za programiranje IPA II za 2018 - 2020 za sektor poljoprivrede i ruralni razvoj su predložili aktivnosti i započeli sa provedbom neophodnih koraka za pripremu budućih projekata u okviru IPA II odobrenih sredstava.

9.2. Zaštita zdravlja bilja

Nakon 21. 01. 2018. godine kada je stupila na snagu zabrana izvoza jabuka iz BiH u Rusku Federaciju, Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa i Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja su pokrenuli niz aktivnosti. Prva i prioritarna aktivnost je bila vezana za dosljednu provedbu odluke Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije (Rossel'hoznadzor), a koja se oslanja na odredbe Protokola za osiguranje fitosanitarnih zahtjeva između Ministarstva vanjske trgovine i ekonomskih odnosa Bosne i Hercegovine i Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor (Ruska Federacija) prilikom međusobnih isporuka proizvoda visokog fitosanitarnog rizika (u daljem tekstu: Protokol), kako bi se subjekti za koje se našlo da su kršili odredbe Protokola koji se odnose na porijeklo proizvoda, brisali iz evidencije proizvođača i izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju. Kod lica koja se dovode u vezu sa kršenjem odredbi Protokola, upućene su inspekcijske kontrole, predmet je prosljeđen i nadležnim istražnim organima, a sve u cilju utvrđivanja potpune odgovornosti pojedinih lica i izvoznih firmi. Cilj ove aktivnosti je da se brzo, efikasno i koordinirano sankcioniraju svi učesnici za sva kršenja zakonskih odredbi. Ovim se željela poslati jasna poruka domaćoj javnosti, koja je bila jako zainteresirana za ovaj slučaj, da je BiH odlučna u provedbi zakona i da se ni u kom slučaju neće dopustiti da bilo koji pojedinac zarad ličnog interesa ugrozi, veoma bitan i važan interes BiH, odnosno izvoz voća i povrća u Rusku Federaciju.

Nakon sastanka sa delegacijom Rossel'hoznadzora koji je održan u Sarajevu, u okviru Radne grupe za trgovinu i ekonomsku saradnju Međuvladine komisije za trgovinu i ekonomsku saradnju između Bosne i Hercegovine i Ruske Federacije, sproveden je niz aktivnosti koje su zajednički dogovorene i usaglašene. Na osnovu poziva ruske strane, delegacija BiH je 12. aprila 2018. godine održala veoma važan radni sastanak u Moskvi, gdje su utvrđeni detalji oko uspostave sigurnog i operativnog fitosanitarnog sistema prilikom izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je pristupila detaljnoj analizi procedura i postupaka izdavanja fitosanitarnih certifikata da bi predupredila sve moguće situacije koje bi dovele do zloupotreba.

S tim u vezi, Uprava je u saradnji sa nadležnim institucijama entiteta i Brčko Distrikta BiH uspostavila revidiranu evidenciju proizvođača i izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju. Evidencija sadrži detaljne podatke o proizvođaču i utvrđena je tačna proizvodna površina, katastarska čestica (K.Č.), broj stabala i kultura koje se proizvode, primjena agrotehničkih mjera i intezivnost proizvodnje. Svi navedeni podaci služe za procjenu prinosa voća i povrća. Prioritet u očuvanju izvoza domaće proizvedenog voća i povrća iz BiH u Rusku Federaciju gradit će se na osnovu stalnog i detaljnog nadzora nad proizvodnjom voća i povrća. U taj segment su uključene inspekcijske službe i savjetodavne stručne službe kao i druga tijela koja su u okviru sektora poljoprivrede.

Definirano je i da fitosanitarni inspektor entiteta i Brčko Distrikta BiH može izdati fitosanitarni certifikat samo za proizvođača, proizvodnju i proizvod koji je nadzirao i gdje se vršio pregled u toku vegetacije. Ovim se obaveza fitosanitarnog inspektora ne prekida jer je on dužan da prati berbu i skladištenje, a veoma bitan momenat je utvrđivanje tačnog prinosa tj. tačne količine proizvoda za svakog proizvođača koji je spreman za izvoz u Rusiju. Po objedinjavanju svih ovih podataka, Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja unosi sve podatke u registar količina, što znači da će se prilikom berbe i nakon berbe znati koliko je voća svaki proizvođač obrao, odnosno, koliko voća će upisani izvoznici izvesti za Rusku Federaciju. Sa ovim su ispunjena i dva bitna zahtjeva Rosseljhohnadzora i to:

- Uvođenje efikasnog nadzora i kontrole proizvodnje i proizvođača
- Uvođenje registra količina.

Uspostavom ovakvog sistema se isključuje mogućnost ulaska stranih poljoprivrednih proizvoda u sistem izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju i sigurno da se sada može garantirati da će iz BiH u Rusku Federaciju biti izvoženo samo voće i povrće koje je i proizvedeno u BiH. Uvjeti koje moraju ispuniti izvoznici voća i povrća u Rusku Federaciju su ovim pooštreni, a nakon provedenih aktivnosti smanjen je i broj registriranih izvoznika voća i povrća u Rusku Federaciju.

Nakon provedbe i realizacije širokog spektra aktivnosti i prosljeđivanja informacije Ruskoj Federaciji, Rosseljhohnadzor-a je pozitivno ocijenio sve poduzete i provedene mjere, te je na osnovu procjene o dostignutom stepenu sigurnosti izvoza voća i povrća u Rusku Federaciju, donesena odluka o ukidanju zabrane izvoza jabuka iz BiH u Rusku Federaciju.

Uspostavljen sistem sa Federalnom službom za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije, putem kojeg se svaka pošiljka voća i povrća iz Bosne i Hercegovine najavljuje Ruskoj Federaciji je i u 2018. godini bio obavezujući. Uprava putem službenih email adresa Federalnoj službi za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu Ruske Federacije, verificira svaki fitosanitarni certifikat izdat od strane ovlaštenih fitosanitarnih inspektora entiteta i Brčko Distrikta BiH. Također, između Uprave i Federalne službe za veterinarsku i fitosanitarnu kontrolu je uspostavljen i sistem dodatne provjere fitosanitarnog certifikata putem kojeg je Upravi dodijeljen pristup bazi podataka Rosseljhohnadzor-a sa jedinstvenim kodom za svaki fitosanitarni certifikat za koji se traži dodatna provjera.

Jedna od obaveza Uprave, kao nacionalnog tijela za zaštitu zdravlja bilja, je vršenje kontrola sa ciljem otkrivanja i izvještavanja o pojavi ili širenju štetnih organizama, propisivanje mjera za otkrivanje, sprečavanje unošenja i širenja i suzbijanje štetnih organizama, praćenje programa koji su u vezi sa propisanim mjerama, provedba posebnog nadzora. Posebni nadzor predstavlja službeni postupak sistemskog prikupljanja i čuvanja podataka o prisutnosti/odsutnosti štetnih organizama, koji uključuje inspeksijske preglede, praćenje zdravstvenog stanja bilja i sistematsko istraživanje nad zaraženim, ugroženim i i nezaraženim područjima.

Provedbom Programa posebnog nadzora (sistemske kontrole) karantinskih štetnih organizama na krompiru u BiH pod kojim se podrazumijeva sistematsko prikupljanje i čuvanje podataka o prisutnosti štetnih organizama, a uključuje inspeksijske preglede, praćenje zdravstvenog stanja bilja i sistematsko istraživanje nad zaraženim, ugroženim i nezaraženim područjima. Rezultatima analiza u analiziranim uzorcima iz proizvodnje sjemenskog i merkantilnog krompira na području Bosne i Hercegovine od 2011. godine do danas nije utvrđeno prisustvo ispitivanih karantinskih štetnih organizama i to:

- bakterije *Ralstonia solanacearum* (Smith) Yabuuchi et al.;
- bakterije *Clavibacter michiganensis* (Smith) Davis et al. ssp. *sepedonicus* (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al.;
- Bolesti raka krompira *Synchytrium endobioticum* Schilb;
- Krompirove cistolike nematode *Globodera rostochiensis* Woll. i *Globodera pallida* Stone;
- *Meloidogyne chitwoodi* i *Meloidogyne fallax*;
- Uzročnik vretenaste krtole krompira *Potato spindle tuber viroid*;

- *Epitrix* spp.

Sve gore navedeno potvrđuje i Odluka Komisije EU broj 2015/1199 od 17. 7. 2015. godine, kojom je Bosna i Hercegovina priznata kao zemlja bez prisustva štetnog organizma prouzrokovala prstenaste truleži krompira koja je donesena kao rezultat višegodišnjeg rada Uprave i nadležnih organa i institucija entiteta i Brčko Distrikta BiH, odnosno priznavanje rezultata kontinuirane višegodišnje provedbe Programa posebnog nadzora nad karantinskim štetnim organizmima u BiH započeto 2011. godine.

Uprava, entitetska ministarstva nadležna za poljoprivredu, Odjel za poljoprivredu Vlade Brčko Distrikta BiH i inspektorati entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine, zajedno su sačinili finalni godišnji izvještaj o provedbi Programa posebnog nadzora koji je dostavljen Vijeću ministara Bosne i Hercegovine na razmatranje i usvajanje, i DG SANTE pri Evropskoj Komisiji. Vijeće ministara BiH je na 145. sjednici održanoj 05. 6. 2018. godine razmotrilo i usvojilo Izvještaj o provedbi Programa posebnog nadzora za 2017. godinu. Finalni godišnji Izvještaj prema Evropskoj Komisiji se šalje za period 01. 6. tekuće godine do 31. 5. naredne godine, a Izvještaj za 2017. godinu je otpremljen prema DG SANTE 31. 5. 2018. godine i isti je usvojen.

U periodu od 01.01. do 31.12.2018. godine Uprava, kao centralno odgovorno tijelo za zaštitu bilja Bosne i Hercegovine za saradnju i razmjenu informacija sa međunarodnim zvaničnim tijelima i obavještavanje međunarodnih tijela je implementirala sljedeće aktivnosti iz ove oblasti:

- U skladu sa članom 12. Roterdamske konvencije o postupku prethodnog obavještenja o saglasnosti za promet nekih opasnih hemikalija i pesticida u međunarodnoj trgovini („Službeni glasnik BiH-Međunarodni ugovori“ broj 14/06) zaprimljeno je 40 Obavijesti o izvozu zabranjenih ili strogo ograničenih hemikalija od strane ovlaštenih institucija zemalja izvoznica EU i Srbije. U isto vrijeme, Bosna i Hercegovina je nadležnoj instituciji u Srbiju poslala jednu obavijest o izvozu zabranjenih ili strogo ograničenih hemikalija o izvozu hemikalije sa prostora BiH na teritoriju Srbije.
- Uskladu sa istom odredbom Konvencije, blagovremeno su upućivane potvrde o prijemu obavještenja o izvozu Evropskoj agenciji za hemikalije – ECHA, a primljena obavještenja o izvozu prosljeđena su nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta Bosne i Hercegovine.
- U saradnji sa nadležnim organima implementirane su obaveze koje se odnose na davanje izričite saglasnosti za uvoz hemikalija koje su kvalificirane za PIC proceduru, za koje EU traži od zemlje uvoznice izričitu saglasnost za uvoz, zaprimljeno je ukupno 17 zahtjeva za izdavanje izričite saglasnosti iz Srbije i zemalja članica EU i jedan zahtjev za saglasnost za uvoz je upućen nadležnoj instituciji Srbije.
- Za hemikalije uvrštene u Anex III, Sekretarijatu su podneseni Odgovori u vezi budućeg uvoza za dvije pesticidne hemikalije kojim se ne dozvoljava uvoz na teritoriju Bosne i Hercegovine u skladu sa važećim Spiskom aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u FFS (fitofarmaceutskim sredstvima) u BiH.
- U skladu sa zahtjevom Sekretarijata Tim za koordinaciju za provedbu obaveza Roterdamske konvencije u Bosni i Hercegovini je pripremio odgovore na upitnike i isti su podneseni elektronskim putem Sekretarijatu.

Uprava kontinuirano provodi proces upisa sorti poljoprivrednog bilja u Sortnu listu BiH. U 2018. godini u Sortnu listu BiH upisano je 206 novih sorti poljoprivrednog bilja.

Približavanje zakonodavstva Bosne i Hercegovine zakonodavstvu Evropske unije

- Donesen Spisak aktivnih materija dozvoljenih za upotrebu u FFS u BiH („Službeni glasnik BiH“ broj 15/18, 35/18, 65/18 i 86/18) i tokom cijele godine spisak aktivnih materija se redovno usklađuje sa zakonodavstvom EU.

- Donesen Program posebnog nadzora (sistemske kontrole) karantinskih štetnih organizama na krompiru u Bosni i Hercegovini za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“ broj:20/18).

Aktivnosti u pogledu organizacije seminara, radionica i treninga

U 2018. godini održan je značajan broj obuka, radionica, predavanja, sastanaka radnih grupa, seminara, (BTSF, TAIEX, projekat sa Češkom razvojnom agencijom) u cilju jačanja kapaciteta nadležnih organa i institucija u fitosanitarnom sektoru, od čega je oko 85% učesnika bilo iz nadležnih organa i institucija entiteta i Brčko Distrikta BiH (službenici entitetskih ministarstava poljoprivrede i Odjela za poljoprivredu Brčko Distrikta BiH, službenici inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH, osoblje entitetskih laboratorija, poljoprivredni proizvođači i dr.).

Uprava Bosne i Hercegovine za zaštitu zdravlja bilja je uz podršku “Projekta razvoja tržišne poljoprivrede II” USAID FARMA II, u periodu od 10-11.03.2018. godine organizirala radionicu za fitosanitarne inspektore. Ova radionica je imala za cilj da okupi sve fitosanitarne inspektore, jer pored planiranih stručnih obuka koje su se prezentirale, razgovaralo se i o aktuelnim temama i problemima u radu fitosanitarnih inspektora. Na gore navedenoj radionici su učestvovali i predstavnici nadležnih ministarstava entiteta i Odjela Brčko Distrikta BiH.

U aprilu i maju 2018. godine su pokrenute i provedene aktivnosti na pripremi i organizaciji Obuka savjetodavnih službi, izvještajno prognoznih službi i fitosanitarnih inspektora vezano za karantenske štetne organizme. Svrha ove projektne aktivnosti je jačanje sistema nadzora, kontrole i prevencije u slučaju pojave i širenja štetnih organizama u javnom i privatnom sektoru. Za ovu aktivnost Uprava je učestvovala u izradi SoW-a i Annexa za 20 štetnih organizama podijeljenih u dvije grupe (poljoprivreda, voćarstvo i šumarstvo).

Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja i USAID/Sweden FARMA II projekat je organizirala radionice na temu „Izazovi koji se stavljaju pred proizvođače i izvoznike voća u Rusku Federaciju“ koje su održane u Banja Luci 11. 12. 2018. godine i Mostaru 13. 12. 2018. godine.

Jedan od bitnih i stalnih zahtjeva Federalne službe za veterinarski i fitosanitarni nadzor Ruske Federacije je kontinuirana obuka i upoznavanje proizvođača sa zahtjevima koje je potrebno ispuniti da bi se izvoz nesmetano odvijao, zbog čega je Uprava tokom 2018. godine organizirala radionice sa navedenom temom, i to:

- Kontrola karantinskih štetnih organizama kao izazov prilikom izvoza voća u Rusku Federaciju (Specifični karantinski štetni organizmi za Rusku Federaciju);
- Osvrt na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH;
- Podaci o uvozu na tržište Ruske Federacije;
- Prezentacija aktivnosti i dostupne podrške u USAID/Sweden FARMA II projektu.

Implementacija projekata

U nastavku je dat pregled projekata koje je Uprava u oblasti zaštite zdravlja bilja implementirala uz podršku Republike Češke.

Projekt “Institucionalna podrška za certificiranje i kontrolu sadnog materijala”- Nastavak implementacije projekta sa Češkom razvojnom agencijom koja se implementira sa Centralnim institutom za nadzor i testiranje u poljoprivredi iz Republike Češke. Opći cilj projekta je sposobnost da se ispune zahtjevi standarda EU, uključujući usvajanje efikasnog sistema certificiranja sadnog materijala, i jačanje službene kontrole u BiH. U 2018 godini najvažnija aktivnost je bila u odabiru lokacija za matičnjake i pripreme matičnjaka za sadnju u 2019. godini. U okviru ovog projekta provedene su i druge aktivnosti koje su uključivale obuku u BiH i u Republici Češkoj.

Projekt „Unapređenje sigurnosti hrane u BiH“ - U 2018. godini počela je implementacija Projekta sa Češkom razvojnom agencijom „Unapređenje sigurnosti hrane u BiH“ koja se implementira sa

Centralnim institutom za nadzor i testiranje u poljoprivredi iz Republike Češke. Projekat obuhvata 3 komponente i to se odnosi na sektor veterinarstva i sigurnosti hrane. Uprava BiH za zaštitu zdravlja bilja je glavni korisnik u komponenti „Podrška uspostavi funkcionalnog sistema kontrole pesticida i đubriva, te integralne zaštite bilja (Integrated Pest Management - IPM) u okviru koje se aktivnosti odnose na:

- Provedbu audita inspeksijskih organa i laboratorija za analizu pesticida, validacija odgovarajućih laboratorijskih metoda
- Kreiranje funkcionalnog sistema kontrole sredstava za zaštitu bilja i đubriva
- Izrada/Kreiranje softvera za registraciju sredstava za zaštitu bilja i đubriva
- Uspostava integralne proizvodnje u entitetima, uključujući obuku inspektora za inspekcije
- Obuka poljoprivrednih proizvođača o procedurama integralne zaštite bilja (IPM)

Uprava je učestovala i u pripremi akcionog dokumenta za IPA 2018 i Sektorskog planskog dokumenta za period od 2018. do 2021. godine. Akcioni dokument za EU podršku poljoprivredi, ruralnom razvoju, sigurnosti hrane, veterinarskom i fitosanitarnom sektoru usvojen od strane EK i time je omogućen početak programiranja Twinning ficea za fitosanitarni sektor

Ostale aktivnosti Uprave

U cilju provedbe mjera iz fitosanitarne oblasti Uprava u kontinuitetu saraduje i pruža usluge pravnim i fizičkim licima u Bosni i Hercegovini. S tim u vezi kroz upravni postupak se izdaje:

- rješenje o dozvoli upotrebe službene oznake i dodjeli neponovljivog registarskog broja;
- rješenje o dozvoli obavljanja naučno - istraživačkih djelatnosti;
- rješenje o dozvoli uvoza ili prijevoza/prijenosa određenih štetnih organizma, bilja ili biljnih proizvoda i reguliranih objekta radi oglada ili u znanstvene svrhe i za rad na selekcijama sorti;
- rješenje o korištenju oblika uvoza robe na režimu „D“ (za sjeme i sadni materijal);
- rješenje o korištenju oblika uvoza robe na režimu „D“ (za pesticide);
- rješenja o upisu sorti poljoprivrednog bilja u Sortnu listu BiH.

Na osnovu inicijative koju je Fitosanitarna Uprava Republike Sjeverne Makedonije podnijela Upravi BiH, u periodu od 04. do 05. 06. 2018. godine održan je sastanak ove dvije Uprave u vezi sa pripremama Republike Sjeverne Makedonije za ispunjenje zahtjeva za izvoz domaćeg krompira na tržište zemalja EU, s obzirom da je Republika Sjeverna Makedonija u pripremnoj fazi oko ispunjenja zahtjeva za izvoz merkantilnog krompira na trziste EU. Cilj navedenog sastanka je bio da se predstavnicima delegacije Makedonije pojasne sve procedure vezane za izvoz krompira na tržište EU i sve što se odnosi na ovo pitanje: administrativne procedure za izvoz krompira; pregled BiH zakonodavstva vezano za krompir; popunjavanje upitnika koji se dostavlja FVO; FVO misija (detalji, pitanja, poduzete mjere, korekcije itd).

Nadležni inspektorati entiteta i Brčko Distrikta BiH na email Uprave, na dnevnoj bazi dostavljaju skenirane kopije svih izdatih fitosanitarnih certifikata. Na isti način se dostavljaju i svi poništeni certifikati. Jedinstvenu bazu podataka o izdatim certifikatima na nivou Bosne i Hercegovine je uspostavila i vodi Uprava, a uvid i pregled podataka u bazi je omogućen nadležnim inspektoratima. Uprava unosi podatke u jedinstvenu bazu podataka na osnovu izdatih fitosanitarnih certifikata od strane fitosanitarnih inspektora Inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH.

Tokom cijele godine kontinuirano se vrši unošenje i sređivanje centralnog registra mineralnih đubriva i registra uvoznika mineralnih đubriva. U registar koji se vodi u excel tabeli, unose se podaci iz rješenja Federalnog ministarstva poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva i podaci iz registra Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske, a isti se nalazi na web stranici Uprave.

Predstavnik Uprave u zajedničkom Centru za analizu rizika je učestvovao u radu prilikom izrade strateške i drugih analiza rizika vezanih za sigurnost državne granice u BiH. Predstavници Uprave aktivno su uključeni u izradu nove Strategije integriranog upravljanja granicom kao i Akcionog plana za provedbu Strategije, a Uprava je provela sljedeće aktivnosti:

- Prikupljanje, obrada i analiziranje podataka, kao i izrada Izvještaja o broju pregledanih pošiljki, količinama pregledane robe i poduzetim inspekcijskim mjerama fitosanitarnih inspekcija inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH na graničnim prijelazima u Bosni i Hercegovini, a u skladu sa Protokolom o saradnji u procesu razmjene podataka, potpisanog između Uprave BiH za zaštitu zdravlja bilja i inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH.
- Izrađen analitički Uporedni prikaz fitosanitarnih kontrola pri uvozu za period 2015 – 2017. godina, koji je upućen nadležnim organima u fitosanitarnom sektoru u BiH.
- Redovno slanje mjesečnih izvještaja iz EPPO (European and Mediterranean Plant Protection Organization) servisa za izvještavanje kao i EUROPHYT (European Union Notification System for Plant Health Interceptions) izvještaja nadležnim organima entiteta i BD BiH sa ciljem pravovremenog informiranja o fitosanitarnoj situaciji u Evropi i svijetu.
- Praćenje informacija o pojavi i raširenosti štetnih organizama dostupnih na web stranicama stručnih i naučnih organizacija.
- Vođenje Evidencije izdatih fitosanitarnih certifikata i fitosanitarnih certifikata za reeksport.
- U cilju ranog obavještavanja o opasnostima od štetnih organizama, a u skladu sa EPPO preporukama vezanim za informativne kampanje, izrađene su brošure i poster i o štetnim organizmima: *Popillia japonica Newman*, *Agilus plannipenis Fairmaire (Smaragdna strižibuba jasena)* i '*Candidatus Liberibacter spp.*' (uzročnik Zelenila limuna); poster i o štetnim organizmima bolest rozetavosti ruže (Rose rosette virus) i insekt dugih pipaka (*Massicus raddei*). Brošure i poster i, za ove štetne organizme, su postavljeni na web stranicu Uprave, ali i EPPO, što je značajan doprinos afirmaciji Uprave i fitosanitarne službe u BiH.

Tokom 2018. godine, na osnovu podataka iz izvještaja dostavljenih od strane fitosanitarne inspekcije inspektorata entiteta i Brčko Distrikta BiH, zabranjen je uvoz i naređeno vraćanje ukupno 10 pošiljaka i to:

- Jedne pošiljke sjemenskog krompira porijeklom iz Holandije zbog prisustva karantinskog štetnog organizma;
- Tri pošiljke merkantilnog krompira porijeklom iz Belgije zbog prisustva karantinskog štetnog organizma;
- Jedne pošiljke merkantilnog krompira porijeklom sa Kosova* zbog neispravnog fitosanitarnog certifikata;
- Tri pošiljke sjemena poljoprivrednog bilja zbog neispunjavanja propisanih normi kvaliteta;
- Jedne pošiljke sjemena poljoprivrednog bilja zbog neuredne dokumentacije;
- Jedne pošiljke fitofarmaceutskih sredstava zbog isteka roka trajanja.

Uočene teškoće tokom realizacije plana rada

Ostvareni rezultati i brzina realizacije određenih aktivnosti bila bi znatno poboljšana ukoliko bi se uredio sistem usaglašavanja između Uprave i nadležnih institucija entiteta i Brčko Distrikta BiH. Znatno dio vremena se utroši na usaglašavanje i dogovor oko nadležnosti i ovlaštenja. I pored zajedničkog rada, gdje su ravnopravno uključeni svi predstavnici kako ispred institucija, tako i ispred entiteta i Brčko Distrikta BiH, za naknadni rad u vezi usaglašavanja se utroši još dva puta toliko vremena. Ovo ističemo jer komisijski rad najčešće predstavlja naučno stručni dio koji se relativno brzo usaglasi.

---

*Ovaj naziv ne prejudicira status Kosova i u skladu je sa Rezolucijom 1244 SB UN i odlukom Međunarodnog suda pravde o kosovskoj deklaraciji o neovisnosti.

Rad Uprave je vezan za rad i vezane aktivnosti više institucija, zavoda, instituta, inspektorata, pa sve do ministarstava, što uvjetuje pojedine procedure, usporava rad i umanjuje efikasnost rada Uprave u pojedinim oblastima. Tokom procesa donošenja određenih akata, moramo istaći i čestu izmjenu stavova koji dolaze iz entiteta ili Brčko Distrikta BiH što usporava i utiče na ukupan iskazani rezultat rada Uprave.

Institucionalni i administrativni kapaciteti

Uprava i nadležni organi u entitetima, kantonima i Brčko Distriktu BiH i dalje se trebaju kadrovski jačati da bi mogli ispuniti sve veće obaveze koje se nameću usklađivanjem zakonodavstva BiH sa zakonodavstvom EU, a posebno kadrovski ojačati sa fitosanitarnim inspektorima u unutrašnjem nadzoru, što bi značajno doprinjelo jačanju fitosanitarnog sistema u BiH. Neadekvatna organiziranost prognozno-izvještajne i savjetodavne službe na cijeloj teritoriji BiH jeste ozbiljan nedostatak koji je značajan, kako za druge oblasti poljoprivrede, tako i za fitosanitarnu oblast a posebno za zdravlje bilja.

9.3. Veterinarstvo

Nadležna tijela za veterinarstvo u Bosni i Hercegovini su: Ured za veterinarstvo BiH, Ministarstvo poljoprivrede, vodoprivrede i šumarstva Federacije BiH (sektor za veterinarstvo), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srpske (resor za veterinarstvo), Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i vodoprivredu Brčko Distrikta BiH (Pododjel za veterinarstvo), Uprava za inspeksijske poslove FBiH i kantonalne uprave za inspeksijske poslove, Republička uprava za inspeksijske poslove RS i Općinski odjeli za inspeksijske poslove, kao i Inspektorat Brčko Distrikta BiH. U međunarodnom prometu kontrolu provodi odjel Granične veterinarske inspekcije Ureda, a u unutrašnjem prometu kontrola je organizirana na nivou nadležnih entitetskih ministarstva i Brčko Distrikta BiH i nadležnih inspeksijskih tijela. U procedurama donošenja svih zakonskih i podzakonskih akata kao i u implementaciji projekata, sudjeluju Ured, nadležna entitetska ministarstva i Odjel za poljoprivredu BD BiH.

Usklađivanje zakonodavstva

- U toku 2018. godine nastavljene su aktivnosti po pitanju izrade i donošenja propisa. U izvještajnom periodu u Službenom glasniku BiH objavljeni su slijedeći propisi:
- Zakon o izmjeni i dopuni Zakona o zaštiti i dobrobiti životinja („Službeni glasnik BiH“, broj 09/18 od 06. 02. 2018. godine);
- Odluka o izmjeni Odluke o uvođenju privremenih normi koje se odnose na identifikaciju životinja i kontrolu kretanja životinja na cijeloj teritoriji Bosne i Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 08/18 od 02. 02. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o mjerama za otkrivanje, suzbijanje i iskorjenjivanje klasične svinjske kuge („Službeni glasnik BiH“, broj 14/18 od 02. 3. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjenama i dopuni Pravilnika o mjerama u slučaju otkrivanja relevantnih serotipova salmonela od interesa za javno zdravstvo kod peradi („Službeni glasnik BiH“, broj 14/18 od 02. 3. 2018. godine),
- Odluka o robama koje se podvrgavaju pregledu od strane graničnih veterinarskih inspektora („Službeni glasnik BiH“, broj 25/18 od 20. 4. 2018. godine);
- Odluka o uvođenju preventivnog vakciniranja goveda protiv bolesti kvrgave kože („Službeni glasnik BiH“, broj 19/18 od 23. 3. 2018. godine);
- Program mjera zdravstvene zaštite životinja i njihove provedbe u 2018. godini („Službeni glasnik BiH“, broj 15/18 od 06. 3. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju Plana službenih kontrola mlijeka i proizvoda od mlijeka za izvoz u Evropsku uniju za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 20/18 od 30. 3. 2018. godine),

- Priručnik kojim se utvrđuju odobrena mjesta za ulazak kućnih ljubimaca u Bosnu i Hercegovinu („Službeni glasnik BiH“, broj 25/18 od 20. 4. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju Plana službenog uzorkovanja u mljekarama odobrenim za izvoz u Evropsku uniju za 2017. i 2018. godinu i sirovog mlijeka na farmama koje snabdijevaju odobrene mljekare za izvoz u Evropsku uniju („Službeni glasnik BiH“, broj 27/18 od 27. 4. 2018. godine),
- Odluka o usvajanju programa kontrole salmoneloze kod peradi vrste Gallus gallus u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 30/18 od 11. 5. 2018. godine),
- Pravilnik o izmjeni Pravilnika o statusu država ili regija u odnosu na bovinu spongiformnu encefalopatiju („Službeni glasnik BiH“, broj 30/18 od 11. 5. 2018. godine),
- Odluka o provedbi plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu („Službeni glasnik BiH“, broj 34/18 od 25. 5. 2018. godine),
- Odluka o dopuni Odluke o visini nadoknade za izdavanje svjedodžbe (certifikata) („Službeni glasnik BiH“, broj 93/18 od 27. 12. 2018. godine).

Aktivnosti po pitanju zdravlja i dobrobiti životinja

U toku 2018. godine nastavljene su aktivnosti na suzbijanju bruceloze. U sklopu monitoringa bruceloze goveda pregledano je 119.009 goveda, a uporedo je rađena i provjera da li se navedena goveda nalaze u bazi podataka u Registru. Nadalje u 2018. godini započeta je implementacija projekta „Jačanje izvoznog potencijala i poboljšanje konkurentnosti poljoprivrednih proizvođača u BiH“ koji finansira SIDA (Swedish International Development Cooperation Agency), u cilju nastavka vakciniranja malih preživara protiv bruceloze. U toku 2018. godine vakcinirano je ukupno 322.955 malih preživara, a aktivnosti će se nastaviti i u 2019. godini.

Označavanje i kontrola kretanja životinja

Agencija za označavanje životinja kontinuirano štampa identifikacione ušne markice za goveda i dostavlja ih veterinarskim organizacijama. U 2018. godini odštampano je 92.266 ušnih markica za označavanje goveda (77.950 redovnih ušnih markica i 14.316 zamjenskih ušnih markica), 101.174 stočnih pasoša i 4.045 certifikata o imanjinama.

Uspješno je nastavljena kontrola monitoringa na brucelozu kod goveda, obrađeno je 129.744 uzoraka krvi goveda na brucelozu.

U cilju unapređenja sistema identifikacije i kontrole kretanja životinja u sklopu informacionog sistema Agencije za označavanje životinja, pokrenut je modul za identifikaciju ovaca i koza. U toku 2018. godine izvršeno je označavanje 331.380 ovaca i 7.469 koza.

U cilju obezbjeđivanja implementacije propisa, Agencija za označavanje životinja u kontinuitetu obezbjeđuje obuke za veterinare i veterinarske inspektore u BiH. U 2018. godini održane su 24 obuke na temu „Pristup i korištenje baze podataka Agencije za označavanje životinja“ na kojim je učestvovalo 335 veterinara i veterinarskih inspektora.

U 2018. godini održane su 2 obuke na temu „Pristup i korištenje aplikacije za kućne ljubimce Agencije za označavanje životinja“ na kojim je učestvovalo 207 veterinara. Svim učesnicima obuka dodijeljene su pristupne šifre i omogućen je pristup.

U organizaciji TAIEX-a održana je ekspertska misija na temu Identifikacije, registracije i kontrole kretanja životinja u periodu 26. i 27. mart 2018. godine.

Plan praćenja rezidua veterinarskih lijekova

Jedna od osnovnih godišnjih aktivnosti Ureda za veterinarstvo BiH, u skladu sa Zakonom o veterinarstvu u Bosni i Hercegovini („Službeni glasnik BiH“, broj 34/02) i Odlukom o praćenju rezidua određenih materija u živim životinjama i u proizvodima životinjskog porijekla („Službeni glasnik BiH“, br. 1/04, 40/09 i 44/11), jeste priprema i provedba Plana praćenja i kontrole rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata kod živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla za Bosnu i Hercegovinu.

S tim u vezi pripremljen je Plan praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu i u saradnji s nadležnim organima entiteta i Brčko Distrikta BiH, izvršena je raspodjela broja uzoraka na kojim će se ispitati rezidui određenih materija u Federaciji BiH, Republici Srpskoj i Brčko Distriktu BiH. Donesena je Odluka o provedbi plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu čiji je sastavni dio čini Uputa za provedbu plana praćenja rezidua („Službeni glasnik BiH“, broj 34/18). Provedena je javna nabavka laboratorijskih usluga za analizu rezidua veterinarskih lijekova i kontaminanata u sklopu koje su odabrane laboratorije za ispitivanje službenih uzoraka te je provedena nabavka materijala i opreme koji je potreban veterinarskim inspektorima za provedbu uzorkovanja. Održana je i obuka veterinarskih inspektora zaduženih za provedbu uzorkovanja u sklopu plana gdje je inspektorima podijeljen materijal i oprema za uzorkovanje.

U skladu s Odlukom o praćenju rezidua i obavezom izvještavanja, Plan praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu i rezultati Plana praćenja i kontrole rezidua za 2017. godinu su dostavljeni DG SANTE Evropske komisije na pregled i evaluaciju.

Usljed preduge procedure javne nabavke laboratorijskih usluga, implementacija Plana praćenja i kontrole rezidua za 2018. godinu je započeta tek od septembra 2018. godine, kada su zaključeni sporazumi s izabranim laboratorijima, a realizacija plana će trajati do kraja marta 2019. godine nakon čega će se sačiniti izvještaj o ukupnoj realizaciji plana. Dostignutost realizacije plana za period septembar – decembar 2018. godine iznosi 45% gdje su izvršene oko 944 analize u odnosu na ukupan broj planiranih analiza koji iznosi 2102. U pomenutom periodu utvrđen je jedan neusklađeni uzorak te je, u cilju zaštite zdravlja potrošača, provedena istraga i poduzete mjere nadležne veterinarske inspekcije u cilju otkrivanja i otklanjanja uzroka zaostajanja rezidua u proizvodu životinjskog porijekla. U 2018. godini objavljena je Provedbena Odluka Komisije (EU) 2018/1067 od 26. jula 2018. godine o izmjeni Odluke 2011/163/EU o odobravanju planova koje su dostavile treće zemlje u skladu s članom 29. Direktive Vijeća 96/23/EZ, gdje je Bosna i Hercegovina pored već odobrenih planova za akvakulturu, mlijeko, med, meso peradi i jaja, uvrštena u popis trećih zemalja sa odobrenim planom za crveno meso (meso goveda, ovaca, koza i svinja).

Obuke koje su organizirane i održane u ovom djelokrugu rada su:

- Posjeta stručnjaka EFSA (European Food Safety Authority) Bosni i Hercegovini na temu Prikupljanje podataka i izvještavanje o ostacima pesticida i veterinarsko-medicinskih proizvoda, održana 5-6. jula 2018. godine u Agenciji za sigurnost hrane BiH u Mostaru.
- Naučna mreža za sakupljanje podataka o ostacima veterinarsko-medicinskih proizvoda, studijska posjeta održana 30-31. oktobra 2018. - EFSA, u Parmi u Italiji,
- Radionica o validnom korištenju antimikrobnih sredstava u proizvodnji peradi i svinjetine koja je održana 18-19. novembra 2018. godine u Upsali u Švedskoj.

Kontrola uvoznih pošiljki je u potpunosti realizirana i sve pošiljke koje su najavljene i pregledane su od strane granične veterinarske inspekcije. U toku 2018. godine ukupno je pregledano 52.405 pošiljki pri uvozu, izvozu i provozu preko granice Bosne i Hercegovine. Provedba Plana monitoring za 2018. godinu nije u potpunosti realizirana zbog poteškoća u provedbi procedura javnih nabavki. Realizacija planiranog monitoringa će se nastaviti i u 2019. godini. Plan monitoringa uvoznih pošiljki se odvija predviđenom dinamikom, sa intencijom njegovog kontinuiteta i u narednim godinama.

U 2018. godini je izdato ukupno 1.075 rješenja o nepostojanju veterinarsko- zdravstvenih smetnji za uvoz živih životinja, sirovina i proizvoda životinjskog porijekla u BiH, te 113 rješenja za nepostojanje veterinarsko - zdravstvenih smetnji za uvoz veterinarskih lijekova u BiH. U Uredu za veterinarstvo BiH su u Upisniku objekata za izvoz iz BiH upisana 403 objekta, a izdato je 15.419 certifikata za izvoz životinja i proizvoda životinjskog porijekla.

Aktivnosti u oblasti jačanje kapaciteta za izvoz živih životinja i proizvoda životinjskog porijekla iz BiH

U ovoj oblasti aktivnosti Ureda za veterinarstvo BiH u prethodnom periodu (2018. godina) su bile usmjerene na osiguranje izvoza mesa peradi, proizvoda od mesa peradi i konzumnih jaja u Evropsku uniju. Sve planirane aktivnosti su uspješno sprovedene i Bosna i Hercegovina je uvrštena u plan kontrola Direkcije za zdravlje i hranu, revizije i analize Evropske komisije (bivši FVO – Ured za hranu i veterinarstvo EU), u cilju odobravanja izvoza ove grupe proizvoda u Evropsku Uniju. Misija je provedena u periodu od 28.5 – 1.6.2018. godine pri čemu je utvrđeno da su otklonjeni svi nedostaci utvrđeni u toku prethodne misije provedene u 2012. i 2017. godini, što je rezultiralo odobrenjem izvoza mesa peradi na tržište Evropske unije (Standing Committee on Plants, Animals, Food and Feed Section Controls and Import Conditions (part of the PAFF Committee on PPL) 25 January 2019).

Međunarodni ugovori

Ugovor između Vijeća ministara BiH i Vlade Narodne Republike Kine o saradnji u području zdravlja životinja i karantinu je potpisan 07.7.2018. godine. Također, u proceduri je stvaranje preduvjeta za potpisivanje Memoranduma za veterinarsku saradnju sa zemljama: Hašemitska Kraljevina Jordan, Islamska Republika Iran i Republika Azerbejdžan.

10. ORGANSKA PROIZVODNJA, PRAVNI OKVIR I UVJETI ZA IZVOZ ORGANSKIH PROIZVODA

10.1. Obim i značaj organske proizvodnje

Organska proizvodnja je sistem održive poljoprivrede zasnovan na visokom poštovanju ekoloških principa putem racionalnog korištenja prirodnih resursa, upotrebe obnovljivih izvora energije, očuvanja prirodne raznolikosti i zaštite okoliša. Proizvodnja i plasman organski proizvedene hrane, predstavlja jedan od glavnih ciljeva Evropske unije, a u Bosni i Hercegovini postaju sve zastupljeniji i ekonomski značajniji. Prednosti za ovaj vid proizvodnje ogledaju se kako u usitnjenim posjedima kao i zemljištu koje nije bilo u sistemu intenzivne proizvodnje i time kontaminirano štetnim materijama. Međutim, iako u Bosni i Hercegovini postoje prirodni resursi koji su pogodni za razvoj organske proizvodnje, broj proizvođača koji se bave tom proizvodnjom je prilično skroman a količine proizvedene organske hrane u odnosu na konvencionalnu proizvodnju, još uvijek male. Tržište organske proizvodnje sve više dobija i druge karakteristične osobine kojim se povećava potražnja, a posebno aspekt regionalnosti, što ima za rezultat da idealni proizvod nije samo organski već je i sezonski i proizveden na određenom lokalnom ili bar regionalnom nivou.

Vrijednost globalnog tržišta organskih proizvoda dostigla je skoro 90 milijardi američkih dolara (više od 80 milijardi eura) što je za oko 10 milijardi više u odnosu na prethodnu godinu. Povećanje površina poljoprivrednog zemljišta na kojima se odvija organska proizvodnja je bilo sporije u odnosu na tržišnu potražnju, ali ipak znatno brže nego prethodnih godina. I u 2018. godini tržište organskim proizvodima u Evropi je nastavilo sa rastom i dostiglo iznos od 33,5 milijardi eura, što je za 11,4 više u odnosu na prethodnu godinu. Svake godine, evropski potrošači troše sve više na organsku hranu, dok broj organskih proizvođača raste umjereno, po stopi od 3% u Evropi, i 5% u Evropskoj uniji. U isto vrijeme broj prerađivača i uvoznika u Evropi bilježi značajan rast od 12%, a u Evropskoj uniji čak 19%. Potrošači u svim zemljama Evrope u prosjeku troše 36,4 eura po stanovniku na organske proizvode, dok je ovaj iznos veći kod potrošača iz zemalja Evropske unije i iznosi 53,7 eura. Potrošnja po glavi stanovnika za organske proizvode je udvostručena u posljednjih deset godina i najveća je u Švicarskoj gdje u prosjeku iznosi 262 eura, potom u Danskoj sa 191 eura i Švedskoj sa 177 eura po stanovniku.

10.2. Zakonodavstvo Evropske unije i plasman organskih proizvoda na evropsko tržište

Evropsko vijeće je usvojilo novu Uredbu o organskoj proizvodnji i obilježavanju organskih proizvoda (Regulation (EU) 2018/848 of the European Parliament and of the Council of 30 May 2018 on organic production and labelling of organic products and repealing Council Regulation (EC) No 834/2007") koja će se primjenjivati od 1. januara 2021. godine.

Do primjene nove legislative, na snazi su:

- Uredba Vijeća (EC) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda
- Uredba Komisije (EC) br. 889/2008 - o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 o organskoj proizvodnji i označavanju organskih proizvoda s obzirom na organsku proizvodnju, označavanje i kontrolu (obje na snazi od 2009);
- Uredba Komisije (EC) br. 1235/2008, o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EZ) br. 834/2007 s obzirom na režime za uvoz organskih proizvoda iz trećih zemalja;
- Uredba Komisije (EC) br. 271/2010 o izmjeni Uredbe (EZ) br. 889/2008 o detaljnim pravilima za provedbu Uredbe Vijeća (EC) br. 834/2007 u pogledu znaka organske proizvodnje Evropske unije.

Organski proizvodi iz zemalja koje nisu članice EU mogu biti plasirani na tržište EU samo ako su proizvedeni i inspekcija provedena pod uvjetima koji su identični ili ekvivalentni onima koji se primjenjuju na organskim proizvodima u EU. Pravila uvedena 2007. godine su fleksibilnija u odnosu na uredbu koja joj je prethodila a po kojoj su organski proizvodi mogli biti uvezeni u EU samo ako su imali EU-certifikat i ukoliko je njihova proizvodnja bila nadgledana od strane certifikacijskog tijela neke od članica zemalja EU. Ovakav postupak izdavanja dozvola je zamijenjen novim pravilima uvoza, kojim je kontrolnim tijelima (certifikacijskim organizacijama) iz zemalja koje nisu članice EU omogućeno da budu direktno nadležne za izdavanje certifikata i nadgledane od strane Evropske komisije i zemalja EU. Ovim je Evropskoj komisiji omogućeno da vrši nadzor i praćenje uvoza organskih proizvoda. Istom regulativom postavljen je osnov za pravila EU o organskoj proizvodnji uključujući vina, proizvode akvakulture i morske trave.

Bilateralni sporazum je uobičajeni način kojim Evropska komisija u saradnji sa državama članicama priznaje organsku proizvodnju i plasman tih proizvoda iz trećih zemalja. Pri tome, Komisija uz podršku država članica, nadzire proizvodnju i kontrolu organskih proizvoda što mora biti u skladu sa ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast, ali nije nužno da se proizvode na isti način. Evropska komisija je propisala da proizvod koji se proizvodi i kontrolira na isti način kao u EU može imati slobodan pristup na zajedničko tržište EU, a kontrolna tijela koja namjeravaju poduzeti takve kontrole moraju biti odobrena od strane Komisije i država članica za ovu svrhu. Njihov nadzor je direktna dužnost Komisije u saradnji sa državama članicama. Dodatno, a budući da se uvjeti proizvodnje u trećim zemljama ponekad razlikuju od onih u Evropi, nije uvijek moguće primijeniti potpuno ista pravila za proizvodnju ili kontrolu. Zbog toga je prihvaćeno postojanje sličnih pravila a koji su u skladu s ciljevima i načelima EU legislative za ovu oblast.

Postoje posebna uputstva koja propisuju kako kontrolna tijela apliciraju za odobrenja, kako se nadgledaju i koje druge mjere treba poduzeti u vezi sa uvozom organskih proizvoda na evropsko tržište i njihovom kontrolom. Propisi o uvozu olakšavaju uvoz organske hrane u EU dok u isto vrijeme promoviraju bolji monitoring i na taj način se žele preduprijeti obmane i prevare. Uvoz iz trećih zemalja propisan je Uredbom (EC) br. 834/2007, gdje se navodi da se proizvod uvezen iz treće zemlje može staviti na tržište Zajednice kao organski proizvod pod uvjetom da:

- je proizvod proizveden u skladu sa pravilima proizvodnje koja su ekvivalentna pravilima proizvodnje i označavanja navedene Uredbe EC
- da su subjekti podvrgnuti mjerama kontrole koje su jednako djelotvorne kao i mjere kontrole propisane navedenom Uredbom i da su te mjere primjenjivane neprekidno i efektivno;

- da su subjekti svoje aktivnosti u svim fazama proizvodnje, pripreme i distribucije u trećim zemljama podvrgnuli sistemu kontrole kako je propisano u navedenoj Uredbi;
- da je izdata potvrda o inspekcijskom nadzoru za proizvod koju je izdalo nadležno tijelo, kontrolno tijelo ili kontrolna ustanova iz treće zemlje, priznata kako je propisano navedenom Uredbom.

Aneks III Uredbe 1235/2008 sadrži listu trećih zemalja koje su Evropska komisija i države članice priznale da imaju ekvivalentna pravila organske proizvodnje i kontrole. Aneks IV iste Uredbe sadrži listu kontrolnih tijela i institucija priznatih i ovlaštenih da verificiraju da su proizvodi koji se stavljaju na tržište EU kontrolirala ovlaštena tijela u skladu sa Uredbom 834/2007.

10.3. Organska proizvodnja u Bosni i Hercegovini

Nomenklatura roba u Carinskoj tarifi BiH usklađena sa harmoniziranim sistemom i kombiniranom nomenklaturom koju koristi Evropska unija, ne sadrži organske proizvode kao posebnu kategoriju, tako da ne postoje zasebno praćeni zvanični statistički podaci za organsku poljoprivredu.

U nedostatku zvaničnih statističkih podataka u analizama kao izvor se uglavnom koriste drugi izvori, kao što su to podaci Istraživačkog instituta za organsku poljoprivredu - FIBL (Research Institute of Organic Agriculture), neovisnog, neprofitnog naučnog instituta koji se dugi niz godina bavi međunarodnim razvojem organske proizvodnje i prikupljanjem podataka iz cijelog svijeta.

Prema izvještaju FIBL Instituta, organska proizvodnja u BiH u 2015. godini je bila zastupljena na 576 ha, dok se sakupljanje samoniklih biljnih vrsta odvijalo na 50.250 ha. U 2016. godini površina pod organskom proizvodnjom je povećana na 659 ha, da bi površina u 2017. narasla na 975 ha. Realna su očekivanja da je u 2018. godini površina pod organskom proizvodnjom značajno veća od 1.000 ha. Međutim, ovo je i dalje skromna površina jer predstavlja manje od 0,05% ukupnog obradivog zemljišta.

Na osnovu podataka koji su prikazani u tabeli 32. u nastavku evidentno je da se u periodu od 2013. do 2017. godine znatno povećale površine za uzgoj organskih usjeva i to sa 292 na 975 hektara ili za 233%.

Tabela 32. Površina pod organskom proizvodnjom u Bosni i Hercegovini (ha)

2011	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.
343	343	292	353	576	659	975

Izvor podataka: The world of organic production, Statistics and emergine trends FIBL&IFOAM-Organics internationals

Vrijednost organskih proizvoda koja su plasirana na domaće tržište u BiH u 2015. godini iznosila je 0,3 miliona eura, dok je u istoj godini izvezeno organskih proizvoda u vrijednosti od 2 miliona eura. Porast izvoza evidentiran je i u 2016. godini kada je izvezeno 3,5 miliona eura, dok je u 2017. godini izvoz već dostigao 4 miliona eura. Podaci ukazuju na trend stalnog povećanja vrijednosti izvoza organskih proizvoda, odnosno da je u periodu 2015-2017 isti praktično udvostručen. Bosna i Hercegovina organske proizvode najviše izvozi u Njemačku, Holandiju, Dansku, Italiju, Švedsku i Švicarsku.

Na osnovu informacija asocijacija organskih proizvođača na području Federacije BiH postoji oko 70 organskih proizvođača koji se bave biljnom proizvodnjom i ne postoji nijedna certificirana organska stočarska farma, ali su dvije u fazi konverzije. U Republici Srpskoj je identificirano više od 40 proizvođača povrtnara, voćara, stočara, malinara, čak i ratara koji se bave organskom poljoprivrednom proizvodnjom, a trenutno ih je najviše u oblasti ljekovitog bilja i bobičastog voća.

U skladu sa nadležnostima u oblasti poljoprivrede, entiteti su donijeli ili su procesu donošenja zakonskih i podzakonskih akata za organsku proizvodnju dok Brčko Distrikt BiH ovu oblast nema uređenu. Relevantno zakonodavstvo se usklađuje sa zakonodavstvom EU.

U Republici Srpskoj na snazi je Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske („Službeni Glasnik RS“, broj 12/13) kao i sljedeći podzakonski akti:

- Pravilnik o uvjetima za izdavanje certifikata za organske proizvode;
- Pravilnik o uvjetima za rad kontrolnih organizacija i načinu vršenja kontrole u postupku organske proizvodnje;
- Pravilnik o tehnološkim postupcima prerade u organskoj proizvodnji;
- Pravilnik o metodama organske, biljne i stočarske proizvodnje i periodu konverzije;
- Pravilnik o sadržini, obrascu i načinu vođenja evidencije u organskoj proizvodnji.

U Federaciji BiH je usvojen Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji („Službene novine FBiH“, broj 72/16), dok je set pravilnika u procesu izrade, od kojih je u 2018. godine usvojen Pravilnik za biljnu i stočarsku proizvodnju („Službene novine FBiH“, br. 14/18).

Za akreditaciju uvoza u Evropsku uniju postoji šest grupa proizvoda koje jedna kontrolna agencija može kontrolirati, a to su:

- Neprerađeni biljni proizvodi;
- Žive životinje ili neprerađeni životinjski proizvodi;
- Proizvodi akvakulture i alge;
- Prerađeni poljoprivredni prehrambeni proizvodi;
- Prerađeni poljoprivredni proizvodi za upotrebu kao stočna hrana;
- Vegetativni sadni materijal i sjemena za uzgoj.

Sva Kontrolna tijela koje je Evropska komisija priznala, a prisutni su u Bosni i Hercegovini, nalaze se u Aneksu IV Uredbe 1235/2008. Za Bosnu i Hercegovinu to su:

1. "Agreco R.F. Göderz GmbH", Mündener Straße 19, 37218 , Witzhausen, Germany;
2. "Bio.inspecta AG", Ackerstrasse, 5070, Frick, Switzerland,
3. "Ecocert SA", BP 47, 32600, L'Isle-Jourdain, France;
4. "IMOSwiss AG", Weststrasse 1 , 8570, Weinfelden, Switzerland;
5. "LACON GmbH", Moltkestrasse 4, 77654, Offenburg, Germany,
6. "ORSER", Paris Caddesi No: 6/15, 06540, Ankara, Turkey,
7. "Organic Control System", Trg cara Jovana Nenada 15, 24000, Subotica, Srbija;
8. "Organska kontrola", Džemala Bijedića br.2, 71000, Sarajevo, Bosna i Hercegovina.

Aneksom V Uredbe (EC) 1235/2007 propisan je Certifikat o inspekciji koji se izdaje za svaku pojedinačnu pošiljku, a sadrži podatke o certifikacijskom tijelu, izvozniku, proizvođaču, uvozniku, količinama, CN kodovima i sl.

„Organska kontrola“ je jedina kontrolna agencija sa sjedištem u Bosni i Hercegovini i ista pored domaće proizvodnje, može kontrolirati i organske proizvode proizvedene na području Srbije i Crne Gore. Priznata je od strane Evropske komisije kao ovlašteno kontrolno tijelo za certifikaciju organskih proizvoda namijenjenih izvozu na tržište Evropske unije i ovlaštene su za kontrolu neprerađenih biljnih proizvoda i prerađenih poljoprivredno prehrambenih proizvoda.

Iako je još od 2010. godine bilo pokrenuto pitanje i isticana potreba usvajanja zakonodavstva o organskoj proizvodnji na nivou BiH, ipak ni do danas nije postignuta saglasnost da se ta aktivnost realizira. Naime, Ustavom Bosne i Hercegovine poljoprivreda ne spada u nadležnost institucija Bosne i Hercegovine gdje je također propisano i da BiH može preuzeti nadležnosti u onim stvarima u kojima se o tome postigne saglasnost entiteta. Zakonom o poljoprivredi, ishrani i ruralnom razvoju Bosne i

Hercegovine („Službeni glasnik BiH“, broj 50/08) propisano je da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH nadležno za osiguranje uspostave koordinacije svih neophodnih institucija i drugih tijela, koordinaciju razvoja neophodnih mjera i procedura za ispunjavanje međunarodnih obaveza i trgovinskih standarda u onome što se odnosi na sektor poljoprivrede, ishrane i ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine. Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, a što je propisano istim zakonom, obezbjeđuje da se sve odluke u vezi sa planiranjem, na svim nivoima vlasti, budu donesene u dogovoru, koordinaciji i saradnji, te uz aktivno učešće predstavnika svih odgovornih institucija i zainteresiranih strana koje su uključene u poljoprivredu i ruralni razvoj, a u skladu sa dobrim praksama EU.

Sa svim navedenim, a uzimajući u obzir da je Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH, vođeno preporukama EU kao i zahtjevima tržišta organskih proizvoda, pokretalo proceduru za donošenje zakona o organskoj proizvodnji na nivou BiH, nije došlo do dogovora i saglasnosti entiteta da se uđe u proceduru izrade jednog okvirnog propisa. Kako je u međuvremenu, prvo u Republici Srpskoj 2013. godine usvojen Zakon o organskoj proizvodnji Republike Srpske, uključujući i naknadno donijete podzakonske akte, a nakon toga je i u Federaciji BiH od 2016. godine usvojen Zakon o poljoprivrednoj organskoj proizvodnji a nakon toga i pravilnik, smanjeno je interesiranje uključenih i zainteresiranih strana da se nastavi sa izradom okvirnog propisa o organskoj proizvodnji. Također, usvajanje zakona i podzakonskih akata na nivou entiteta u značajnoj je mjeri doprinijelo da se ova oblast uredi u skladu sa EU zakonodavstvom čime su dodatno obezbijeđeni bolji uvjeti za proizvodnju i izvoz organskih proizvoda koji, kako statistika pokazuje ima trend stalnog porasta. Evropska komisija je ipak na sastanku Pododbora za poljoprivredu i ribarstvo održanom u oktobru 2018. godine, uputila preporuku da se ova materija u Bosni i Hercegovini regulira usvajanjem okvirnog zakonodavstva.

Dodatno, uočava se neophodnost dodatne promocije i dizanja svijesti o mogućnostima koje pruža proizvodnja i prodaja/izvoz organskih proizvoda, neophodan je dodatni angažman svih nadležnih institucija na pružanju podrške i promoviranju organske proizvodnje kod domaćih proizvođača i konzumenata, a posebno promocija na izvoznim tržištima. Strateškim planom ruralnog razvoja BiH – Okvirni dokument, prepoznat je značaj organske proizvodnje, te je definirana i posebna mjera - Podrška organskoj proizvodnji, zaštiti životne sredine (okoliš), smanjenje uticaja klimatskih promjena, a u okviru ove mjere zasebna podmjera: Podrška proizvodnji, certifikaciji i kontroli organske proizvodnje u skladu sa najboljim praksama EU zahtjevima tržišta.

11. MJERE I PRIORITETI U OBLASTI POLJOPRIVREDE, ISHRANE I RURALNOG RAZVOJA ZA 2019. GODINU

Aktivnosti koje su ključne za napredak Bosne i Hercegovine u evropskim integracijama i provedbi reformi vezane su za mjere i prioritete koje bi Bosna i Hercegovina trebala ispuniti kako bi ostvarila napredak u procesima koji slijede u sklopu priprema za pristup Evropskoj uniji. Najvažnije su: usvajanje i implementacija strateških dokumenata, usklađivanje regulative sa Evropskom unijom, poboljšanje i usklađivanje politike podsticaja i implementacija harmoniziranih propisa, međunarodna saradnja, unapređenje poljoprivrednih politika i politike ruralnog razvoja.

Ispunjavanje prioriteta i provedba neophodnih reformi je, ujedno, i ostvarivanje uvjeta za napredak Bosne i Hercegovine u približavanju Evropskoj uniji. Zato su i prioriteta rada institucija na svim nivoima vlasti u Bosni i Hercegovini, koje su nadležne za poljoprivredu, ishranu, šumarstvo i ruralni razvoj, u narednom periodu, usmjerene na brži i efikasniji razvoj i integriranje poljoprivrede u evropsko i svjetsko tržište.

Da bi se ostvarili navedeni prioriteti, reformske procese treba usmjeriti na:

- Pravno usklađivanje, preuzimanje i implementaciju propisa sa pravnom stečevinom Evropske unije;

- Ispunjavanje uvjeta za korištenje predpristupnih fondova Evropske unije za poljoprivredu i ruralni razvoj;
- Dostizanje potrebnog nivoa standarda kvaliteta i sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim proizvodima i izvoz svih roba životinjskog porijekla na tržište Evropske unije;
- Izgradnju i jačanje institucionalnih kapaciteta;
- Usklađivanje poljoprivrednih politika i politika ruralnog razvoja;

Jedno od prioriternih područja za provedbu reformi je **ZAKONODAVSTVO**. U ovoj oblasti je planirano usvajanje:

- Plana usvajanja-usklađivanja pravne tekovine Evropske unije u oblasti poljoprivrede i ruralnog razvoja, veterinarstva, sigurnosti hrane i zaštite zdravlja bilja;
- Zakona o hrani;
- Zakona o veterinarstvu;
- Zakona o vinu;
- Zakona o izmjeni Zakona o poljoprivredi, ishrani, i ruralnom razvoju Bosne i Hercegovine;
- Unapređenje zakonskog okvira za razvoj i jačanje organske proizvodnje u Bosni i Hercegovini;
- Izmjena zakonodavstva u oblasti morskog ribarstva i akvakulture;
- Pобољшanje regulatornog okvira za kontrolu uvoza hrane koja nije životinjskog porijekla.

Pored navedenog, kao konstanta, javlja se potreba za nastavkom implementacije i realizacije obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju, kao i nastavak rada na uspostavi zakonodavnog okvira za provedbu poljoprivrednog popisa, u saradnji sa statističkim organizacijama svih nivoa vlasti.

Za **IZGRADNJU I JAČANJE INSTITUCIONALNIH KAPACITETA** u sektoru poljoprivrede, ishrane, i ruralnog razvoja, potrebno je:

- Unaprijediti poljoprivrednu statistiku kroz razvoj Poljoprivrednog informacionog sistema, tako što će se: ubrzati proces harmonizacije Registara poljoprivrednih gazdinstava i Registra klijenata; nastaviti aktivnosti na uspostavi sistema zemljišnih registara (LIPS-a), nastaviti aktivnosti na uspostavi i razvoju Mreže računovodstvenih podataka poljoprivrednih gazdinstava, i započeti aktivnosti na uspostavi Poljoprivredno-tržišnog informacionog sistema ;
- U tu svrhu, izraditi i usvojiti Smjernice za uspostavu i razvoj Poljoprivrednog informacionog sistema sa ciljem objedinjavanja podataka, boljih analiza uticaja i boljeg ciljanja politika;
- Unaprijediti bazu za usklađivanje trgovinske statistike za poljoprivredne i ribarske proizvode sa režimom EU;
- Izraditi i usvojiti Strateški okvir za upravljanje životinjskim nusproizvodima u skladu sa *acquis-om*;
- Intenzivirati napore u pronalaženje modela za IPARD operative sisteme u skladu sa EU zahtjevima i ustavnim nadležnostima u BiH;
- Institucionalno i administrativno ojačati kapacitete sistema službene kontrole hrane i inspekcije, posebno na određenim graničnim kontrolnim tačkama;
- Ojačati institucionalne i administrativne kapacitete, posebno kapacitete fitosanitarnih inspektora za službene kontrole unutrašnjeg tržišta;
- Unaprijediti integrirano upravljanje štetočinama kroz provedbu obuka o zahtjevima i standardima za korištenje sredstava za zaštitu bilja;
- Ojačati sposobnosti za analitiku sprovedenih politika, strategija, programa i mjera;
- Intenzivirati aktivnosti na uspostavi sistema monitoringa i evaluacije u sektoru poljoprivrede, prehrane i ruralnog razvoja;
- Pобољшати administrativne kapacitete i resurse u poljoprivredi s ciljem bolje pripremljenosti i postepenog približavanja Zajedničkoj poljoprivrednoj politici EU;

Da bi se uskladile **POLJOPRIVREDNE POLITIKE I POLITIKE RURALNOG RAZVOJA**, potrebno je:

- Realizirati Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine – Okvirni dokument (2018-2021);

- Postepeno harmonizirati mjere podrške u poljoprivredi;
- Uskladiti mjere ruralnog razvoja u okviru postojećeg programa subvencija u entitetima i Brčko Distriktu BiH i razviti mjere ruralnog razvoja u skladu sa EU mjerama;
- Podsticati usvajanje standarda kvaliteta i jačanje konkurentnosti proizvođača kroz usklađivanje mjera podrške na nivou zemlje bilo da su to subvencije za proizvođače ili grantovi za investicije;
- Poboljšati efikasnost korištenja i nivo zaštite raspoloživih poljoprivrednih resursa;
- Inicirati potpisivanje i realizaciju bilateralnih sporazuma za unapređenje saradnje i trgovine, a posebno sporazuma koji se odnose na unapređenje i proširenje međusobne saradnje u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji u dijelu usklađivanja zakonodavstva sa pravnom tekovinom EU i korištenje fondova evropskih fondova za poljoprivredu i ruralni razvoj;
- Poboljšanje uvjeta vanjsko-trgovinskog poslovanja i zaštite domaće proizvodnje, prije svega jačanjem primarne poljoprivrede i prehrambene proizvodnje;
- Izgradnja kapaciteta za suočavanje sa prirodnim katastrofama u cilju povećavanja nivoa spremnosti za sprečavanje i zaštitu od vanrednih situacija koje mogu uticati na poljoprivredni sektor (poplave, suša i dr.).

U cilju **ISPUNJAVANJA UVJETA ZA IZVOZ HRANE** nužno je:

- Realizirati preporuke Agencije za hranu i veterinarstvo EU (FVO) s ciljem dobijanja odobrenja za izvoz konzumnih jaja na tržište EU;
- Realizirati u potpunosti sve aktivnosti definirane u Mapi puta s ciljem stvaranja uvjeta za izvoz proizvoda životinjskog i biljnog porijekla;
- Izraditi i usvojiti propise i mjere za uvođenje tržišnih standarda kvaliteta u skladu sa evropskim i OECD standardima (tržišni standardi za voće i povrće, žitarice, meso i mlijeko...) odnosno sa standardima organizacije zajedničkog tržišta EU;
- Ojačati lanac upravljanja i sistem službene kontrole hrane i hrane za životinje, koji je usklađen sa evropskim standardima, centralnu bazu podataka;
- Organizirati i sprovesti niz obuka za subjekte u poslovanju sa hranom po standardima EU o kontroli kvaliteta;
- Dodatno uskladiti sisteme službenih veterinarskih i fitosanitarnih kontrola sa evropskim standardima;
- U oblasti ribarstva ubrzati aktivnosti na usklađivanju domaćeg zakonodavstva koje uređuje ovu oblast i uložiti dodatne napore u provedbi *acquis*-a za oblast akvakulture.

U predstojećem periodu pred poljoprivrednim sektorom u Bosni i Hercegovini kao važan prioritet ostaje potreba kreiranja agrarne politike i uvođenje onih instrumenata koji će omogućiti dinamičko restrukturiranje poljoprivrednog sektora, modernizaciju, a ujedno i efikasno približavanje EU integracijama. Aktivnim uključivanjem i angažmanom nadležnih institucija na svim nivoima vlasti u BiH i ostalih zainteresiranih učesnika u poljoprivrednom sektoru u BiH kao i stručne pomoći iz Evropske unije, može se odgovoriti na tržišne i konkurentske izazove, ali i velike zahtjeve u procesu integracija i sticanja članstva Evropske unije.

BOSNA I HERCEGOVINA
MINISTARSTVO VANJSKE TRGOVINE
I EKONOMSKIH ODNOSA
SARAJEVO

PRIMLJENO: 09-05-2019		Brc. prijava	
Organizaciona jedinica	Klasifikaciona oznaka	Redni broj	
12	28-234-8/19		

РЕПУБЛИКА СРПСКА
МИНИСТАРСТВО ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ
Краља Петра I Карађорђевића 100, Бања Лука, тел:051/338-415, факс: 051/338-865, 338-866,
E-mail:mps.@mps.vladars.net

Број: 12.03.1-330-1113/19

Датум: 23.04.2019. године

МИНИСТАРСТВО СПОЉНЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА БИХ
Мусала 9,
71000 Сарајево

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2018. годину, доставља се

Поштовани,

Вашим дописом број 12-1-28-234-5/19, од 08.04.2019. године, обратили сте се Министарству пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске са захтјевом да Вам, у циљу израде Годишњег извјештаја из области пољопривреде, исхране и руралног развоја за Босну и Херцеговину, доставимо Годишњи извјештај о раду Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске за 2018. годину.
У прилогу акта, достављамо Вам тражени извјештај.

С поштовањем,

ПОШТЕНИК МИНИСТАР
Малетић

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О РАДУ МИНИСТАРСТВА ПОЉОПРИВРЕДЕ, ШУМАРСТВА И ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА 2018. ГОДИНУ

А. Увод

Надлежности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске су:

- дефинисање и спровођење мјера структурне пољопривреде и политике руралног развоја и њено усклађивање са међународним стандардима,
- развој сточарске производње,
- организовање активности на заштити, уређењу и коришћењу пољопривредног земљишта,
- заштита и унапређење здравља бивља,
- унапређење система безбједности хране,
- унапређење система здравствене заштите животиња и промета лијекова,
- управљање и газдовање шумама и шумским земљиштем и заштите ловног фонда,
- спровођење интегралног управљања водама,
- унапређење свјетског знања активности у пољопривреди.

Активности Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде Републике Српске у 2018. години реализоване су у складу са Програмом рада министарства за 2018. годину, задатка дефинисаних Економском политиком Републике Српске за 2018. годину, те у складу са процесом одвијања пољопривредне производње.

У току 2018. године реализоване су низ значајних активности како у области управних и административно-правних послова, тако и у области програмских и развојних активности. Најважније активности Министарства у ресурсу пољопривреде, прехрамбене индустрије и руралног развоја реализоване у 2018. години су:

- доношење сета законских и подзаконских аката којима се на ефикасан начин регулишу поједине области производње пољопривредних и прехрамбених производа, а које имају за циљ унапређење услова пословања за привредне субјекте у свим областима производње;
- усмјеравање средстава за финансирање аграрног сектора путем подстицајних мјера које се реализују у оквиру аграрног буџета, кредитних средстава која се реализују преко ИРБ-а, Фонда Партнер и међународних пројеката у пољопривреди,
- унапређење сви регистри које води министарство као и Регистар пољопривредних газдинстава која води АТИФ,
- остварена сарадња са великим бројем међународних организација и других партнера на реализацији развојних пројеката у свим областима пољопривредне производње,
- реализован низ активности у области уређења земљишне политике са циљем унапређења начина коришћења и одрживог управљања земљишних површина,
- остварена сарадња у области унапређења генетског потенцијала у сточарству и подржане набавка основног стада, као и оснивање репродуктора у сточарству и пчеларству,
- проведене мјере сталног мониторинга услова за одвијање пољопривредне производње и праћење утицаја суше, те предузете адекватне мјере на ублажавању последица негативних временских прилика,
- настављена хармонизацију прописа са ЕУ стандардима,

- усвојене су бројне информације које су достављене на разматрање Влади Републике Српске.

Најважније активности Министарства у ресору ветерине реализоване у 2018. години су:

- спроводиле мјере вакцинација малог преживара против бруцелозе, вакцинација савиња против класичне куге савиња, мјере сузбијања и искорјешавања инфективне анемије копитара, имунизација животиња-вакцинација против антракса у државним Републике који су одређени као „антраксни државници, као и вакцинација говеда против болести каратава коже у зони А у складу са Одлуком о увођењу вакцинације говеда против болести картавае коже (број: 01-1-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у Босни и Херцеговини,
  - у складу са Законом о ветеринарству у Републици Српској регистрована су 139 субјекта у пословању са храном (кваснице, мљетаре, пунџонице меда, складишта хране животињског поријекла и хране за животиње), 9 ветеринарских организација и 46 сабирна мјеста за откуп сировог млијекса,
  - на основу Закона о ветеринарско - медицинским производима извршена је регистрација 114 ветеринарско медицинских производа,
  - На основу Закона о заштити и добробити животиња регистрована су 2 објекта узгајивачица, приватизације и хигијенарска служба и 69 фарми различитих врста животиња-4,
  - Стручни тим за примарну производњу и безбједност хране, континуирано је радио на активностима у циљу побољшања субординације унутар ресора у оквиру Министарства и координације између Министарства, институције, научних института и специјалистичких служби, пољопривредне и ветеринарске службе, пољопривредних задруга и самих произвођача и других заинтересованих субјеката.
- Најважније активности Министарства у ресору водoprивреде реализоване у 2018. години су:
- активно се радило на изради мапа опасности и мапа ризика од поплава,
  - почетком године је формиран радни тим у којем учествују и представници Министарства пољопривреде, шумарства и водoprивреде,
  - радни тим је усвојио методологију рада, започете су активности на изради мапа,
  - анализирано је тренутно стање на терену и започето скупљање хидролошких података,
  - урађена је хидролошка обрада и анализа на сави сликовима,
  - започето је ЦДАР снимање и снимање значајнија поперечних профила на водотоцима,
  - одређене су категорије водотока као предуслов за хидроулично моделрање.

Б. Преглед реализованих годишњих резултата и активности

Секторска област 1. Пољопривреда и ветеринарство	
Стратешка циљ 1. Повећање конкурентности пољопривреде, прекограничне индустрије и руралних подручја	
Дугорочна остварена стратешка циља	(навести најбитније)
Мјере учешћа за крајње резултате (преузети из средњорочног плана)	Очековани годишњи резултат (преузети из средњорочног плана)
Реализовани резултат	Образложење

<p>Изражања за сектор пољопривреде, прехранбене индустрије и рурални развој</p>	<p>6% домаћих прихода буџета и других извора</p>	<p>Потенцијална средства усмјерена у аграрни сектор Републике Српске, у 2018. години, износила су 7,67 % од домаћих буџетских прихода и то:</p> <p>АГРАРНИ БУЏЕТ ..... 71.000.000,00 КМ -ПОДРШКА ТЕКУЋОЈ ПРОИЗВОДЊИ ..... 56.201.900,00 КМ -ПОДРШКА ДУГОРОЧНОМ РАЗВОЈУ ..... 10.337.000,00 КМ -СИСТЕМСКЕ МЈЕРЕ ..... 4.461.100,00 КМ</p> <p>КРЕДИТИ ИНВЕСТИЦИЈОНО-РАЗВОЈНЕ БАНКЕ</p> <p>ПАРТНЕР ФОНД ..... 70.000.000,00 КМ МЕЂУНАРОДНИ ПРОЈЕКТИ У ПОЉОПРИВРЕДИ ..... 5.900.000,00 КМ ПОЉОПРИВРЕДИ ..... 21.811.140,00 КМ СРЕДСТВА ВОДОПРИВРЕДЕ ЗА ЗАШТИТУ ЗЕМЉИШТА И ДОБАРА ..... 45.518.000,00 КМ</p> <p>УКУПНО: 203.140,00 КМ</p>	<p>Влада Републике Српске предузимала је мјера у области аграрног сектора, посебно у дијелу који се односи на финансирање. За 2018. годину, након ребаланса, утврђен је аграрни буџет од 71 милион КМ, што је 18 % више у односу на прошлу годину. Поред тога, Влада Републике Српске је, осим аграрног буџета, обезбједила средства за улагања у пољопривреду у 2018. години, и то по основу средстава ИРБ-а, Партнер Фонда, међународних пројеката, средстава водопривреде за заштиту добара и средстава усмјерена у ресурс шумарства.</p>
<p>Учешће сектора у спољно-трговинској размијени (биљна и сточарска производња, прехранбени производи, пиле и дуван)</p>	<p>учешће сектора у укупном износу повећано са 10% на 12%, учешће сектора у укупном износу задржано на 18%</p>	<p>Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године из РС је износила 284.749.663 КМ, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 3.126.398.388,44 КМ. Вриједност извоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2017. године из РС је износила 308.359.611 КМ, а вриједност укупног извоза у наведеном периоду је износила 2.853.003.000 КМ. Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном износу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 10,81 %. Удио вриједности извоза пољопривредног сектора у укупном износу износи 9,11 % и за 1,7 % је мања у односу на исти период 2017. године.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је износила 823.660.441 КМ. Вриједност укупног увоза у РС за наведени период 2018. године је износила 4.438.043.969,30 КМ. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном износу, за првих 10 мјесеци 2018. године, износи 18,55 %.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2017. године у Републику Српску је износила</p>	<p>На смањење учешћа сектора у укупном износу је утицало више фактора, али је један од најзначајнијих забрана извоза воћа у Руску Федерацију, која је трајала дужи период, а након отилањања претреса за кавоз, извесне количине нису биле на нивоу раније остварених.</p>

	<p>796.778.300 КМ. Вриједност укупног увоза у РС за наведена период 2017. године је износила 4.041.382.000 КМ. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 18,23 %.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је на мливу уједна на претходне године и у складу са планом.</p>		<p>1796.778.300 КМ. Вриједност укупног увоза у РС за наведена период 2017. године је износила 4.041.382.000 КМ. Удио вриједности увоза пољопривредног сектора у укупном увозу, за првих 10 мјесеци 2017. године, износи 18,23 %.</p> <p>Вриједност увоза производа из тарифних глава 1-24 у периоду Јануар - октобар 2018. године у Републику Српску је на мливу уједна на претходне године и у складу са планом.</p>
<p>Додатна вриједност из сектора (пољопривреда, шумарство и риболов без предамбене индустрије)</p>	<p>Раст номиналне вриједности на око 900 милиона КМ</p>	<p>Укупна вриједност пољопривредне производње за 2018. годину која представља тржишну вриједност свих произведених роба у биљној и сточарској производњи израчунату на основу приближних, базичних цијена (cif price), износи 1.894.709.674 КМ и за 12 % је већа од вриједности за 2017. годину, која је износила 1.690.293.471 КМ. У складу са овим, може се очекивати да ће и додана вриједност у 2018. години бити већа у односу на 2017. годину.</p>	<p>Укупна вриједност пољопривредне производње за 2018. годину која представља тржишну вриједност свих произведених роба у биљној и сточарској производњи израчунату на основу приближних, базичних цијена (cif price), износи 1.894.709.674 КМ и за 12 % је већа од вриједности за 2017. годину, која је износила 1.690.293.471 КМ. У складу са овим, може се очекивати да ће и додана вриједност у 2018. години бити већа у односу на 2017. годину.</p>
<p>Оперативни циљ 1.1 Повећање обима и продуктивности пољопривредне производње и обезбјеђење стабилности дохода пољопривредних произвођача</p>			
<p>Допринос остварењу оперативног циља (новости и побљаве)</p>			
<p>Мјера учешћа за издаци (директне) резултате (преузети из годишњег плана)</p>	<p>Очекивани годишњи резултат (преузети из годишњег плана)</p>	<p>Реализовани резултат</p>	<p>Образложење</p>
<p>Укупна засијана или засађена површина којој је пружена подршка путем директних плаћања</p>	<p>Повећане на око 150 хиљада хектара</p>	<p>145 хиљада хектара</p>	<p>Ради се о површини која је у РПГ-у пријављена као површина под коришћењем.</p>
<p>Износ директне помоћи која се издaje по јединици засијане или засађене површине као подршка биљној производњи</p>	<p>150 КМ/ха</p>	<p>129 КМ/ха</p>	<p>Укупна средства издвојена за биљну производњу за 2018. годину износе око 18,7 милиона КМ</p>
<p>Укупно условних града која су била предмет директне подршке</p>	<p>185.438</p>	<p>134.560</p>	<p>Коефицијенти за прераду, Силгласник Републике Српске бр.100/15</p>
<p>Укупне откупљене количине млијена</p>	<p>Повећане на око 90 хиљада тона</p>	<p>107.255.000 литара Премлирано 95.630.040 литара</p>	<p>Обрчуном период новембар 2017. до октобар 2018.</p>

Износ директне помоћи која се исплаћује по јединици условног грла као подршка сточарској производњи		180 КМ/условном грлу		277,64 КМ/условном грлу		Резултат изнад оценованог је због повећања укупних буџетских средстава	
Редни број	Назив активности	Ниво/назив (најмањи организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за извршено	За извршено укупати на разлоге	Блага утицита (да/не)		
1.1.1	Пратити процес регистрације пољопривредних газдинстава и примјену закона о доприносима на пољопривредна газдинства	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				
1.1.2	На бази праћења стања предузети мјере за ублажавање негативних последица адаптације ССП споразума ЕУ са ЕУ као и мјере за унапређење сточарског пословања и заштите домаће производње у оквиру аграрног сектора	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				
1.1.3	Наставити са унапређењем модела финансирања развоја пољопривреде и руралних подручја заснована на три стуба: посебна кредитна линија ИРБ, кредитне линије за дугорочне и краткорочне плазмане у пољопривреди и средства подстицаја из текућег буџета	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				
1.1.4	Пратити пласман свих средстава усмјерених у аграрни сектор (подстицајна средства, ИРБ, Партнер фонд) и објединити евиденцију свих расположивих финансијских средстава у аграру	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				
1.1.5.	Дефинисање подршке мјера аграрне политике	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				
1.1.6.	Промоција женског задругарства	Одјелjenje за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да				

		развој и међународну сарадњу			
1.1.7.	Промоција радно-одговорног Бугеџања	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.8.	Контактирање зустријских компанија у циљу остваривања сарадње у сектору воћа и поврћа	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		
1.1.9.	Предузети мере на даљој реализацији поступака и начина приказивања и уписа сорти и хибрида бремена и савног материјала у РС и БиХ	Одјелчење за пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу	Да		Не
1.1.10.	Спроводећи активности на реализацији Програма за заштиту здравља бивља	Одјелчење за бивну производњу	Да		Не
1.1.11.	Капиталноправно претплати стале развијене роба из области сточарске, али и уопште пољопривредне и прерађивачке области са иностранством Наставити надградњу дигиталних података Основа заштите, уређења и коришћења	Одјелчење за сточарство	Да		Не
1.1.12.	Пољопривредног земљишта Републике Српске са подацима о извршеним редовним анализима пољопривредног земљишта у 2018-2021 години пољни и другим подацима о земљишту примљеним кроз друге пројекте	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.13.	Наставити са активносима уочене права располагања на пољопривредном земљишту у оквир Републике Српске у активно учешће Правобранилаштва РС и Републике управе за геодетске и имовинско-правне послове	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		
1.1.14.	Упостављање регистра корисника пољопривредног земљишта у својини Републике Српске (закупаца и концесионара)	Одјелчење за пољопривредно земљиште	Да		

1.1.15.	<p>Унапређивати и ажурирати регистре у области пољопривреде које води министарство</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистар пољопривредних газдинстава - Винарски регистар - Регистар произвођача јаких алкохолних пића <p>- Централни регистр објеката који послују са храном</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистар корисника пољопривредног земљишта - Регистар узгајивача квалитетно приплодних животиња и регистре мушких приплодњака - Регистар узгајивача коњотиња, <p>- Идентификације и контроле кретања животиња</p> <ul style="list-style-type: none"> - Регистар пчелара и пчелињака у Републици Српској - Фитосанитарни регистар - Регистар произвођача сјемена пољопривредног биља, - Регистар дорађивача сјемена пољопривредног биља, - Регистар увозника сјемена пољопривредног биља, - Регистар прометника сјемена пољопривредног биља (на велико, на мало и на велико и мало), - Регистар произвођача расада, - Регистар сорти сјемена Републике Српске - Регистар дистрибутера и увозника средстава за заштиту биља, - Регистар пружалаца услуга у области средстава за заштиту биља, - Листа регистрованих средстава за заштиту биља, - Регистар прометника, увозника и произвођача сировог материјала, - Регистар дистрибутера и увозника минералних ђубрива, - Регистра минералних ђубрива. 	Ресор пољопривреде, сва одјелена	Да		Не
1.1.16.	Учествовати у изради вишњих планова,	Одјелене за	Да		

	<p>услађивање законодавства са правном тековном ЕУ и актима савета Европе и изради извештаја о реализацији истог</p>	<p>пољопривредну политику, рурални развој и међународну сарадњу</p>		
<p>1.1.17.</p>	<p>Праћење спољнотрговинског пословања у области прехранбене индустрије, индустрије пића и дуванске индустрије</p>	<p>Одјељење за прехранбену индустрију</p>	<p>Да</p>	<p>Не</p>
<p>1.1.18.</p>	<p>Учесће у активностима око утврђивања надлежне институције која ће бити овлаштена за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционални специјалитети у области хране, вина и јавних алкохолних пића</p>	<p>Одјељење за прехранбену индустрију</p>	<p>Дјелимично</p>	<p>Правилником о системима квалитета за прехранбене производе („Службени гласник БИХ“, број 90/18) регулисано је да је надлежна институција за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла, географске ознаке и гарантовано традиционални специјалитети у области хране Агенција за безбједност хране БИХ у складу са чланом 8. Правилника о системима квалитета за прехранбене производе, поступа к за регистрацију ознаке поријекла и ознаке географског поријекла спроводи Комисија која је састављена од представника Агенције за безбједност хране БИХ, Министарства спољне трговине и економских односа БИХ, Министарства пољопривреде, шумарства и водопривреде РС, Федералног Министарства пољопривреде, водопривреде и шумарства, Одјела за пољопривреду, шумарство и водопривреду БД БИХ, Министарства трговине и туризма РС и Федералног</p>

				<p>министарства трговине. У току припреме Правилника о системима квалитета за прерађивене производе ово Министарство затражило је мишљење Института за интелектуално власништво БиХ и мишљење Радне групе 11 у систему координације процеса европских интеграција – Пољопривреда и рурални развој. Исти су доставили само приједбе техничке природе. Није било активности у области дефинисања надлежне институције која ће бити овлашћена за политику квалитета, односно за признавање и заштиту ознаке поријекла и географске ознаке у области вина и јаких алкохолних пића.</p>
<p>1.1.19.</p>	<p>Учеће у процесу програмирања и извештавања о спровођењу пројекта финансирањих посредством финансијских инструмената ЕУ</p>	<p>Ресор за пољопривреду, прерађивену индустрију и рурални развој</p>		<p>Процес програмирања мјера, које би се требале финансирати из инструмента за предприсутну помоћ Европске уније (IPA), а односи се на IPA-у за 2018. годину, реализован је у периоду од октобра 2017. до априла 2018. Представници Републике Српске су, на почетку процеса, учествовали у дефинисању приоритета који ће се финансирати. Међутим, напредне активности нису спроведене у складу са услаглашеном Одлуком о</p>

					систему координације система европских интеграција у БиХ, због чега су представници Републике Српске иступили из овог процеса. Након тога су финализовани и усвојени документи (Секторски плански документ и Општни документ за сектор пољопривреде и руралног развоја), без учешћа представника Републике Српске.	Активност реализована, а наје приказана у плану рада за 2018. годину
1.1.20	Основни репоро центри и тестне станице у пчеларству	Одјелене за сточарство	Да			

Оперативни циљ 1.2. Подршка трансферу информација и знања у пољопривреду и функцији унапређења техничко-технолошког нивоа и пословних активности

Допринос остварену оперативном циљу (навести најбитније)

Мјере уческа за капацитет (директне) резултате (присусти из годишњег плана)	Очековани годишњи резултат (присусти из годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење
Број организованих обука за свјетодаваце	2	0	Недостатак финансијских средстава у буџету најмењених за организацију обука за свјетодаваце
Број стручних усавршавања запослених у Ресору за пружање стручних услуга у пољопривреди	35	46	
Побољшање капацитета у области медијске промоције/редакцијан веб-сајт Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди	1	1	
Број обука за пољопривредне произвођаче	230	145	Обуке за пољопривредне произвођаче реализоване су према захтевима и интересима произвођача уз истовремено

	прилагођавање природним ресурсима са којима располаже одређена регија			
Број индивидуалних сајета сајетодаваца пољопривредних привредних јединица	15908	4900		
Број огледа	36	65		
Број фармера у контроли производности	0	250		
Број грла у контроли производности	0	3500		
Број лабораторијских анализа	0	38500		
Број регистара главне матичне евиденције	1	1		
Број регистара узгајивача квалитетно-пригодних животиња	1	1		
Број регистара мушких пригодних грла	1	1		
Број регистара њивоговораца на фарми	1	1		
Број постављених и умрежених хидрометеоролошких станица	50	42		
Број инсталираних хвастача спора и гљивица	1	2		
Број постављених ловних клопки за инсекте	13 + 2	70		
Број програма за праћење	1	1		
Број прописаних модела	5	8		

Селекцијски узорци мису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је додијелена Ветеринарско-сточарском центру

27 станица у власништву ресурса, 20 станица у власништву РХМЗРС-а и 3 приватне станице

• видик комплетар доле

13 делта клопки, 60 феромонских капсула и 2 аутоматске ловне клопке. Ове клопке се користе само у једној сезони тј. набављају се сваке године.

Набавка је извршена у складу са финансијским могућностима. Дрво је поменуле аутоматске клопке су набављене још у 2015. и оне су трајне, а мјеша се само феромонска капсула у њима.

САРО проназано - највишајни систем доступан на www.sagro.gov.mk због компликованости посла и интензивног рада на отклањању грешака у софтверу као и пробијања

		Рокова од стране извођача (Grads Employmenta со.), број модела је смањен на 5, док су три планирана модела остала у форми скице. Имплементација ова три модела планирана је у току 2019.			
Реализација ефикасности					
Редни број	Назив активности	Носилац (најмањи организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлога	Влада утврдила (Да/Не)
1.2.1.	Организација обука за саветодавце	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Недостатак финансијских средстава у буџету намјених за организацију обука за саветодавце	
1.2.2.	Стручна усавршавања запослених у Ресору за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.3.	Редовно одржавање веб-сајта Ресора за пружање стручних услуга у пољопривреди	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.4.	Организација и реализација обука за пољопривредне произвођаче	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.5.	Индивидуални рад са пољопривредним произвођачима	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.6.	Постављање/реализација огледа	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.7.	Контрола производности	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је додијелена Ветеринарско сточарском центру	
1.2.8.	Лабораторијске анализе	Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	НЕ	Селекцијски узорци нису узимани у 2018. години. Лабораторијска опрема је	

					Додјелена Ветеринарско сточарском центру	
1.2.9.	Вођење регистара узгајивача квалитетно – пригодних животиња		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.10.	Вођење регистара мушких прикладних грла		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.11.	Вођење регистра књиговодства на фарми (ФАДН)		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.12.	Постављање и упречавање хидрометеоролошких станци		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.13.	Постављање хвапача спора и гљивица		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.14.	Постављање ловних клопки за инсекте		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		
1.2.15.	Успостављање програма за праћење		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		..
1.2.16.	Успостављање прогнозних модела		Ресор за пружање стручних услуга у пољопривреди	ДА		..

Оперативни циљ 1.3 Заштита здравља животиња и промовирање сигурних производа животињског поријекла

Допринос остварењу
оперативног циља

(навести најбитније)

Мјерне јединице за мјасно (директне) резултате (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Очекивани годишњи резултат (преузети из трогодишњег, тј. годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење
Израђени Програми контроле и искорјенјивања бруцелозе, бјеснила, маслине куће савиња и инфективне	250.000 вакцинационог подмлатка против узрочника бруцелозе,	У 2018. години вакцинационо 102.000 подмлатка малих преживара против бруцелозе.	

<p>анемичје копитара,</p>	<p>орална вакцинација лица из ваздуха путем мамана (нема забилежених случајева бјеснила), пресиптана вакцинација 450.000 свиња против узрочника мласичне путе свиња (нема појаве кис), контрола 3.500 копитара</p>	<p>Орална вакцинација лица се успјешно проводи што доказује непостојање пријављених случајева.</p> <p>Пресиптана вакцинација против КИС спроведена је на 320.580 свиња.</p> <p>Програм контроле на ИАК траје до краја године, тако да још увијек нису подаци обједињени, до данашњег дана извршено је вајуње крив код 385 грађа, дијагностика код 242 грађа.</p>	
<p>Програм мјера здравствене заштите животиња у Републици Српској у 2018. години</p>	<p>Пано откривање, спречавање појаве, ширења, праћења, субијање или искорјенљивање заразних болести и обједињивање система обједињавања, регистрације и свједљивости животиња да би се обезбједила заштита људи од заразних болести које се могу пренијети са животиња на људе.</p>	<p>Програм мјера здравствене заштите животиња у Републици Српској за 2018. Години објављен је у Службеном гласнику Републике Српске, број 32/18.</p>	
<p>Мјера надзора над појавом и распрострањеношћу болести кортаве коже говеда</p>	<p>Вакцинација говеда против узрочника болести кортаве коже и спречавање уношења вируса на територију Републике Српске</p>	<p>Вакцинација против болести кортаве коже спроводила се у зони А у складу са Одлуком о увођењу вакцинације говеда против болести кортаве коже (број: 01-1-02-924-1/18 од 13.03.2018. године) у 2018. години у БИХ, и у току године је вакцинисано 11.139 гла. У 2018. години нисмо имали случај појаве болести кортаве коже.</p>	
<p>Реферни број</p> <p>1.3.1.</p> <p>1.3.2.</p>	<p>Назив активности</p> <p>Усавршавање запослених у ресору ветеринарства</p> <p>Израда регистар евиденција и база података у Ветеринарској информационалном систему</p>	<p>Реализација активности</p> <p>Носилац (назив и организациони диг)</p> <p>Служба</p> <p>ДА за извршено / НЕ за неизвршено</p> <p>Да</p> <p>Не</p>	<p>Влада</p> <p>Утврдила (Да/Не)</p> <p>За неовјерљиво указати на разлоге</p> <p>Због недостатка финансијских средстава у Буџету Републике</p>

					Српске, ова активност је пренесена у 2019. годину
1.3.3.	Финансирање вакцинације животиња у дистриктном антраксом подручју - 5 дистриктивних подручја	Ресор за ветеринарство	Да		
1.3.4.	Праћење вишегодишњег програма контроле и искорјешавања бруцелозе малих преживара 2017-2022	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.5.	Праћење вишегодишњег програма контроле и искорјешавања бјеснила 2017-2022 ИПА 2	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.6.	Финансирање вакцинације животиња за субјапане и искорјешавања власичке куге свиња	Ресор за ветеринарство ИПА 2	Да		
1.3.7.	Финансирање мониторинга у складу са Програмом субјапана и искорјешавања инфетивне анемије копитара у Републици Српској	Ресор за ветеринарство	Да		

В. Предлаже израда планираних закона и подзаконских прописа

Секторски област 1. Пољопривреда и ветеринарство

Редни број	Назив закона	Планирани рој за припрему	Статус закона				Образложење уколико рој није испоштован
			Припремљен предлог	Нацрт упућен Влади	Влада утврдила нацрт и упућила Скупштини	Влада утврдила нацрт и упућила Влади	
1	Закон о измјенама и допунама Закона о дуљану	II		Да	Да		
2	Закон о измјенама и допунама Закона о пољопривредном земљишту	II		Да	Да		
3	Закон о измјенама и допунама Закона о Комори ижињера пољопривреде Републике Српске	II		Да	Да		
4	Закон о измјенама и допунама закона о заштити здравља бивља у Републици Српској	IV	ДА	НЕ	НЕ		Донашење Закона о измјенама и допунама Закона о заштити здравља бивља у Републици Српској планирано је за II квартал 2018. године (Јун).

						<p>Припреmljen je Naцрт Закона о илмјенама и допунама закона о заштити здравља била у Републици Српској. Формирапа је Радна група за израду Закона. Урађени нацрт је послат свим члановима радне групе на коментар и свим релевантним субјектима у овој области. С обзиром да је запримлjen већи број коментара и приједлога, потребно је урадити додатну (детаљну) анализу свега достављеног, те након тога поново утврдити Нацрт закона и упулити у даљу процедуру.</p>
5	<p>Закон о илмјенама и допунама Закона о генетички модификованим организимима</p>	IV		Да		<p>Нацрт илмјена и допуна Закона о генетички модификованим организимима бити кореспондентан са важећом легислативом из ове области у ЕУ, те ће као такав омогућити домаћим произвођачима хране за животиње да буду препознатљиви и конкурентни на домаћем, али и на иностраном тржишту, што у крајњем циљу има повећање продуктивности и стабилности пољопривредне производње.</p>
6	<p>Закон о пољопривреди</p>	II	Да	НЕ	НЕ	<p>Нацртом Закона о пољопривреди дефинисане су Политике подршке пољопривредној производњи које чини скуп мјера којима се подстиче повећање обима и продуктивности пољопривредне производње, стабилности дохота и компензације изгубљеног дохота пољопривредника. Директна плаћања су једна од мјера подршке пољопривредној производњи, за чију реализацију је, у циљу плаћања по јединици површине и по глау стоке, неопходно успоставити систем за идентификацију земљишних парцела (LPIS), те спровести процес идентификације животиња кроз усавршавање система контроле кретања животиња. С обзиром да ове активности нису још реализоване, Нацрт Закона о пољопривреди није упућен у даљу процедуру.</p>
7	<p>Закон о подстицајима</p>	IV	Не	НЕ	НЕ	<p>Формирапа Радна група</p>
8.	<p>Закон о противградној заштити</p>	-		ДА		<p>Закон није био предвиђен у плану рада већ је</p>

Подзаконски прописи						национално усвојен у Програм рада и ушлеи у Народну службу РС
Редни број	Назив подзаконског прописа	Планирани рок за припрему	Статус прописа		Образложење усвојеног рока није испуњено	
			Припремљен предмети	Пропис усвојен		
1.	Правилник о условима за производњу комбилованих ветеринарско-медицинских производа, облику, садржају захтега и документацији потребној за одобравање за стављање у промет комбилованих и биљних ветеринарско-медицинских производа	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животинског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усвојило капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обимску и одобравању животињских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса. На тог разлога сгт правилника по основу Закона о ветеринарскоо медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.	
2.	Правилник о условима за разврставање, прописивање и издавање ветеринарско-медицинских производа	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усвојило капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обимску и одобравању животињских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса. На тог разлога сгт правилника по основу Закона о ветеринарскоо медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.	
3.	Правилник о систему фармаконадзора, начину рада одговорног лица за фармаконадзора ветеринарско-медицинских производа и начину вођења евиденције	II квартал		НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животинског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усвојило капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обимску и одобравању животињских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса. На тог разлога сгт правилника по основу Закона о ветеринарскоо медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.	

	<p>Правилник о начину означавања ветеринарско-медицинских производа, облику и садржају упутства за употребу ветеринарско-медицинских производа и савета карактеристика ветеринарско-медицинских производа</p>	III квартал			<p>тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p> <p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p>
4.		II квартал		НЕ	<p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса. Из тог разлога сет правилника по основу Закона о ветеринарско медицинским производима предвиђен је у Плану рада за 2019. годину.</p>
5.	<p>Правилник о начину означавања и информисања о ветеринарско-медицинским производима</p>	III квартал		НЕ	<p>Тест припремљен и врши се усаглашавање.</p>
6.	<p>Правилник о условима за издавање, садржај и облик обрасца документа, који мора да прати пошиљку и здравственог сертификата, као и услове под којима здравствени сертификат прати испуњавање током превоза</p>	II квартал		НЕ	<p>У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса.</p>
7.	<p>Правилник о спречавању ширења, сузбијања и искорњивања заразне болести туберкулозе говеда и утврђивању статуса газдинства слободног од туберкулозе говеда</p>	II квартал		НЕ	<p>Тест припремљен и врши се усаглашавање.</p>

8.	Правилник о контроли салмонеле и других одређених узрочника зооноза који се преносе храном	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса.
9.	Правилник о циљевима за смањење преваленције бактерија <i>Salmonella enteritidis</i> и <i>Salmonella typhimurium</i> у јајима тованог пилета	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса.
10.	Правилник о циљевима за смањење присутности серотипова <i>Salmonella</i> код одређених растљивних јага врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса.
11.	Правилник о циљевима за смањење преваленције одређених серотипова салмонеле у кокоши неслица врсте <i>Gallus gallus</i>	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерно капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одбравању живинарских фарми, као и одбравању објеката за клање живинског меса.
12.	Програм контроле салмонелозе у јајима кока носила и производњи кокумних јаја врсте <i>Gallus Gallus</i> у Републици Српској	I квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
13.	Програм контроле салмонелозе код одраслих расплодних јага (расплодни јага у производњи) врсте <i>Gallus Gallus</i> у Републици Српској	I квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18 и 69/18

Српској	Програм контроле салмонелозе у јатима пилета врсте Gallus Gallus узгајаних за производњу меса (товних бројлера) у Републици Српској	I квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 54/18
14.	Правилник о измјени правила микробиолошким критеријумима за храну животињског поријекла	III квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
15.	Правилник о условима за обљешавање и регистрацију животиња (појединачно за сваку врсту животиња, говеда, оваце и козе...)	II квартал	НЕ	У току је израда стратешког документа за уријеђење области идентификације и контрола кретања животиња.
16.	Правилник о општим начелима службене контроле у области ветеринарства	II квартал	НЕ	У циљу испуњавања препорука добијених од стране ФВО инспектора приликом провјере еквивалентности нашег система са системом безбедности хране животињског поријекла у земљама ЕУ, ресор за ветеринарство је усмјерио капацитете у правцу испуњавања тих препорука, обиласку и одобравању живинарских фарми, као и одобравању објеката за клање животињског меса.
17.				
18.	Правилник о општим правилима хигијене хране животињског поријекла	II квартал	ДА	Службени гласник Републике Српске 39/18
19.	Правилник којим се уређују поступци оцјешавања, испитивање и тестирање и оцјене узгојне вриједности какалетно приплодних и усрпшених животиња.	III квартал	ДА	
20.	Правилник којим се прописују услови за производњу генетског материјала одређених врста и раса домаћих животиња.	III квартал	НЕ	У нацрту
21.	Правилник којим се прописују услови и начини вођења централног регистра приплодњака.	III квартал	НЕ	Није усвојен јер не постоје предуслови за потпу примјену, а то су правилно обљешавање и евиденција животиња.
22.	Правилник којим се прописују услови за рад сабирних центара.	III квартал	НЕ	У нацрту

23.	Правилник којим се прописује обилежавање и испитивање сјемена и услови у погледу узгојне вриједности	IV квартал	У нацрту	НЕ	
24.	Правилник којим се прописују испитивање и обилежавање генетског материјала (ембриони и јајна ћелије)	IV	У нацрту	НЕ	
25.	Програм узгоја коза у Републици Српској 2018-2022	IV		ДА	
26.	Програм стварања генетичких ресурса у Републици Српској из области сточарства за период 2018-2022	III	У нацрту	НЕ	
27.	Програм узгоја оваца у Републици Српској за период 2018-2022 године	I		ДА	
28.	Правилник о квалитету јаја	II	У нацрту	НЕ	
29.	Правилник о поступку разарставања и означавања овчијих и јањњих трупца и полупти	II		ДА	
30.	Правилник о поступку разарставања и означавања свињских трупца и полупти	I		ДА	
31.	Правилник за откривање, спречавање ширења и сузбијања штетног организма <i>Clavibacter michiganensis</i> (Smith) Davis et al., <i>Spp. sepedonicus</i> (Spieckermann et Kotthoff) Davis et al., проузроковача прстенасте трулежи кромпира	IV	ДА	НЕ	Потребне су додатне консултације са фитосанитарном инспекцијом и Комисијом за заштиту биља Републике Српске, како би се усагласили начини вршења фитосанитарних прегледа биља, биљних производа и регулисаних објеката у производњи и при увозу, начини и метода вршења међународно признатих лабораторијских тестирања и квалитивања.
32.	Програми посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на биљу, биљним производима и регулисаним објектима (додатне веште програма на основу преједлога Комисије за заштиту здравља биља, анализе ризика и у складу са Одлуком о финансијском плану за 2018. годину)	IV	Да		
33.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама у регистрованим расадницима у Републици Српској у 2018. години			ДА	

34.	Програм посебног надзора над присуством карантинских штетних организама на коштачавом воћу на подручју Републике Српске у 2018. години					ДА	
35.	Програм посебног надзора над присуством карантинско штетног организама <i>Bacteriella flavescens</i> dobre flutorigastra, FO у Републици Српској у 2018. години					ДА	
36.	Програм посебног надзора карантинских штетних организама на кромљору у Републици Српској у 2018. години					ДА	
37.	Програм посебног надзора над присуством карантински штетног организама <i>Xylella fastidiosa</i> Wells et al. - проузроковача лирвоже болести на подручју републике српске у 2018. години					ДА	
38.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организама <i>Molliatja fructicola</i> (Winters) Hopley - проузроковача америчке смеђе трулели плодова јабукастих и коштачавих воћака на подручју Републике Српске у 2018. години					ДА	
39.	Програм посебног надзора над присуством карантинског штетног организама <i>Erginia ampelovora</i> (Vignati) Winslow et al. проузроковача бактериозне пламичке јабукастих воћака на подручју републике српске у 2018. години					ДА	
40.	Програм посебног надзора над присуством азјске воћне мушце <i>Drosophila suzukii</i> Matsumura на подручју Републике Српске у 2018. години					ДА	
41.	Правилник о условима које морају испуњавати лица која се баве прометом и примјеном средстава за заштиту биља за која се процијени да су нарочито опасна	IV		ДА		НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном, обавити консултације са правном службом, након чега се исти може пусти у процедуру.
42.	Програми стручног оспособљавања (више програма на основу Закона о средствима за заштиту биља)	IV		ДА		НЕ	У току је спровођење програма обуке стручна лица одговорних за набавку, промет, складиштење и издавање средстава за заштиту биља. Након реализације наведеног програма и завршетка обуке, планирано је да се иде у процедуру доношења/реализација програма стручног оспособљавања корисника.
43.	Правилник о полагању стручног испита за добијање дозволе за пружање услуга из области средстава за заштиту биља	IV		ДА		НЕ	Није донесен. Правилник припремљен. Потребно је још једном обавити консултације са правном службом, након

	мага се исти може пустити у процедуру.							
44.	Правилник о условима и начину смјадштења, превозу и стављању у промет органских производа	IV	ДА	ДА	ДА	ДА	ДА	Службени гласник Републике Српске, број 67/13
45.	Правилник о поступку издавања потврде за органске производе из улова	IV	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	Текст правилника је припремљен али постоје одређене потешкоће за доношење истог, потребне су додатне консултације са правном службом, ради проналаска адекватног рјешења којим би се ријешило издавање потврде за органске производе из улова.
46.	Правилник о обилежавању органских производа	IV	ДА	ДА	НЕ	НЕ	НЕ	Доношење овог правилника који се односи на обилежавање и означавање је компликовано, јер треба да се нађе идејно рјешење за знак којим ће да буде означен органски производ у РС (постоји одређена процедура, расписивање тендера за идејно рјешење знака, одуком обезбјеђивање додатних техничких средстава за идејно рјешење).
47.	Правилник о облику, садржају и обрасцу дозволе за обављање спортовог риболова	III	У нацрту	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	
48.	Правилник о ловостају, алатима, опреми и средствима за риболов и о забрани лова риба које немају прописану величину	III	У нацрту	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	
49.	Одлука о висини и начину плаћања накнаде за коришћење риболовне зоне за привредни и спортово риболов	IV	У нацрту	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	
50.	Одлука о висини и накнади дозвола за спортово риболов	IV	У нацрту	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	
51.	Правилник о заглајени хране	II		ДА	ДА	ДА	ДА	Припремљена је радна верзија правилника за сву храну (животињског поријекла, биљног поријекла и мјешовите производе) и исти се налази у фази услађавања са Ресором за ветеринарство.
52.	Правилник о условима за одступање у погледу изградње, уређења и опремања објеката који имају мали обим производње, прераде и обраде хране	IV	У нацрту	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	У току је припрема текста
53.	Правилник о контактантима у храни	III	Не	НЕ	НЕ	НЕ	НЕ	

54.	Правилник о максималним нивоима остатака пестицида у храни и на храни, и у храни за животиње биљног и животињског поријекла и на храни за животиње биљног и животињског поријекла	III	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања између са Одјељењем за биљну производњу
55.	Правилник о овлаштеној лабораторији и службеној лабораторији за анализу хране и хране за животиње	IV	У нацрту	НЕ	
56.	Правилник о параметрима квалитета и нутритивних класама пшенице у откупу	III		ДА	
57.	Правилник о преградбеним адитивима, аромата и преградбеним екстрактима у храни	IV	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са надлежним институцијама и субјектима у пословању са храном
58.	Правилник о садржају и начину вођења виноградарског регистра и Винарског регистра	II	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
59.	Правилник о условима и начину производње и означавању воћних вина	II	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
60.	Правилник о начину обилежавња посуда у винарњи и садржају и начину вођења винарске евиденције	. 01 .	У нацрту	НЕ	Припремљена је радна верзија и исти је у фази усаглашавања са произвођачима вина и надлежним институцијама.
61.	Правилник о измјени правилника о начелима добре пољопривредне праксе, интегралне заштите биља и дужностима норминика средстава за заштиту биља	. . . .		ДА	. . . .
62.	Уредба о евиденцији квасника воћа и поврћа у Руску Федерацију	. .		ДА	
63.	Наредба о спровођењу хитних мјера за спречавање умочења и ширења бактерије <i>Salmonella solanacearum</i> (Smith) Yabuuchi et al. из Египта			ДА	
64.	Правилник о начину и условима кориштења средстава за суфинансирање ЈУ Пољопривредни институт Републике Српске			ДА	
65.	Правилник о садржани и обрасцу захтјева за регистрацију средстава за заштиту биља			ДА	

66.	Правилник о садржају декларације средстава за заштиту била и начин рукопања исправљеном амбалажом од средстава за заштиту била				ДА	
67.	Одлука о давању сагласности на распоред средстава Пољопривредном институту РС, за 2018. годину				ДА	
68.	Одлука о распореду средстава за ЈП „Противградна превентива Републике Српске“ а.д. Градишка				ДА	
69.	Извјештај о реализацији програма сузбијања и искорјенљивања бруцелозе, класичне куле свиња и инфективне анемичке колитара у Републици Српској у 2017. години.	фебруар			ДА	Реализовано
70.	Уредбу о висини и начину наплате накнаде за полагање стручног испита за ветеринара и ветеринарског технолара	фебруар			ДА	У Плану рада за 2019. годину
71.	Извјештај о активности спровођења у циљу сузбијања и искорјенљивања болести коњага коже у Републици Српској у 2017. години	март			ДА	Реализовано
72.	Уредбу о висини и начину наплате накнаде за издавање уверења о здравственом стању животиње и потврде о здравственом стању пошвиље у промету.	март			ДА	У Плану рада за 2019. годину
73.	Извјештај о раду ЈУ Ветеринарског института „Др Васо Бутозан“ за 2017 годину.	март			ДА	Реализовано
74.	План рада ЈУ Ветеринарског института „Др Васо Бутозан“ Бања Лука за 2018. годину.	март			ДА	Реализовано
75.	Правилник о мјерама за рано откривање и сузбијање лептоспирозе животиња				ДА	Реализовано, Службени гласник Републике Српске 3/18
76.	Правилник о начину остваривања права на накнаду штете				ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 14/18
77.	Правилник о условима за стварање у промет хране за кућне љубимце произведене од мус производа				ДА	Реализовано, а није било у плану. Службени гласник Републике Српске 81/18

Б. Практика реализације годишњих резултата и активности

Секторска област 2. Шумарство

Стратешки циљ 1: Одрживи развој шумарског сектора

Допринос остварењу стратешког циља Одрживост развоја шума и шумарства које подржавају свега управљање и гадовање шумама и шумским земљиштем на такав начин и у таквом степењу, да се оштра биодиверзитет, а продуктивност, обилување, виталност и потенцијал шума да буду на нивоу којим би се задовољиле одговарајуће еколошке, економске и социјалне потребе за данашње и будуће генерације, а да се при томе на угрозе и на штете неки други европски.

Оперативни циљ 1.1. **Повећање покривности, квалитета, отворености и здравствене стање шума**

Допринос остварењу оперативног циља Подизањем шумских култура и пазитивна дебија са низ еколошких, социјалних и економских користи. Мјерама неопходно процедура у вјештачких подвигу путем сајобинама допринос се поправљачу стања, посебно квалитета и продуктивности. Побољшањем структуре квалитета шума и повећањем њихове залоза дрвасто се утиче на повећање економске вриједности шума. Повећањем отворености шума обезбјеђује се равнотежно коришћење, обнова, нега и заштита по површини, што омогућава реализацију радова на велики, шумским комуникацијом отвореним просторима. Заштитом шума се обезбјеђује стабилност и виталност шума у циљу амортизације негативних утицаја бројних и великих промјена не само на шуму, већ и на оштете развојности живог свијета који се налази у шуми.

Мјера учешћа за изазване (дупресте) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Образложење
Износ средстава посебних намена за шуме која се додијелују путем конкурса за послове дефинисане чланком 95. став 1. Закона о шумама	1.000.000,00 КМ	934.000,00	

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус	За извршено / НЕ извршено	За извршено узврат на разлоге	Видна утврђивања (да/не)
1.1.1	Расписивање јавног конкурса	Ресор шумарства и ловства	ДА	ДА	Објављен конкурс	
1.1.2	Израда извјештаја о спровођењу конкурса са приједлогом изабраних пројеката	Ресор шумарства и ловства	НЕ	НЕ	Конкурсна процедура у току	
1.1.3	Закључивање уговора о коришћењу средстава посебних намена за шуме	Ресор шумарства и ловства	НЕ	НЕ	Закључивање смирједи након спровођења конкурсне процедуре	

Оперативни циљ 1.2. **Обезбјеђивање финансијских средстава за спровођење Стратегије**

Допринос остварењу оперативног циља Обезбјеђивање средстава омогућавају реализацију циљева дефинисаних Стратешком развоја шумарства а који су пројектовани годишњим планом, рада ресора шумарства и ловства.

Мјера учешћа за изазване (дупресте) резултате	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Образложење
Износ новчане подршке буџета по основу Закона о шумама а у циљу спровођења циљева дефинисаних у	1.900.000,00 КМ	1.900.000 КМ (у току спровођење конкурсне процедуре)	Радиња средстава ће се реализовати путем уговора о коришћењу средстава посебног

Стратегијом развоја шумарства		намењена за шуме, а након спроведене конкурсне процедуре			
Реализација активности					
Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада уверљиво (Да/Не)
1.2.1	Реализација износа средстава планираних за развој и активности у оквиру проширене репродукције шума	Ресор шумарства и ловства	не	Процедура дојеле средстава је у току	
1.2.2	Реализација износа средстава планираних за непланиране мјере заштите шума	Ресор шумарства и ловства	не	Процедура дојеле средстава је у току	
1.2.3	Реализација износа средстава планираних за развој ловства у РС	Ресор шумарства и ловства	да		
Оперативна циљ 1.3 Контрола и надзор планских докумената					
Доктринос оствариву		Федерном контролом и надзором над изградом планских докумената благовремено се спрјечавају евентуалне неправилности које се установе оперативног циља			
Мјере учешћа за изазива (древне)		Очековани годишњи резултат			Образложење
Број проведених контрола терених радова корисника шума		10	10		Све планиране контроле су извршене
Процент датих сагласности на планског докумената и квалитете у односу на број поднесених захтјева		100%	95%		Одређен број планских докумената је у законској процедури за усвајање (рецидива)
Процент обрађених захтјева за издавање рјешења у односу на број поднесених захтјева		100%	95%		Један број захтјева за које је неопходно извршити допумену документације од стране подносиоца захтјева је необрађен
Реализација активности					
Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада уверљиво (Да/Не)
1.3.1	Провођење надзора над радом ЈПШ „Шуме Републике Српске“ а.д. Соколац	Ресор шумарства и ловства	да		
1.3.2	Давања сагласности на	Ресор шумарства и ловства	не	Одређен број планских	

	шумскопривредне основе и друга planska dokumenta и извјештаје	ловства	документата је у законској процедури за усвајање (резултат)
1.3.3	Израда првостепених и другостепених рјешења из области шумарства и ловства.	Ресор шумарства и ловства	Један број захјева за које је неопходно извршити допумену документације од стране подносиоца захјева је необрађен

Оперативни циљ 1.4 Успјешна реализација пројекта у шумарству
 Достижност оспјешна Хармонизација шумарског законодавства и праксе са међународним базираним на богатој шумарској традицији Републике Српске та богатству оперативног циља неким јединственим и спљасненим шумским екосистема који представљају значајну вредност у Европи.

Мјесеци укључени за извршење (интервал)	Резиме резултата	Обавеза
Израда подзаконских аката у складу са одредбама Закона о шумама и Закона о ловству	4	1

Редни број	Назив активности	Носилац	Статус ДА за завршено / НЕ за незавршено	За извршење укључени на развоју	Врста услуга (Да/Не)
1.4.1	Израда Правилника о успостављању информационог система у ловству, облику, садржају, начину управљања, одржавања и коришћења	Ресор шумарства и ловства	не	У фази доношења	
1.4.2	Израда Правилника о критеријумима, условима и начину додјеле и коришћења напјетских средстава за управљавање ловства	Ресор шумарства и ловства	да		
1.4.3	Израда Правилника о начину, примјена, критеријумима за распоједу средстава и поступку коришћења средстава посебних напјена за шуме	Ресор шумарства и ловства	не		
1.4.4	Израда Правилника о елементима и садржају ШПО	Ресор шумарства и ловства	не		

Оперативни циљ 1.5 Успјешна реализација пројекта у ловству
 Достижност оспјешна Успјешна реализација пројекта у ловству на богатој шумарској традицији Републике Српске оперативног циља

Успјешна реализација пројекта у ловству и развоју ловства и ловног туризма базираним на начелима уравнотеженог развоја

Мјесто учешћа за издужење (директна) резултат	Очекивани годишњи резултат	Реализовани резултат	Обавезујуће	
Износ средстава упућених у буџет по основу коришћења ловишта	236.000 KM	236.000	Сам коришћењем ловишта су у потпуности намиријени обавези по основу Закона о ловству	
Реализација активности				
Редни број	Назив активности	Наслов	СТАТУС ДА за извршено / НЕ за извршено	Влада утврдила / Да/Не
1.5.1	Расписивање конкурса за додјелу концесија	Ресор шумарства и ловства	не	Није доносио повољних који резултате ову област
1.5.2	Формирање угледних дивљачи	Ресор шумарства и ловства	ДА	
1.5.3	Контрола газдовања ловиштима	Ресор шумарства и ловства	ДА	
Оперативни циљ 1.6 Унапређење кадровских капацитета у ресору шумарства и ловства				
Допунски оперативни циљ	Како би се успјешно извршавали задаци ресора шумарства и ловства и примјенљива савремена државна законодавства и Стратегије развоја шумарства Републике Српске, неопходно је материјално-техничко и кадровско јачање ресора шумарства у Влади Републике Српске.			
Мјесто учешћа за издавање (директна) резултат	Очекивани годишњи резултат (постигнути из теоријског гледишта)	Реализовани резултат	Обавезујуће	
Број реализованих радних мјеста у складу са Правилником о систематизацији радних мјеста Министарства	2.	0	Недостатак средстава у буџету	
Број provedених стручних усавршавања у Ресору за шумарство и ловство	1	0	Недостатак средстава у буџету	
Реализација активности				
Редни број	Назив активности	Наслов	СТАТУС ДА за извршено / НЕ за извршено	Влада утврдила / Да/Не
1.5.1	Расписивање конкурса за попуњавање радних мјеста	МПСЦВ	не	Недостатак средстава у буџету
1.5.2	Провођење обука у Ресору за шумарство и ловство	Ресор шумарства и ловства	не	Недостатак средстава у буџету
Оперативни циљ 1.7 Организовање, економизација и обука приватних шумовласника				

Деловни план остварењу оперативних циља		Подршка интересом и пословама удружењу и организовању власника приватних шума и успостављање партнерских односа са заинтересованим странама или побољшање комуникације између власника шума у својим Републике Српске и приватних шума те пружање саветодавних и техничких услуга о основном садржајима шумарског газдовања, економским, еколошким и социјалним функцијама шума нарочито у контексту укупног управног развоја			
Мера учешћа на издацима (додатне)		Одговарајући годишњи резултат (перспектива из производње, тј. годишњи план)		Реализовани резултат	
Број извршених водича за приватне шумовласнике у Републици Српској		1		У фази усвајања	
Број проведених обука приватних шумовласника		1		Не	
Реализована делатност				Недостатак средстава	
Редни број	Назив делатности	Носилац	Статус ДА за извршено / НЕ за извршено	За неискоришћено учешће на издацима	Влада учесника (Да/Не)
1.7.1	Израда Водича за приватне шумовласнике у Републици Српској	ресор шумарства и ловства	не	У фази усвајања	
1.7.2	Провођење обука приватних шумовласника	ресор шумарства и ловства	не	Недостатак средстава	

В. Председни одбори планирања, извођења и подизвођења пројеката

Секторски план 2. Шумарство					
Подразредни пројекат					
Редни број	Назив програмског пројекта	Плановни рок за припрему	Статус пројекта	Образложење уколико рок није испоштован	
			Припремљен предлог	Пропис усвојен	
1.	Правилник о успостављању информационог система у ловству, облику, садржају, начину управљања, одржавања и коришћења	II квартал	припремљен	НЕ	
2.	Правилник о критеријумима, условима и начину доделе и коришћења најмексих средстава за унапређење ловства	II квартал		ДА	
3.	Правилник о начину прикупљања, критеријумима за расподелу средстава и поступку коришћења средстава посебних намена за шуме	II квартал	припремљен	НЕ	
4.	Правилник о елементима и садржају ШГО	II квартал	припремљен	НЕ	

5.	Правилник о висини концесционе накнаде и банкарској гаранцији за планирани одстрел дивљака	II квартал	припремљен	НЕ
----	--	------------	------------	----

Б. Преглед реализације годишњих резултата и активности

Стратешки циљ 1: Смањење ризика од штетних последица, посебно по живот и здравље људи, животну средину, културну баштину, инфраструктуру и привредне активности		Секторска област 3. Водоприреба		
Допринос остварењу стратешког циља	Очекивани годишњи резултат (присусти из средњорочног плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Мјере учинка за крајња резултате (присусти из средњорочног плана)	/	/	У 2018. години није било планирано мјера да се ради на овој мјери	
Унаприједити правни оквир, како би се могло управљати ризиком од поплава.	/	/	/	
Донајети плански документе за управљање поплавама ризиком у складу са законом о водама	/	/	/	
Оперативни циљ 3.1. Израда: мала опасност и мала ризика од поплава	Учешћем у тимовима који је задужен за израду мала ризика и мала опасности од поплава добиће се квалитетне мапе које ће бити добра	/	/	
Допринос остварењу оперативног циља	Учешћем у тимовима који је задужен за израду мала ризика и мала опасности од поплава добиће се квалитетне мапе које ће бити добра	/	/	
Мјере учинка за квалитет (присусти из годишњег плана)	Очекивани годишњи резултат (присусти из годишњег плана)	Реализовани резултат	Образложење	
Мјера учинка за квалитет (присусти из годишњег плана)	Формиран радни тим, методологија рада и покретне активности на изради мала опасности и ризика од поплава, на основу прелиминарних процјена поплавног ризика. Израђено снимање подручја „LIDAR“ технологијом и геодетском обрада података.	Представници МПШВ су активно учествовали у радном тиму, усвојена је методологија рада и покретне активности на изради мала опасности и ризика од поплава. LIDAR снимање је завршено на сликовима ријеке Уне, Саве и Босне. Завршена је хидролошка анализа на свим сликовима и почело се са израдом хидролошког модела.	LIDAR снимање на сликовима ријеке требињске и Дрине ће бити завршено након топања сняјега и прије почетка вегетационог периода. Снимање на свим сликовима је планирано за почетак 2019. Јер услови на терену, падањем биљака, а затим ошким падавинама, нису дозвољавали да се оно обави крајем 2018. године када је било планирано	

Реализација активности

Редни број	Назив активности	Носилац (назив или организациони дио)	Статус ДА за извршено / НЕ за неизвршено	За неизвршено указати на разлоге	Влада утврдила (Да/Не)
1.1.1	Учесће представника МПШВ у предложеном радном тиму	Ресор за водопривреду, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.2	Усвајање методологије рада за израду мапа опасности и ризика од поплава	Ресор за водопривреду, МПШВ	ДА		НЕ
1.1.3	Праћење снимања подлога „ЛОДАН“ топографијом и геодетске обраде података	Ресор за водопривреду, МПШВ	ДА		НЕ
	Праћење и мониторингања добијених података, хидролошких и хидроуличких моделирања	Ресор за водопривреду, МПШВ	ДА		НЕ

Б. Преглед извода планирања закона и подзаконских прописа

Секторска област 1. Водопривреда

Подзаконски прописи

Редни број	Назив подзаконског прописа	Планирани рок за припрему	Статус прописа		Образложење уколико рок није испоштован
			Припремљен предлацац	Пропис усвојен	
1	Правилник о одржавању водних објеката	II квартал	ДА	НЕ	Решењем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о одржавању водних објеката. Анализирају се стање подзаконских аката у земљама у окружењу и пракса земља чланица ЕУ. Израђен је нацрт правилама који није упућен даљу процедуру због кадровских проблема у 2018. години. Проширење радне групе и наставак рада је планиран за први квартал 2019. године.
2		II квартал	ДА	НЕ	Решењем Министарства је формиран радни тим који је започео рад на Правилнику о техничким детаљима и елементима за успостављање и

	Правилник о техничким детаљима и елементима за успостављање и управљање информационом системом							управљања информационом системом. Израђен је нацрт правилника који није упућен даљу процедуру због кадровских проблема у 2018 години. Проширење радне групе и наставак рада је планиран за у 2019. години.
--	--	--	--	--	--	--	--	--

ДОСТАВЉЕНО:

1. Наслов
2. Архива

МИНИСТАР

проф. др Борис Пашалић

4-166

Bosna i Hercegovina
BRČKO DISTRIKT
BOSNE I HERCEGOVINE
VLAĐA BRČKO DISTRIKTA BiH
Odjel za poljoprivredu, šumarstvo i
vodoprivredu - vodno gospodarstvo

Босна и Херцеговина
БРЧКО ДИСТРИКТ
БОСНЕ И ХЕРЦЕГОВИНЕ
ВЛАДА БРЧКО ДИСТРИКТА БиХ
Одјељење за пољопривреду,
шумарство и водопривреду

Београд, мило 1: 76100 Брчко дистрикт БиХ, телефон: 049/490-110, 490-171, факс: 049/318-148
Београд, мило 1: 76100 Брчко дистрикт БиХ, телефон: 049/490-110, 490-171, факс: 049/318-148

Broj predmeta: 23-000790/19
Broj akta: 09-0370GZ-002/19
Datum, 19.4.2019. godine
Mjesto, Brčko

01
02
03
12
28-234-6/19
30.04.2019

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
МИНИСТАРСТВО ВАЊСКЕ ТРГОВИНЕ И ЕКОНОМСКИХ ОДНОСА
Сектор за пољопривреду, прехрану, шумарство и рурални развој
Сарајево, Мусала 9

12-1
Sf.

ПРЕДМЕТ: Годишњи извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја за 2018. годину, доставља података

Поштовани,

На основу вашег Дописа број: 12-1-28-234/19 од 22. 01. 2019. године и Дописа број: 12-1-28-234-5/19 од 08. 04. 2019. године достављамо вам податке за Годишњи извјештај из области пољопривреде, прехране и руралног развоја за 2018. годину како слиједи:

1. Структурни показатељи и значај пољопривреде у економији Брчко дистрикта БиХ

1.1. Удио пољопривреде у БДП и БДВ (вриједносно и проценат):

- Бруто домаћи производ (БДП) у 2017. години износи 808.850.000,00 КМ,
- Бруто додана вриједност (БДВ) у 2017. години износи 626.106.000,00 КМ,
- Удио пољопривреде у БДП-у износи 67.688.000,00 КМ односно 8,37 %,
- Удио пољопривреде у БДВ-у износи 67.688.000,00 КМ односно 10,81%,
- БДВ у прехранбеној индустрији износи 34.977.000,00 КМ,
- БДВ у укупној прерађивачкој индустрији износи 89.706.000,00 КМ,
- Прехранбена индустрија у укупној индустрији учествује са 39,00 %, у БДВ-у у 2017. години са 5,60 % и у БДП-у са 4,30 %.

1.2. Број запослених у пољопривредном сектору:

- Укупно је запослено у с.п. 33 запослена, а у правним лицима 114 запослених што укупно износи 147 запослених.
- У Регистар пољопривредних домаћинстава укупно су уписана 3.544 носиоца пољопривредних газдинстава.

1.3. Површине пољопривредног земљишта (засијано и необрађено) и колико је земљишта засијано житарицама, индустријским и крмним биљем, површем за 2017/2018. годину:

- Засијано је:
  - житарица – 12.745 ха,
  - индустријског биља – 1.407 ха,
  - сточног крмног биља – 835 ха,
  - ливаде и пашњаци – 3.330 ха,
  - повртног биља – 513 ха,
  - међуусјеви и подусјеви – 54 ха,
  - остало на ораницама и вртovima – 11.600 ха, (од тога необрађене оранице вртovi – 5.280 ха.

2. Биљна производња (врсте, површине / количине и остварени приноси) у 2017/2018. години

2.1. Пшеница, кукуруз и остале житарице у 2018. години

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
Рани усјеви	3.997,00		18.351,60
Пшеница	2.810,00	4,50	12.645,00
Јечам	600,00	5,90	3.540,00
Зоб	410,00	3,51	1.439,10
Јагоде	65,00	6,50	422,50
Малине	25,00	3,50	87,50
Уљана репица	87,00	2,50	217,50
Касни усјеви			
- Жита	8.748,00		96.615,80
Кукуруз укупно	7.784,00	11,82	91.988,00
Просо	-	-	-
Остала жита	964,00	4,80	4.627,80

2.2. Индустријско биље

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
- Индустријско биље	1.407,00		4.412,43
Сунцокрет сјеме	80,00	3,90	312,00
Соја зрно	1.327,00	3,09	4.100,43
Духан	-	-	-
Љековито и ароматич. биље	-	-	-

2.3. Крмно биље

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Сточно крмно биље	835,00	-	3,741,00
Дјетелина	250,00	2,90	725,00
Луцерка	190,00	2,90	551,00
Кукуруз на кр. зел. маса	150,00	9,50	1.425,00
Мјешавина трави и махун.	120,00	4,50	540,00
Мјешавина жита и махун.	15,00	4,00	60,00
Травно дјетелинске сијесе	-	-	-
Остало крмно биље	110,00	4,00	440
- Ливаде и пашњаци	3.130,00	-	1.501,00
Ливаде, сијено	320,00	0,70	224,00
Пашњаци, сијено	510,00	0,70	357,00
Сијено са усјева, воћ. и сл.	2.300,00	0,40	920,00

2.4. Поврће

Врста усјева	Укупно		
	Пожњевен а површина (ха)	Принос (т)	
		По 1 ха	Укупно
- Повртно биље	513,00		3.624,70
Кромпир	250,00	10,50	2.625,00
Мрква	15,00	3,70	55,50
Црни лук	35,00	2,50	87,50
Бијели лук	10,00	1,50	15,00
Грах, зрно	90,00	2,28	205,20
Грашак, зрно	6,00	6,50	39,00
Грашак махуна	-	-	-
Купус и кељ	20,00	16,00	320,00
Парадаиз	35,00	2,10	73,50
Паприка зелена	20,00	3,50	70,00
Краставац	20,00	4,00	80,00
Диње и лубенице	12,00	4,50	54,00

2.5. Воће

Врста воћа	Укупно		
	Обрана површина (ха)	Принос (т)	
		По1 ха	Укупно
Рано воће	62,50	-	568,80
Трешње	23,00	12,00	276,00
Вишње	36,00	6,80	244,80
Кајсије	3,50	14,00	49,00
Касно воће	588,80	-	6.793,40
Јабукe	82,00	9,00	738,00
Крушке	31,00	11,00	341,00
Дуње	4,00	9,00	36,00
Шљиве	455,00	12,00	5.460,00
Брескве	2,80	8,00	22,40
Ораси	14,00	14,00	196,00

3. Сточарска производња

3.1. Бројно стање стоке у 2018. години изгледа овако:

Врста и категорија стоке	Број грла, ком
Говеда, укупно	10.180
Краве и стеоне јунице	3.600
Овце укупно	13.000
Овце за приплод	8.400
Свиње, укупно	21.000
Крмаче и супрасне назимице	2.910
Коњи, укупно	185
Перад, укупно	580.000
Коке несилице	14.000
Козе, укупно	1.000
Кунићи, укупно	2.000
Кошнице пчела, укупно	12.900

3.2. Преглед заклане стоке у 2018 години изгледа овако:

Врста	Број грла	Бруто тежина тона	Нето тежина тона
Говеда укупно	662	279	149
Телад	56	8	5
Јунад	606	271	144
Краве	0	0	0
Остала говеда	0	0	0
Овце укупно	17	2,800	1,45
Јањад	10	0,300	0,150
Шилежак, овце, овнови	7	2,500	1,300
Козе укупно	0	0	0
Свиње укупно	992	103	77
Одојци до 20 кг	18	1	1
Свиње од 20 – 50 кг	0	0	0
Свиње од 50 – 110 кг	974	102	76
Свиње преко 110 кг	0	0	0
Перад укупно (у ооо ком)	1	6	4
Товљени пилићи	0	0	0
Остала перад	2	18	13

3.3. Сточна производња у 2018. години

Врста производа	Количина
Кравље млијеко (хиљ. литара)	5.900
Број мужених крава	2.900
По муженој крави (литара)	2.037
Овчије млијеко (хиљ. литара)	2.430
Број мужених оваца	2.700
По муженој овци (литара)	90
Козије млијеко (хиљ. литара)	41
Број мужених коза	430
По муженој кози (литара)	96
Вуна (тона)	9
Број стрижених оваца	6.000
По овци (килограма)	1,50
Јаја (хиљ. комада)	6.300
Број кокоши несилица (хиљ. комада)	35.000

По несилици (комада)	180
Мед (тона)	210
По кошници (килограма)	20

4. Прехрамбена индустрија

4.1. Удио прехрамбене индустрије у Бруто домаћем производу (БДП) Брчко дистрикта

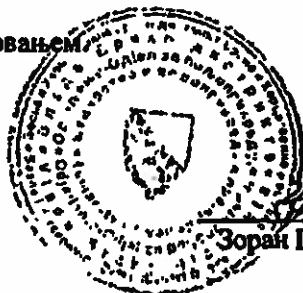
БиХ износи 34.977.000,00 КМ односно 4,30 %.

4.2. Заступљене гране прехрамбене индустрије су:

Производња уља, шећера, брашња, хљеба, пекарских производа, кафе и чаја, кекса и производња сточне хране. Према подацима којима располажемо стање у прехрамбеној индустрији изгледа овако:

- а. „БИМАЛ“ д.д. - производња јестивог уља, 234 запослених, производни капацитет 120.000 тона (40.000 тона готових производа), искориштеност капацитета преко 90%, проведена приватизација,
- б. „СТУДЕН АГРАНА“ - рафинерија шећера, 133 запослених, производни капацитети 150.000 тона, искориштеност капацитета 94,4%, приватно предузеће,
- в. „ЖИТОПРОМЕТ“ д.д. - производња брашна, 4 запослена, производни капацитети: млин 20.00 МТ/год., проведена приватизација,
- д. „БОСНАПЛОД“ д.д. - предузеће за производњу и прераду воћа, 83 запослена капацитет 10.000 тона, смрзнутог воћа, проведена приватизација,
- е. „БИЉАНА“ д.д. - узгој и прерада љековитог биља, 40 запослених, искориштеност капацитета 60%, проведена приватизација,
- г. „ВОЂАР“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа, 52 запослен а радника, производни капацитети 1000 т хране за 1 годину, искориштеност капацитета 77,2%,
- х. „Богичевић Цомерц“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу прехрамбених производа и трговину, 28 запослених радника,
- и. „Бриж“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање зачина, зачинских смјеса, зрнасто-прашканих и осталих производа, 28 запослених радника,
- ј. „Мингос Цоффее“ д.о.о. - приватно предузеће за производњу и паковање кафе и чаја, 12 запослених радника.

С поштовањем

Шеф Одјелєња

Zoran Gajić
Зоран Гајић, дипл. инг. пољ. мех.

Достављено:

- 1. Наслову
- 2. Архиви